

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση

Διπλωματική εργασία

**Εφαρμογή της απομακρυσμένης διαδικτυακής διδασκαλίας
κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 σε δημοτικά
σχολεία του Νομού Κορινθίας: Ο ρόλος του διευθυντή της
σχολικής μονάδας**

Θεοδώρα Κουρεμένου

Επιβλέπων καθηγητής: Αθανάσιος Τζιμογιάννης

Κόρινθος
Ιούνιος 2021

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τζιμογιάννης Αθανάσιος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
(Επιβλέπων Καθηγητής)

Φωτόπουλος Νίκος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Κουτσαμπέλας Χρήστος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία είναι το αποτέλεσμα αλληλεπιδράσεων με διάφορα άτομα, καθένα από αυτά διαδραμάτισε ένα σημαντικό ρόλο στην εξέλιξή της. Αξίζει λοιπόν, να αφιερώσω την παρούσα σελίδα για να ευχαριστήσω ειλικρινά τα άτομα αυτά για την βοήθεια που μου προσέφεραν.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, τον κ. Αθανάσιο Τζιμογιάννη, για την καθοδήγησή του σε ό,τι αφορά τα επιστημονικά και ερευνητικά ζητήματα της παρούσας διπλωματικής. Η εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας με ώθησε να διαμορφώσω διαφορετική οπτική σε εκπαιδευτικά ζητήματα και να προσαρμόσω την κουλτούρα μου στην εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα η οποία καλείται να επιτύχει την ουσιαστική ενίσχυση των ικανοτήτων.

Ακόμη, οφείλω να ευχαριστήσω, τους διευθυντές των δημοτικών σχολείων του Ν. Κορινθίας, που με μεγάλη προθυμία, ενδιαφέρον και καλοσύνη δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα καθώς και για την ειλικρινή κατάθεση των απόψεων και πεποιθήσεων τους στα εκπαιδευτικά ζητήματα που διαπραγματευτήκαμε. Επίσης, θα ήθελα να τους συγχαρώ για το δύσκολο έργο που επιτελούν τόσο υπό φυσιολογικές συνθήκες, όσο και στα πλαίσια διαχείρισης μιας σημαντικής κρίσης, της πανδημίας του COVID-19, η οποία και μελετήθηκε.

Τέλος, θα ήθελα να αναφερθώ στην οικογένεια αλλά και τους φίλους μου, οι οποίοι ήταν αρωγοί και συμπαραστάτες στο νέο μου αυτό εγχείρημα, για ακόμη μία φορά. Ενθαρρυντικοί, και επικουρικοί με ενίσχυσαν ούτως ώστε να ανταποκριθώ με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις απαιτήσεις της παρούσας εργασίας. Ειδικότερα, ένα μεγάλο «ευχαριστώ» οφείλω στις φίλες και συναδέλφους Μαρία Παπαδά και Όλγα Τζαναβάρα για την αμέριστη συμπαράσταση, υποστήριξη και ενθάρρυνση σε όλο αυτό το δύσκολο ταξίδι.

Στον Παναγιώτη και την Ιωάννα
που υποστηρίζουν και πυροδοτούν αδιάλειπτα
τα όνειρά μου...
με την υπόσχεση πως δεν θα πάψω ποτέ να αγωνίζομαι για τα ιδανικά,
τις στάσεις και τις αξίες με τις οποίες με μεγάλωσαν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέλη τριμελούς εξεταστικής επιτροπής	2
Ευχαριστίες.....	3
Ευρετήριο πινάκων.....	7
Περίληψη.....	8
Abstract	10
Κεφάλαιο 1 : Εισαγωγή.....	11
1.1 Οριοθέτηση του προβλήματος.....	11
1.2 Σκοπός και συνοπτική παρουσίαση ευρημάτων της έρευνας.....	12
1.3 Σημασία και πρωτοτυπία της εργασίας	13
1.4 Δομή της διπλωματικής εργασίας	14
Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό πλαίσιο.....	16
2.1 Η έννοια της απομακρυσμένης διδασκαλίας.....	16
2.2 Μορφές υποστήριξης απομακρυσμένης διδασκαλίας.....	18
2.3 Ψηφιακές τεχνολογίες απομακρυσμένης διδασκαλίας.....	19
2.3.1 Ασύγχρονες τεχνολογίες : Ιστολόγια, Wikis, e-portfolios	19
2.3.2 Σύγχρονες τεχνολογίες : Τηλεδιάσκεψη, συνομιλία μέσω chat	21
2.3.3 Άλλες τεχνολογίες.....	21
2.3 Εκπαιδευτική ηγεσία και εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση.....	22
2.4 Παιδαγωγικές στρατηγικές για την απομακρυσμένη διδασκαλία	24
Κεφάλαιο 3: Βιβλιογραφική επισκόπηση.....	29
3.1 Ερευνητικό πλαίσιο	29
3.2 Η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών στην απομακρυσμένη διδασκαλία και οι εκπαιδευτικές στρατηγικές που χρησιμοποιήθηκαν.....	29
3.3 Παιδαγωγική-διδασκτική σκοπία	32
3.4 Ο ρόλος της οικογένειας στην απομακρυσμένη διδασκαλία.....	34
3.5 Ο ρόλος του διευθυντή κατά την περίοδο της πανδημίας	36
3.6 Ο ρόλος της ηγεσίας στην υποστήριξη των εκπαιδευτικών, τη συνεργασία και την επαγγελματική ανάπτυξή τους κατά τη φάση της πανδημίας	38
3.7 Κριτική συνθεση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.....	39
3.8 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	45
Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία της έρευνας.....	47
4.1 Το πλαίσιο και η ερευνητική μέθοδος.....	47
4.2 Δείγμα της έρευνας.....	48
4.3 Οδηγός συνέντευξης και τρόπος ανάπτυξης	50
4.4 Διαδικασία συλλογής δεδομένων	51

4.5 Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων	51
4.6 Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας.....	52
Κεφάλαιο 5: Ανάλυση αποτελεσμάτων	54
5.1 Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση.....	55
5.1.1. Ρόλος των ΤΠΕ στην εκπαίδευση	55
5.1.2 Βαθμός ενσωμάτωσης των ΤΠΕ πριν την πανδημία.....	57
5.2 Απομακρυσμένη διδασκαλία.....	58
5.2.1 Μέσα και τρόποι παροχής απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την πρώτη και δεύτερη περίοδο της πανδημίας	59
5.2.2 Παράγοντες που επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως.....	60
5.2.3 Ετοιμότητα των εκπαιδευτικών στην απομακρυσμένη διδασκαλία.....	63
5.2.4 Βαθμός ικανοποίησης της παρεχόμενης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	65
5.3 Σχέση σχολείου-οικογένειας	66
5.3.1 Βαθμός ανταπόκρισης των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία	68
5.3.2 Ρόλος των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία.....	69
5.4 Το σχολείο μετά την πανδημία.....	70
5.4.1 Αξιοποίηση της εκπαιδευτικής εμπειρίας της πανδημίας.....	70
5.4.2 Προτάσεις προς τους φορείς της εκπαίδευσης.....	71
5.5 Σύνοψη αποτελεσμάτων.....	73
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα.....	77
6.1 απόψεις των διευθυντών ΓΙΑ τους παράγοντες που επηρέασαν την απομακρυσμένη διδασκαλία στην πρώτη και δεύτερη φάση της.....	77
6.1.1 δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι διευθυντές στο έργο τους κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19.....	79
6.1.2 δυσκολίες ΠΟΥ αντιμετώπισαν στο έργο τους οι εκπαιδευτικοί κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19.....	80
6.1.3 σχέση σχολείου-γονέων κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19	81
6.2 Περιορισμοί της έρευνας.....	83
6.3 Προτάσεις για την εκπαιδευτική πρακτική.....	84
6.4 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	85
6.5 Επίλογος.....	86
Βιβλιογραφικές αναφορές	88
Παράρτημα 1	93
Παράρτημα 2.....	96

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1 Συστηματικής ανάλυσης ερευνών.....	41
Πίνακας 4.1 Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων στην έρευνα.....	49
Πίνακας 5.1 Συνοπτική παρουσίαση των παραγόντων που ανέδειξε η έρευνα	75

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Λέγεται ότι από δύσκολες καταστάσεις βγαίνει πάντα κάποιο όφελος. Η πανδημία του COVID-19, πάντως, φαίνεται πως επιβεβαιώνει αυτή τη ρήση στον χώρο της εκπαίδευσης. Είναι αλήθεια ότι αυτή η μεγάλη για όλους μας δοκιμασία και οι πρωτόγνωρες καταστάσεις στις οποίες όλοι κληθήκαμε να προσαρμοστούμε, να προσαρμόσουμε την καθημερινότητά μας, έδωσε την ευκαιρία να μετρήσουμε στάσεις, να εκτιμήσουμε καταστάσεις, να αναθεωρήσουμε εκτιμήσεις, να επαναπροσδιορίσουμε αξίες, να προβληματιστούμε για όσα θεωρούσαμε ως δεδομένα. Η αναστολή λειτουργίας των σχολείων λόγω της πανδημίας ακολούθησε μια σειρά ενεργειών ως προς την επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Σκοπός της παρούσας ποιοτικής μελέτης είναι να διερευνήσει το ρόλο του διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης νομού Κορινθίας στις εφαρμογές της απομακρυσμένης διδασκαλίας στα πλαίσια της πανδημίας του COVID-19. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων σε 10 διευθυντές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε ευρύτερες σχολικές μονάδες του νομού Κορινθίας και ακολουθήθηκε η επαγωγική μέθοδος ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν τη σημαντικότητα του ρόλου του διευθυντή στις εφαρμογές της απομακρυσμένης διδασκαλίας και φαίνεται να παρουσιάζεται μια συσχέτιση με την πρότερη ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Υπήρξε αποτελεσματική προσπάθεια από πλευράς τους στα θέματα κάλυψης υλικοτεχνικών υποδομών και άγνοιας των νέων ψηφιακών αντικειμένων από πλευράς εκπαιδευτικών.

Τα συμπεράσματα που απορρέουν από την παρούσα εργασία είναι ότι τα ελληνικά σχολεία κατάφεραν εξαιρετικά να διαχειριστούν την κρίση της πανδημίας παρά τις αντιξοότητες που συνάντησαν κατά την πρώτη φάση της. Τα άτυπα δίκτυα μάθησης και συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, οι ανταλλαγές καλών πρακτικών και ο διαμοιρασμός ψηφιακού υλικού και γνώσης βοήθησαν προς αυτήν την κατεύθυνση και η απομακρυσμένη διδασκαλία σημείωσε εξαιρετική ανταπόκριση από

τους μαθητές. Παρόλο που τα εμπόδια ήταν αρκετά η στάση των διευθυντών ήταν και είναι ιδιαίτερα θετική και οι εκπαιδευτικοί έδειξαν μεγάλη προθυμία ώστε να προσπαθήσουν με τα όποια μέσα διαθέτουν να αλλάξουν θετικά τη λειτουργία του σχολείου τους και κατά συνέπεια να οικοδομήσουν το μέλλον των μαθητών τους.

Λέξεις- κλειδιά : διευθυντής, απομακρυσμένη διδασκαλία, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, COVID-19

ABSTRACT

It is said that from difficult situations there is always some benefit. The COVID-19 pandemic, however, seems to confirm this saying in the field of education. It is true that this great ordeal for all of us and the unprecedented situations in which we were all called to adapt, adapt our daily life, gave us the opportunity to measure attitudes, evaluate situations, revise assessments, redefine values, reflect on what we took for granted. The closure of schools due to the pandemic followed a series of actions towards the success of distance learning.

The purpose of this qualitative study is to investigate the role of the principal of primary education in the prefecture of Corinth in the applications of distance learning in the context of the COVID-19 pandemic. The data collection was carried out through semi-structured interviews with 10 primary school principals in wider schools in the prefecture of Corinth and the inductive method of analyzing the qualitative data was drawn to draw conclusions.

The results of the research highlighted the importance of the role of the principal in the applications of distance learning and there seems to be a correlation with the previous integration of ICT in the educational process. There was an effective effort on their part to cover material and technical infrastructure and ignorance of new digital objects by teachers.

The conclusions resulting from the present work are that the Greek schools managed extremely well to manage the pandemic crisis despite the adversities they encountered during its first phase. Informal learning and collaboration networks among teachers, exchanges of good practices and sharing of digital material and knowledge have helped in this direction and distance learning has received an excellent response from students. Although the obstacles were many, the attitude of the principals was and is very positive and the teachers showed great willingness to try by any means at their disposal to positively change the operation of their school and consequently to build the future of their students.

Keywords: principal, distance learning, distance education, COVID-19

1.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Στις αρχές του 2020 μια πρωτοφανής για τα παγκόσμια δεδομένα πανδημία κατάφερε να παραλύσει ολόκληρο τον πλανήτη. Η πανδημία του COVID-19 έφερε σημαντικές αλλαγές στην πορεία της ζωής όλων των ανθρώπων και σε πολλαπλά επίπεδα. Οι άμεσες λύσεις που προτάθηκαν και εφαρμόστηκαν στην αρχή της πανδημίας είχαν ως στόχο να περιορίσουν την εξάπλωση της λοίμωξης και οδήγησαν στο κλείσιμο ολόκληρων χωρών τόσο για άτομα όσο και για αγαθά. Προκλήθηκε λοιπόν, μια σειρά κοινωνικοοικονομικών συνεπειών σε όλους τους τομείς και φυσικά και στην εκπαίδευση. Οι μαζικές ζημιές του COVID-19 μπορεί να είναι ανυπολόγιστες. Η αναγκαστική αναστολή των σχολικών οργανισμών ήταν γεγονός και έπρεπε σε σύντομο χρονικό διάστημα να οργανωθεί η απομακρυσμένη διδασκαλία. Ο COVID-19 αποτέλεσε μια ευκαιρία να ξανασκεφτούμε την εκπαίδευση. Η επανεξέταση δεν πρέπει να αφορά τη βελτίωση της σχολικής εκπαίδευσης, αλλά πρέπει να επικεντρώνεται στο τι, πώς και πού μαθαίνουμε (Zhao, 2020).

Σε παγκόσμιο επίπεδο, σχεδόν όλα τα σχολεία έχουν τεθεί σε παύση: κάποια σταμάτησαν προσωρινά για μερικές εβδομάδες, μερικά για πολύ περισσότερο. Ορισμένες σχολικές μονάδες επέλεξαν απομακρυσμένη σύγχρονη διδασκαλία, άλλες ασύγχρονη και άλλες συνδυασμό και των δύο μεθόδων. Κάποιες επίσης επέτρεψαν στους εκπαιδευτικούς τους να χαράξουν την πολιτική εκμάθησης των μαθητών τους. Σε κάθε περίπτωση αυτές οι παύσεις δίνουν στις κυβερνήσεις και στους ηγέτες της εκπαίδευσης την πολύ σπάνια ευκαιρία να επανεξετάσουν την εκπαίδευση (Zhao, 2020).

Είναι γεγονός ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας δεν είναι ίδιες για όλους. Οι μαθητές που προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα θα δουν τις επιπτώσεις σε πλήρη ανάπτυξη και σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής και ατομικής τους ζωής, αντίθετα με τους μαθητές από ευνοημένα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα, τα οποία προσφέρουν ισχυρές δυνατότητες

άμβλυνσης των αρνητικών συνεπειών της πανδημίας στην ποιότητα και στην προσλαμβανόμενη ποσότητα της εκπαίδευσής τους.

Στο ελληνικό πλαίσιο εκπαίδευσης από το Μάρτιο του 2020 έως και σήμερα, όπου η δια ζώσης εκπαίδευση δεν καθίσταται ακόμα εφικτή, η απομακρυσμένη διδασκαλία αποτελεί τη μοναδική μέθοδο που κατάφερε να εξασφαλίσει τη συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε αυτό το πολύ κρίσιμο διάστημα. Παρόλα αυτά, η εφαρμογή της εξαρχής προβλημάτισε και συνεχίζει να προβληματίζει εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς. Η σωστή εφαρμογή της έγινε εμφανές στην πλειοψηφία των εμπλεκομένων ότι απαιτεί, όχι μόνο εξοικείωση με τα τεχνολογικά εργαλεία, αλλά κατά κύριο λόγο απαιτεί βαθιά γνώση των βασικών αρχών και της μεθοδολογίας της (Μανούσου , 2020).

1.2 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε με σκοπό την διερεύνηση των αντιλήψεων των διευθυντών Α/θμιας εκπαίδευσης νομού Κορινθίας για τον τρόπο υλοποίησης και εφαρμογής της απομακρυσμένης διδασκαλίας και το ρόλο των διευθυντών στα πλαίσια της πανδημίας του COVID-19.

Πραγματοποιήθηκε αρχικά βιβλιογραφική επισκόπηση σε επιστημονικά άρθρα της διεθνούς βιβλιογραφίας της τελευταίας χρονιάς μιας και το θέμα που διερευνάται βρίσκεται σε εξέλιξη. Τα ευρήματα της επισκόπησης καθοδήγησαν την απόφασή σχετικά με την επιλογή του ερευνητικού εργαλείου, το οποίο ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη, και αποτέλεσαν τη βάση για την κατασκευή του οδηγού της συνέντευξης.

Η βιβλιογραφική επισκόπηση ανέδειξε πως ο ρόλος του διευθυντή υπήρξε εξαιρετικά σημαντικός στη διαχείριση της πανδημίας και στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Στην έρευνα των Fadilah et al. (2020), διερευνήθηκε η επιρροή του διευθυντή στην εισαγωγή της απομακρυσμένης διδασκαλίας και αποτυπώθηκε η θετική επίδραση της μετασχηματιστικής και συναλλακτικής ηγεσίας. Επίσης, σε έρευνα των Ahmad et al. (2020), μελετήθηκε η συμβολή του διευθυντή στην απομακρυσμένη διδασκαλία και διαπιστώθηκε πως οι δεξιότητες του ηγέτη, οδήγησαν

στην επιτυχία της μεθόδου, αντιμετωπίζοντας τις δυσκολίες με ευαισθησία και ευελιξία.

Τα ευρήματα έδειξαν τις κατευθυντήριες γραμμές για την επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας αλλά και τα προβλήματα που επιλύθηκαν σε κάθε περίπτωση. Η επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας στηρίχτηκε στο ρόλο και τις δεξιότητες του διευθυντή να ξεπεράσει τις αντιξοότητες που δημιουργήθηκαν, να οργανώσει την μέθοδο και να επιλύσει τις όποιες δυσκολίες τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και σε μαθητές και γονείς. Η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών, η δημιουργία κοινοτήτων μάθησης και ανταλλαγής καλών πρακτικών αποτέλεσε σημείο κλειδί στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

1.3 ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η πανδημία του COVID-19 και η κρίση που προκάλεσε ήταν πρωτοφανής για τα παγκόσμια δεδομένα. Λόγω της κατάστασης επιχειρήθηκε με βίαιο τρόπο η εισαγωγή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στις σχολικές μονάδες οπότε και η έρευνα στράφηκε προς αυτό το πεδίο, καθώς πρόκειται για ένα πεδίο ανεξερεύνητο στα ελληνικά δεδομένα και είναι επιτακτική η ανάγκη να μελετηθεί καθώς η απομακρυσμένη διδασκαλία είναι πιθανό να συνεχίσει να υλοποιείται παράλληλα με τη διά ζώσης εκπαίδευση.

Μελετώντας την ελληνική βιβλιογραφία διαπιστώνεται απουσία ανάλογων ερευνών. Η πρώτη συστηματική προσπάθεια διερεύνησης του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού προβλήματος στη χώρα μας έγινε από τους Jimoyiannis et al. (2021), στην οποία συμμετείχαν 694 εκπαιδευτικοί μέσω ερωτηματολογίου και έδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί παρουσίασαν θετικές στάσεις απέναντι στην ηλεκτρονική μάθηση στα σχολεία και φάνηκαν πρόθυμοι να υιοθετήσουν διαδικτυακά εργαλεία στις εκπαιδευτικές τους πρακτικές, κατά τη διάρκεια και μετά την πανδημία.

Η παρούσα εργασία μελετά τις αντιλήψεις των διευθυντών σε δημοτικά σχολεία του Ν. Κορινθίας σχετικά με εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στα πλαίσια της διαχείρισης της πανδημίας του COVID-19 κατά το σχολικό έτος 2020-21. Τα ευρήματα έδειξαν σημαντικές προσπάθειες στο επίπεδο της σχολικής μονάδας και

τρόπους συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, διευθυντή και γονέων για την επιτυχία της νέας εκπαιδευτικής στρατηγικής. Από την άλλη μεριά, αναδείχθηκαν αδυναμίες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος που σχετίζονται με την επιτυχή υλοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας, όπως η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής στις σχολικές μονάδες, ο ασαφής σχεδιασμός από πλευράς Υπουργείου στην πρώτη περίοδο, η ανάγκη διαμοιρασμού υποστηρικτικού ψηφιακού υλικού ως προς τον εκπαιδευτικό.

1.4 ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η παρούσα εργασία δομείται ως εξής :

Το **κεφάλαιο 1** αποτελεί το εισαγωγικό κεφάλαιο και έχει στόχο την συνοπτική παρουσίαση της εργασίας και το πλαίσιο ανάπτυξής της. Αναλύεται, επί προσθέτως, η σπουδαιότητα και η πρωτοτυπία αυτής της μελέτης και παρουσιάζεται η δομή της διπλωματικής εργασίας.

Στο **κεφάλαιο 2** παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας που αφορά στην αποσαφήνιση του όρου της ηγεσίας στην εκπαίδευση, στην απομακρυσμένη διδασκαλία, στο ρόλο του διευθυντή στις σχέσεις σχολείου και οικογένειας καθώς και στη διαχείριση μιας κρίσης.

Στο **κεφάλαιο 3** παρουσιάζεται η βιβλιογραφική επισκόπηση, που πραγματοποιήθηκε με σκοπό τη σύνθεση και τη σύγκριση των κυριότερων ερευνών που μελετήθηκαν.

Στο **κεφάλαιο 4** παρουσιάζεται και περιγράφεται η μεθοδολογία της έρευνας, το πλαίσιο της έρευνας καθώς και οι συμμετέχοντες και τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση περιεχομένου των απόψεων των διευθυντών.

Στο **κεφάλαιο 5** παρουσιάζονται αναλυτικά τα ευρήματα της έρευνας, που απορρέουν από την ανάλυση των αντιλήψεων, των στάσεων και των εμπειριών των διευθυντών στις συνεντεύξεις τους.

Στο **κεφάλαιο 6** αναλύονται τα συμπεράσματα της έρευνας, τα οποία είναι οργανωμένα ανά ερευνητικό άξονα και συγκρίνονται με τα ευρήματα σχετικών ερευνών. Τέλος,

παρουσιάζονται οι περιορισμοί της έρευνας, προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση και διατυπώνονται προτάσεις εκπαιδευτικής πρακτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ξαφνικά και χωρίς καμία διοικητική στρατηγική, καμία επιμόρφωση του εκπαιδευτικού οργανισμού, καμία χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής, οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να αναζητήσουν ψηφιακά εργαλεία και τρόπους για να παραδώσουν μαθησιακό υλικό και να οργανώσουν την επικοινωνία με τους μαθητές τους. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η χρήση της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης βρέθηκε στο απόγειό της (Kerres, 2020). Η μελέτη αυτή εστιάζει στο ρόλο του διευθυντή στην απομακρυσμένη διδασκαλία μέσα από συγκεκριμένες μεταβλητές που αφορούν στο προσωπικό του, τη σχέση του με την οικογένεια και την ετοιμότητά του στη διαχείριση της κρίσης.

Στο κεφάλαιο αυτό μελετώνται αρχικά η έννοια της απομακρυσμένης διδασκαλίας έκτακτης ανάγκης και επιχειρείται αποσαφήνιση των ορισμών. Στη συνέχεια αναφέρονται οι ψηφιακές τεχνολογίες της απομακρυσμένης διδασκαλίας στην εκπαίδευση και ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας στην ενσωμάτωση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στο σχολικό οργανισμό. Τέλος, μελετώνται οι παιδαγωγικές στρατηγικές της απομακρυσμένης διδασκαλίας στα πλαίσια της πανδημίας του COVID-19.

2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ένας καθιερωμένος τρόπος, με μακρά εκπαιδευτική ιστορία. Εξ ορισμού, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από την απόσταση, στο χρόνο και στο χώρο, των αλληλεπιδράσεων μεταξύ του δασκάλου, των εκπαιδευομένων, του εκπαιδευτικού περιεχομένου και των πόρων. Σύμφωνα με τον Moore (1993) «η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν είναι απλώς ένας γεωγραφικός διαχωρισμός μαθητών και εκπαιδευτικών, αλλά, το πιο σημαντικό, είναι μια παιδαγωγική έννοια». Υπό αυτήν την προοπτική, τα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι κατάλληλα σχεδιασμένα ώστε να προσφέρονται από απόσταση, όσον αφορά τους μαθησιακούς στόχους, τα κατάλληλα παιδαγωγικά μοντέλα, ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό, μαθησιακές δραστηριότητες μάθησης, εργαλεία και

τεχνολογίες μάθησης, ρόλο εκπαιδευτή, διαδικασίες αξιολόγησης σχετικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα κ.λπ. (Jimoyiannis, Koukis, Tsiotakis, 2020).

Η δεύτερη σχετική έννοια είναι η διαδικτυακή μάθηση, καθώς οι διαδικτυακές τεχνολογίες και οι πλατφόρμες ηλεκτρονικής μάθησης χρησιμοποιούνται για την υποστήριξη της εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Τα διαδικτυακά μοντέλα μάθησης δίνουν έμφαση στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ διαφορετικών μερών μάθησης (μαθητές-περιεχόμενο-δάσκαλος) και μέσω διαφορετικών μορφών εμπλοκής των μαθητών (δηλαδή, ατομικά και συνεργατικά) στη μαθησιακή διαδικασία. Ενώ η διαδικτυακή διδασκαλία έχει μεγάλη ιστορία στα πλαίσια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η πρόσφατη έρευνα διερευνήσε τις δυνατότητές της να υποστηρίξει και να επεκτείνει τη μάθηση των μαθητών στο σχολικό περιβάλλον χαμηλότερων βαθμίδων εκπαίδευσης (Jimoyiannis, Koukis & Tsiotakis, 2020).

Η νέα ιδέα, όταν συζητάμε για την εκπαίδευση εν μέσω της πανδημίας, είναι η απομακρυσμένη διδασκαλία έκτακτης ανάγκης (emergency remote teaching), η οποία προτάθηκε από τους Hodges et al. (2020), να περιγράψει αυτήν την προσωρινή αλλαγή της παροχής εκπαίδευσης χρησιμοποιώντας εναλλακτικούς τρόπους, λόγω περιστάσεων κρίσης. Όπως δήλωσε ο Milman (2020), μια νέα παιδαγωγική, που αποκαλείται «πανδημική παιδαγωγική», αναδύθηκε στα σχολεία και αφορούσε τις αποφάσεις των εκπαιδευτικών και τη συμμετοχή των μαθητών σε μια νέα μορφή διαδικτυακών εκπαιδευτικών πρακτικών (Jimoyiannis, Koukis & Tsiotakis, 2020).

Η απομακρυσμένη διδασκαλία δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να παρακολουθούν τα μαθήματα τους όπου και αν βρίσκονται. Τους επιτρέπει να προσαρμόζουν την μάθηση και εκπαίδευσή τους με άλλες οικογενειακές δεσμεύσεις και φαίνεται να είναι ιδιαίτερα επωφελής, ειδικά σε πιο ώριμους μαθητές όπου το κίνητρο για επιτυχία είναι ισχυρό και είναι οι ίδιοι υπεύθυνοι για τη μάθησή τους (Elfrianto et al., 2020). Σύμφωνα με τους Hammond & Edgerton (2020) οι μαθητές τα καταφέρνουν καλύτερα όταν μπορούν να πάνε με το δικό τους ρυθμό, επιλέγουν τις μαθησιακές στρατηγικές και το υλικό τους και λειτουργούν κριτικά και αυτορρυθμιστικά.

Επομένως, οι τρεις τρόποι εκπαίδευσης έχουν δύο κοινά χαρακτηριστικά: α) αναφέρονται στη χωρική απόσταση μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών και β) χρησιμοποιούν διαδικτυακές τεχνολογίες για την παροχή εκπαίδευσης. Από την άλλη

πλευρά, είναι θεμελιωδώς διαφορετικοί. Όμως, στην περίπτωση της απομακρυσμένης διδασκαλίας έκτακτης ανάγκης, ο κύριος στόχος είναι να δημιουργηθεί, πολύ γρήγορα, ένα νέο εκπαιδευτικό μοντέλο λόγω της κρίσης (Jimoyiannis, Koukis, Tsiotakis, 2020).

Ωστόσο, η απομακρυσμένη διδασκαλία δεν είναι μια νέα ιδέα. Τα υπάρχοντα ερευνητικά ευρήματα έδειξαν ότι η διαδικτυακή απομακρυσμένη διδασκαλία έχει αναφερθεί για ίση και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση σε αγροτικές περιοχές σε διάφορες χώρες. Ένας δεύτερος τρόπος εξ αποστάσεως διδασκαλίας εφαρμόστηκε επίσης όταν τα σχολεία είναι κλειστά ή απρόσιτα λόγω φυσικής καταστροφής ή άλλης έκτακτης ανάγκης, για παράδειγμα πολεμική κρίση στη Συρία (Ramadan, 2017).

Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τους Jimoyiannis et al. (2020), η απομακρυσμένη διδασκαλία έκτακτης ανάγκης πρέπει να θεωρείται προσωρινή, γρήγορη αντίδραση στο πρόβλημα κλεισίματος του σχολείου, λόγω της πανδημίας του COVID-19. Οι πρώτες μελέτες που εμφανίστηκαν σε όλο τον κόσμο έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετώπιζαν εμπόδια και δυσκολίες στην προσαρμογή της διδασκαλίας τους σε αυτήν την απρόβλεπτη κατάσταση για να παρέχουν διαδικτυακή απομακρυσμένη διδασκαλία στους μαθητές τους όπως αναφέρεται και στις ερευνητικές μελέτες των Ng et al. (2020) στο Χονγκ-Κονγκ, των Moss et al. (2020) στην Αγγλία και των Spoel et al. (2020) στην Ολλανδία. Οι κυριότερες δυσκολίες και εμπόδια αφορούσαν την άγνοια του αντικειμένου και την αντίσταση στην αλλαγή που προέβλεπαν οι εκπαιδευτικοί, με βασική αιτία τον φόβο και το άγχος τους για αποτυχία στην απομακρυσμένη διδασκαλία.

2.2 ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Η απομακρυσμένη διδασκαλία μπορεί να παρασχεθεί χρησιμοποιώντας μια ποικιλία τεχνικών μέσων και τεχνολογιών. Οι δύο μεγάλες κατηγορίες που διακρίνονται ως προς τις εκπαιδευτικές πρακτικές της ηλεκτρονικής μάθησης είναι η Ασύγχρονη μάθηση και η Σύγχρονη μάθηση.

Η ασύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση πραγματοποιείται συνήθως από μέσα όπως το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και τις ομάδες συζήτησης, υποστηρίζει τις σχέσεις μεταξύ

των μαθητών και των εκπαιδευτικών, ακόμη και όταν οι συμμετέχοντες δεν μπορούν να είναι συνδεδεμένοι ταυτόχρονα. Είναι επομένως βασικό συστατικό της ευέλικτης ηλεκτρονικής μάθησης. Στην πραγματικότητα, πολλοί άνθρωποι παρακολουθούν διαδικτυακά μαθήματα λόγω της ασύγχρονης φύσης τους, συνδυάζοντας την εκπαίδευση με την εργασία, την οικογένεια και άλλες υποχρεώσεις. Η ασύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση επιτρέπει στους μαθητές να συνδέονται σε ένα περιβάλλον ηλεκτρονικής μάθησης ανά πάσα στιγμή και να κατεβάζουν έγγραφα ή να στέλνουν μηνύματα σε εκπαιδευτικούς ή συμμαθητές. Οι μαθητές μπορεί να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο για να βελτιώσουν τις συνεισφορές τους, οι οποίες γενικά θεωρούνται πιο στοχαστικές σε σύγκριση με τη σύγχρονη επικοινωνία (Hrastinski, 2008).

Η σύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση, που απαιτεί τη διασύνδεση σε πραγματικό χρόνο και υποστηρίζεται συνήθως από μέσα όπως η τηλεδιάσκεψη και η συνομιλία, έχει τη δυνατότητα να υποστηρίξει τους εκπαιδευόμενους στην ανάπτυξη κοινοτήτων μάθησης. Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί βιώνουν τη σύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση ως πιο κοινωνική ρωτώντας και απαντώντας σε ερωτήσεις σε πραγματικό χρόνο (Hrastinski, 2008). Οι σύγχρονες συνεδρίες βοηθούν τους μαθητές να αισθάνονται ως συμμετέχοντες και όχι απομονωμένοι: Η απομόνωση μπορεί να ξεπεραστεί με πιο συνεχή επαφή, ιδιαιτέρως συγχρονισμένη, και αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως μέλη μιας κοινότητας παρά ως μεμονωμένα άτομα που επικοινωνούν με τον υπολογιστή (Haythornthwaite & Kazmer, 2002).

2.3 ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

2.3.1 ΑΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ : ΙΣΤΟΛΟΓΙΑ, WIKIS, E-PORTFOLIOS

Το ιστολόγιο (blog) είναι ένας ιστότοπος στο Διαδίκτυο που επιτρέπει στους χρήστες και τους εκπαιδευόμενους να πραγματοποιήσουν τη διάδοση και τον συντονισμό των πληροφοριών και των δεδομένων, (κείμενο, ήχος ή βίντεο ή σύνδεσμοι ιστολογίων) και ταξινομούνται αυτόματα με χρονολογική σειρά από την πιο πρόσφατη

έως την παλαιότερη δημοσιευμένη, και διάφορες μηχανές αναζήτησης στο Διαδίκτυο μπορούν εύκολα να έχουν πρόσβαση σε αυτές (Hasan, Abdul Munem & Ali, Ahmed., 2020). Τα σύγχρονα ιστολόγια προσφέρουν ακόμη αμφίδρομη επικοινωνία μέσω της ανάγνωσης και του σχολιασμού των κειμένων καθώς και διασύνδεση με διαδικτυακές πηγές ή άλλα ιστολόγια. Τα εκπαιδευτικά ιστολόγια αναπτύσσονται δυναμικά και είναι εύχρηστα και αλληλεπιδραστικά καθώς προωθούν τη συνεργατική δημιουργία περιεχομένου, την επικοινωνία και τη συμμετοχή και υποστηρίζουν δραστηριότητες μικτής μάθησης.

Τα wikis είναι εφαρμογές του Web 2.0, είναι δηλαδή διαδικτυακά περιβάλλοντα, τα οποία επιτρέπουν στους χρήστες να δημιουργήσουν περιεχόμενο με τη δυνατότητα να εισαγωγής εικόνας, βίντεο ή μικρών τμημάτων κώδικα. Επίσης δίνουν τη δυνατότητα συνεργατικής επεξεργασίας και δημιουργίας περιεχομένου. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Wikipedia. Στην εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια αξιοποιούνται καθώς προσφέρουν συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης, ανάπτυξη δεξιοτήτων και δραστηριότητες μικτής μάθησης.

Τα e-portfolios είναι εργαλεία του Web 2.0, τα οποία δημιουργούν χώρους δημοσίευσης, διαμοίρασης και αρχειοθέτησης υλικού. Στην ηλεκτρονική μάθηση μπορούν να περιλαμβάνουν εκπαιδευτικούς πόρους, εμπειρίες, ατομικές και συλλογικές δημιουργίες και επιτεύγματα (Τζιμογιάννης, 2017).

Όσον αφορά στην ασύγχρονη τηλεκπαίδευση οι μαθητές/τριες και οι εκπαιδευτικοί είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν τις υφιστάμενες ψηφιακές δομές όπως τα Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία (E-Books), το Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Υλικό (Φωτόδεντρο) και τα Ψηφιακά Διδακτικά Σενάρια (Πλατφόρμα «Αίσωπος»), οι οποίες είναι ήδη οργανωμένες ανά βαθμίδα (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, ΕΠΑΛ), μάθημα και ενότητες. Οι εκπαιδευτικοί είχαν επίσης τη δυνατότητα να δημιουργήσουν ψηφιακές τάξεις (π.χ. e-class ή e-me) για την ασύγχρονη ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού, ασκήσεων και οδηγιών προγράμματος διδασκαλίας με απαραίτητη προϋπόθεση την κατοχή κωδικών στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2020(a)). Επιπλέον στο πλαίσιο των δράσεων για την ενίσχυση της επαφής των μαθητών με το μαθησιακό περιβάλλον και την εκπαιδευτική διαδικασία εντάχθηκε και η εκπαιδευτική τηλεόραση μέσω της

Ελληνικής Τηλεόρασης, η οποία απευθύνεται κυρίως σε μαθητές Δημοτικού (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2020).

2.3.2 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ : ΤΗΛΕΔΙΑΣΚΕΨΗ, ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕΣΩ CHAT

Η τηλεδιάσκεψη είναι μία αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων σε πραγματικό χρόνο με ήχο και εικόνα χωρίς χωρικούς περιορισμούς. Τα συστήματα τηλεδιάσκεψης χρησιμοποιούν μέσω της υποδομής του διαδικτύου μια σειρά από εργαλεία όπως συνομιλία (chat), κοινή χρήση οθόνης και εργαλεία διαχείρισης αρχείων. Βασικό πλεονέκτημα της τηλεδιάσκεψης είναι η άμεση επικοινωνία «πρόσωπο με πρόσωπο» χωρίς κόστος μετακίνησης, οργάνωσης χώρων και υποδομών (Papadakis, & Orfanakis, 2013).

Η προτεινόμενη επίσημη δωρεάν παρεχόμενη πλατφόρμα του ΥΠΑΙΘ για τη σύγχρονη τηλεκπαίδευση ήταν η πλατφόρμα WebEx της εταιρείας Cisco Systems (CISCO, 2020). Δόθηκαν αναλυτικές οδηγίες προς τους εκπαιδευτικούς ώστε να μπορέσουν να συνδεθούν στην ψηφιακή αίθουσα (virtual classroom) και να κάνουν χρήση των δυνατοτήτων της (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2020(b)).

2.3.3 ΆΛΛΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

Τα εργαλεία συνεργατικής δημιουργίας κειμένων είναι διαδικτυακά περιβάλλοντα του Ιστού 2.0, τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες να επεξεργάζονται σε πραγματικό χρόνο έγγραφα έχοντας πρόσβαση από οποιοδήποτε χώρο. Η δημοφιλέστερη πλατφόρμα σήμερα είναι το Google Docs με κύρια εργαλεία τον επεξεργαστή εγγράφου, την κοινή χρήση αρχείων, τα σχόλια και τη συνομιλία μεταξύ των χρηστών. Στην εκπαίδευση χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές και έτσι μπορούν για παράδειγμα οι διδάσκοντες να παρακολουθούν την πρόοδο των μαθητών χωρίς να αποθηκεύουν την εργασία τους σε άλλα μέσα (Τζιμογιάννης, 2017). Τα Συστήματα Διαχείρισης Μαθησιακών Δραστηριοτήτων, όπως για παράδειγμα το LAMS, είναι διαδικτυακά περιβάλλοντα μάθησης ανοικτού κώδικα, με το οποία μπορεί κανείς να σχεδιάσει, να διαχειριστεί και να

πραγματοποιήσει συνεργατικές δραστηριότητες μάθησης. Το LAMS μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε ως αυτόνομο σύστημα, είτε σε συνδυασμό με άλλα Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης όπως το Moodle, Sakai, Blackboard κ.α. (Παπαδάκης κ.α., 2010).

2.3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τα σύγχρονα θεωρητικά πλαίσια για την ηγεσία στην εκπαίδευση αναγνωρίζουν τον πολύπλευρο ρόλο, τις σύνθετες πρακτικές και τις προκλήσεις στις οποίες καλούνται να ανταποκριθούν οι διευθυντές των σχολικών μονάδων (OECD, 2018). Σύμφωνα με το Australian Institute for Teaching and Leadership (2018), οι διευθυντές είναι υπεύθυνοι να καθοδηγούν τη διαχείριση των εργασιών του σχολείου, τη διδασκαλία και τη μάθηση, τη βελτίωση, την εισαγωγή καινοτομιών και αλλαγών, να αναπτύσσουν επαγγελματικά τον εαυτό τους και τους άλλους και να εμπλέκονται και να συνεργάζονται με την κοινότητα (OECD, 2018). Μια αναγκαία καινοτομία για την εκπλήρωση αυτών των ρόλων συνιστά η ενσωμάτωση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) (Τζιμογιάννης, 2019).

Η ικανότητα ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στις εκπαιδευτικές πρακτικές του σχολικού οργανισμού εξαρτάται τόσο από τη σχολική κουλτούρα όσο και από την ετοιμότητα της σχολικής μονάδας να εντάξει τις Ψηφιακές Τεχνολογίες στη διδασκαλία και τη μάθηση. Πέρα από την κεντρική πολιτική η οποία είναι εξαιρετικά σημαντική για την εισαγωγή των ΤΠΕ, εξίσου σημαντικός διαφαίνεται ο ρόλος της εκπαιδευτικής ηγεσίας στην προώθηση των ΤΠΕ στη σχολική διαδικασία (Τζιμογιάννης, 2019).

Οι ατομικές ικανότητες καθώς και οι στάσεις του διευθυντή της σχολικής μονάδας αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την επιτυχία ένταξης νέων μαθησιακών μοντέλων, αλλά και για την εμπλοκή του σχολικού οργανισμού σε αυτό το κοινό όραμα. Προς επίτευξη αυτού του στόχου ο διευθυντής φαίνεται πως θα πρέπει να έχει θετική επιρροή στους εκπαιδευτικούς, να μεταδώσει το νέο όραμα και να προωθήσει μια κουλτούρα συνεργασίας με στόχο το κοινό σχέδιο δράσης για τον σχολικό οργανισμό. Τέλος καλείται να διαθέτει ικανότητες κατανόησης και εμπέδωσης

των σύγχρονων εκπαιδευτικών αλλαγών υποστηρίζοντας στοχευμένες παρεμβάσεις με ΤΠΕ στη διδασκαλία και τη μάθηση (Τζιμογιάννης, 2019).

Συνεπώς οι εκπαιδευτικοί ηγέτες θα πρέπει να διαθέτουν ορισμένα χαρακτηριστικά για να είναι αποτελεσματική η ηγεσία τους και κατά συνέπεια η εισαγωγή και ενσωμάτωση των ΤΠΕ και νέων εκπαιδευτικών πρακτικών. Τέτοια χαρακτηριστικά αποτελούν η ικανότητα να πειραματίζονται και να διαχειρίζονται τις εκπαιδευτικές αλλαγές καθώς και το να είναι ανοικτοί σε αυτές, να υποστηρίζουν το εκπαιδευτικό τους προσωπικό και να διαμορφώνουν μια κουλτούρα αλλαγών στο σχολικό οργανισμό (Τζιμογιάννης, 2019).

Σύμφωνα με έρευνα των Sterrett και Richardson (2020), η οποία εξέτασε με ποιο τρόπο οι διευθυντές χρησιμοποίησαν την τεχνολογία για να προωθήσουν την επαγγελματική ανάπτυξη του προσωπικού των σχολείων τους, απεδείχθη πως οι ψηφιακά καταρτισμένοι ηγέτες οδηγούν τους εκπαιδευτικούς τους σε επαγγελματική ανάπτυξη, σεβόμενοι τις ανάγκες τους, το χρόνο τους και τους εαυτούς τους στο πλαίσιο μιας διαδικασίας διά βίου μάθησης. Επίσης, εισάγουν ιδέες και καινοτομίες στις σχολικές τους μονάδες όντας οι ίδιοι μέλη ψηφιακών δικτύων μάθησης. Οι διευθυντές αυτοί παραμένουν αφοσιωμένοι στη μάθηση και στην καινοτομία και αντιμετωπίζουν τους εκπαιδευτικούς τους ως συνεργάτες. Από την άλλη πλευρά οι εκπαιδευτικοί που βλέπουν τους διευθυντές τους ως διευκολυντές του ψηφιακού μετασχηματισμού της εκπαιδευτικής διαδικασίας συμμετέχουν πιο εύκολα σε ψηφιακά δίκτυα μάθησης.

Εν κατακλείδι, οι αλλαγές που σχετίζονται με τις Ψηφιακές Τεχνολογίες προκύπτουν από τη συνεχόμενη βελτίωση των εκπαιδευτικών πρακτικών στα σχολεία και χρειάζονται χρόνο, σχέδιο, αξιολόγηση και αναθεώρηση των επιμέρους φάσεων, καθώς και την εμπλοκή όλων των ενδιαφερόμενων για το σχεδιασμό (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς) και τη διαμόρφωση κοινού εκπαιδευτικού οράματος (Τζιμογιάννης, 2019).

2.4 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Σύμφωνα με τις σημειώσεις του Τομέα Εκπαίδευσης της UNESCO (UNESCO, 2020) που δημοσιεύθηκαν τον Απρίλιο του 2020, τα εκπαιδευτικά συστήματα σε όλο τον κόσμο αντιμετωπίζουν μια άνευ προηγουμένου πρόκληση μετά το μαζικό κλείσιμο των σχολείων, το οποίο έχει επιβληθεί ως μέρος των προσπαθειών για τον περιορισμό της εξάπλωσης του COVID-19. Η καθιέρωση ή η κλιμάκωση των στρατηγικών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ένα είδος απάντησης σε ολόκληρο τον εκπαιδευτικό τομέα για την ξαφνική διακοπή των εκπαιδευτικών διαδικασιών λόγω του COVID-19.

Αυτές οι στρατηγικές καθορίζονται από την ανησυχία για την ισότητα και την συμπερίληψη, καθώς και την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι ο σχεδιασμός και η πραγματοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας δεν επιδεινώνουν τις υπάρχουσες εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανισότητες. Ο σχεδιασμός πιο ολοκληρωμένων στρατηγικών απομακρυσμένης διδασκαλίας θα πρέπει, ωστόσο, να καθορίζεται τόσο από τις ανάγκες άμεσης μείωσης όσο και από τους μακροπρόθεσμους στόχους. Οι Moss et al. (2020) πραγματοποιώντας μια έρευνα σε 1653 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Αγγλίας υπογράμμισαν την αναγκαιότητα αυξημένης ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών προς τους μαθητές που ζουν σε μειονεκτικά περιβάλλοντα, όπου αυτοί πλήττονται περισσότερο μαθησιακά στα πλαίσια της πανδημίας και έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από την υποστήριξη του εκπαιδευτικού. Συμπληρωματικά, ανέδειξαν ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα σχέδιο δράσης σε περιόδους κρίσης το οποίο να εκμηδενίζει τις ανισότητες των μαθητών.

Πέρα από την απάντηση στην τρέχουσα κρίση, οι προσπάθειες ανάπτυξης της απομακρυσμένης διδασκαλίας κλίμακα σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης παρέχουν πολύτιμα μαθήματα και μπορεί να θέσουν τα θεμέλια για μακροπρόθεσμους στόχους για την οικοδόμηση πιο ανοιχτών, χωρίς αποκλεισμούς και ευέλικτων εκπαιδευτικών συστημάτων μετά την πανδημία COVID-19. Η απομακρυσμένη μάθηση τείνει να απαιτεί ένα υψηλό επίπεδο αυτό-κατευθυνόμενης μάθησης εκ μέρους του εκπαιδευόμενου, και δεξιότητες μελέτης, οι οποίες πρέπει να υποστηρίζονται μέσω νέων στρατηγικών διδασκαλίας, μάθησης και καθοδήγησης.

Σχεδόν από τη μια μέρα στην άλλη, οι μαθητές, οι δάσκαλοι και οι γονείς έπρεπε να διασφαλίσουν τις δραστηριότητες της σχολικής εκπαίδευσης χωρίς τις επίσημες ρυθμίσεις του σχολείου. Η αποτελεσματικότητα του διδακτικού περιεχομένου ώστε να καλύπτει όλα τα επίπεδα και τα θέματα και να μπορεί να παραδοθεί με επιτυχία σε όλους τους μαθητές συχνά παραμένει μια πρόκληση. Σε πολλές χώρες, υπάρχουν κενά όσον αφορά τους πόρους και την τοπική εξειδίκευση που απαιτούνται για την ταχεία ανάπτυξη εθνικών προγραμμάτων σπουδών εύκολα προσβάσιμων μέσω διαδικτυακών πλατφορμών ή τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών προγραμμάτων.

Η παιδαγωγική και κατ' οίκον εκμάθηση υποστηρίζεται από σωστή προετοιμασία. Αυτό περιλαμβάνει

- την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών να σχεδιάσουν και να διευκολύνουν την ηλεκτρονική μάθηση
- την εκμάθηση με βάση το έντυπο υλικό,
- και τη διαθεσιμότητα και την ικανότητα των γονέων να διευκολύνουν την αποτελεσματική απομακρυσμένη διδασκαλία στο σπίτι.

Λόγω της ορμητικότητας της κατάστασης και του ασαφούς σχεδιασμού κάθε σχολικός οργανισμός λειτούργησε με τον δικό του τρόπο στην κρίση όπως φαίνεται να υποστηρίζει η έρευνα των Palau et al. (2021) σε 48 διευθυντές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχολείων της Καταλονίας. Οι εκπαιδευτικοί δυσκολευτήκαν να ρυθμίσουν μόνοι τους τις απαιτήσεις της δουλειάς τους, με κυριότερο παράγοντα την έλλειψη τεχνολογικών γνώσεων από πλευράς εκπαιδευτικών και ο σχολικός οργανισμός ανέλαβε αυτό το ρόλο με σκοπό να αποφύγει πιθανό μη ελεγχόμενο φόρτο εργασίας. Οι εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές στρατηγικές παρουσίασαν κοινές πρακτικές ανά βαθμίδα εκπαίδευσης.

Στην έρευνα επίσης φάνηκε πως οι περισσότεροι δάσκαλοι δεν ήταν επαρκώς προετοιμασμένοι για τη μετάβαση της παροχής σχολικής εκπαίδευσης και οι οικογένειες δεν ήταν έτοιμες να διευκολύνουν και να παρακολουθούν την καθημερινή κατ' οίκον μάθηση, ειδικά όταν αυτές απαρτίζονται από πολλά μέλη που συμμετέχουν στην εκπαίδευση. Είναι πολύ πιο δύσκολο όταν οι γονείς δεν έχουν τις γλωσσικές

δεξιότητες, τις γνώσεις γραμματισμού και το χρόνο, να παρακολουθούν τα προγράμματα σπουδών και να διαχειρίζονται τις μαθησιακές διαδικασίες.

Η παρακολούθηση και η ετοιμότητα αξιολόγησης περιλαμβάνει τις εξής ικανότητες:

- παρακολούθηση διαδικασιών απομακρυσμένης διδασκαλίας,
- παρακολούθηση της πρόσβασης σε μαθήματα και ενασχόληση,
- αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων.

Στο πλαίσιο της διαδικτυακής μάθησης είναι ζωτικής σημασίας να παρακολουθούνται οι διαφορές στο επίπεδο συμμετοχής και παρακολούθησης των μαθητών που συχνά έχουν ασθενέστερες δεξιότητες αυτό-οργάνωσης. Η εκπαιδευτική τηλεόραση ή τα ραδιοπρογράμματα υιοθετούνται ως κύρια λύση και είναι δυσκολότερο να μετρηθεί ο βαθμός στον οποίο οι μαθητές, οι δάσκαλοι και οι γονείς ασχολούνται με την απομακρυσμένη διδασκαλία.

Όπως επισημαίνει ο Τομέας Εκπαίδευσης της UNESCO (UNESCO, 2020) οι ακόλουθες ιδέες, ενέργειες και σημεία τεχνογνωσίας μπορούν να αντληθούν από καλές πρακτικές εκπαιδευτικών απαντήσεων σε πρόσφατες πανδημίες. Στις νέες πρακτικές μάθησης, οι μαθητές αποκτούν επίσης περισσότερη αυτονομία και οι εκπαιδευτικοί χάνουν κάποιες ευκαιρίες για άμεσο έλεγχο και επίβλεψη. Η υποστήριξη δασκάλων και γονέων για την τακτική επίβλεψη μπορεί να συμβάλει στη μείωση της αίσθησης της απόστασης και της μη συμμετοχής και να διαχειριστεί τους κανόνες ή τους κλάδους που απαιτούνται για την κατ'οίκον μάθηση. Η υποστήριξη δασκάλων στο σχεδιασμό μαζικών προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ιδίως τηλεοπτικών ή ραδιοφωνικών προγραμμάτων, μπορεί να οδηγήσει στην καλύτερη δυνατή ενσωμάτωση της τεχνολογίας και των παιδαγωγικών μεθοδολογιών.

Όπως προκύπτει και στις ερευνητικές μελέτες των Jimoyiannis et al. (2021), Ahmad et al. (2020) και Rasmitadila et al. (2020) οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να υποστηρίζονται στο πώς να βρίσκουν λύσεις σε κοινές προκλήσεις, όπως η υποστήριξη των μαθητών ώστε να ξεπεράσουν την απόσταση και τη μη συμμετοχή. Συμπληρωματικά, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να προσαρμόσουν τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό για να παρακινήσουν τους μαθητές και να διατηρήσουν τη συμμετοχή, και

να αναπτύξουν και να μοιράζονται πόρους διδασκαλίας και μάθησης και βέλτιστες διδακτικές πρακτικές. Ιδιαίτερη προσοχή μπορεί να χρειαστεί για να βοηθηθούν οι γυναίκες εκπαιδευτικοί με μικρά παιδιά, που αντιμετωπίζουν το διπλό βάρος των οικιακών και διδακτικών ευθυνών. Οι εκπαιδευτικοί όπως φαίνεται να υποστηρίζει η ερευνητική μελέτη των Catalano, Torff & Anderson (2021) σε 300 διευθυντές σχολείων της Νέας Υόρκης εναντιώθηκαν στην απομακρυσμένη διδασκαλία λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης ότι μπορούν να τα καταφέρουν, της άγνοιας του αντικειμένου. Θέτουν ,έτσι, εμπόδια στη μέθοδο διδασκαλίας με τον φόβο πως δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις παιδαγωγικές και τεχνολογικές προκλήσεις.

Η παροχή βοηθημάτων σε οικογένειες χαμηλού εισοδήματος μπορεί να υποστηρίξει τους πιο μειονεκτούντες μαθητές ώστε να έχουν πρόσβαση σε βασικές ψηφιακές συσκευές και βοηθητικά εργαλεία.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη Ζιμπάμπουε, το 2020, φαίνεται πως οι γονείς αντιμετώπισαν αρκετές δυσκολίες στην εφαρμογή των διαδικτυακών μαθημάτων των παιδιών τους όπως το μεγάλο κόστος των δεδομένων, η έλλειψη τεχνολογικών και παιδαγωγικών γνώσεων, οι ασαφείς οδηγίες από τους εκπαιδευτικούς, η μη διαθεσιμότητα κοινόχρηστων συσκευών στο σπίτι και η κακή σύνδεση στο διαδίκτυο (Nani & Sibanda, 2020).

Από την άλλη μεριά μελετώντας την ανταπόκριση στην πανδημία σε πιο ανεπτυγμένα τεχνολογικά κράτη, πρόσφατη μελέτη του 2020 η οποία έλαβε χώρα σε σχολεία της Φιλανδίας (Häkkinen, et al., 2020), έδειξε πως οι οικογένειες είχαν καταφέρει με επιτυχία να προσαρμοστούν στο απομακρυσμένο περιβάλλον εκπαίδευσης και μικρότερα προβλήματα που αυτοί αντιμετώπισαν είχαν να κάνουν με την οικογενειακή δέσμευση στο να παρέχουν την απαραίτητη υποστήριξη κατά τη διάρκεια της απομακρυσμένης διδασκαλίας και τη συνεχή αναδιοργάνωση του οικογενειακού χώρου σε περιβάλλον εργασίας και μάθησης.

Επιπρόσθετα ένα πολύ σημαντικό ζήτημα είναι η προστασία του απορρήτου και η ασφάλεια δεδομένων. Πρέπει να βεβαιώνεται ότι η διαχείριση των εθνικών πλατφορμών και των ιδιωτικών παρόχων εφαρμογών δεν παραβιάζει το προσωπικό απόρρητο των μαθητών. Αυτό σχετίζεται με την ασφάλεια των δεδομένων κατά τη μεταφόρτωση ευαίσθητων δεδομένων στην ιδιωτική ζωή ή εκπαιδευτικών πόρων σε χώρους ιστού, καθώς και κατά την κοινή χρήση τους με άλλους οργανισμούς ή άτομα.

Πρέπει να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για να διασφαλιστεί η ηθική, χωρίς διακρίσεις και με διαφανή χρήση των δεδομένων των μαθητών. Επίσης η πρόταση του Τομέα Εκπαίδευσης της UNESCO είναι η ανάπτυξη εκπαιδευτικών κανονισμών προστασίας δεδομένων και η χρήση υπηρεσιών μόνο από προμηθευτές που τηρούν αυτούς τους κανονισμούς (UNESCO, 2020).

Ως εκ τούτου, κοιτώντας στο μέλλον, οι δράσεις που λαμβάνονται τώρα για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της απομακρυσμένης διδασκαλίας θα θέσουν μια σταθερή βάση για περισσότερες τεχνολογικές παιδαγωγικές καινοτομίες, πιο ανοιχτά και ευέλικτα μαθησιακά περιβάλλοντα και ένα πιο ζωντανό εκπαιδευτικό σύστημα (UNESCO, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

3.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο διευθυντής είναι ο αρμόδιος για το συντονισμό της κοινής προσπάθειας για την επίτευξη των στόχων κάθε σχολείου. Στα πολλά διευθυντικά καθήκοντά τους την περίοδο της πανδημίας οι διευθυντές κλήθηκαν να συμπεριλάβουν και την υποστήριξη, παρακίνηση και ενίσχυση των εκπαιδευτικών στην υλοποίηση της επικοινωνίας και της εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Ο ρόλος της σχολικής ηγεσίας στην υποστήριξη της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την περίοδο του COVID-19 είναι ένα θέμα που ερευνάται τους τελευταίους μήνες διεθνώς.

Προκειμένου να διεξαχθεί μια έρευνα οποιασδήποτε κλίμακας είναι απαραίτητο να διεξαχθεί μια μελέτη των απόψεων και των πληροφοριών που υπάρχουν στην διεθνή βιβλιογραφία γι' αυτήν. Η μέθοδος συλλογής του υλικού, που χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση της παρούσας εργασίας, ήταν η ευρεία βιβλιογραφική αναζήτηση με τη χρήση των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων Google scholar, Taylor Francis.

Από τη συστηματική διερεύνηση της βιβλιογραφίας, εντοπίστηκαν 15 έρευνες οι οποίες μελέτησαν το ρόλο ηγεσίας του διευθυντή κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 καθώς και στην υποστήριξη των εκπαιδευτικών, την ανταπόκριση και τις εκπαιδευτικές στρατηγικές που επέδειξαν οι εκπαιδευτικοί, το ρόλο των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία.

3.2 Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

Καθώς η επικίνδυνη πανδημία COVID-19 εξαπλώνεται παγκοσμίως, ερευνητές και εκπαιδευτικοί ανησυχούν όλο και περισσότερο για τις επιπτώσεις αυτής της επιδημίας στις καθημερινές δραστηριότητες σχολείων και μαθητών παγκοσμίως. Χωρίς καμία εγγύηση για το πότε θα είναι υπό έλεγχο η πανδημία, τα σχολεία

αναγκάστηκαν με βίαιο τρόπο να στραφούν από την δια ζώσης διδασκαλία σε εναλλακτικά διαδικτυακά μαθήματα. Οι εκπαιδευτικές στρατηγικές που χρησιμοποιήθηκαν από τους εκπαιδευτικούς διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εμπέδωση του διδακτικού αντικειμένου από τους μαθητές και τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Στην πρώτη έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα ελληνικά δεδομένα, οι Jimoyiannis et al. (2021) οργανώνοντας μια ποσοτική μελέτη σε 694 εκπαιδευτικούς στην πρώτη και στην δεύτερη βαθμίδα εκπαίδευσης, υποστηρίζουν ότι οι εκπαιδευτικοί στο δείγμα παρουσίασαν θετικές στάσεις απέναντι στην ηλεκτρονική μάθηση στα σχολεία και φάνηκαν πρόθυμοι να υιοθετήσουν διαδικτυακά εργαλεία στις εκπαιδευτικές τους πρακτικές, κατά τη διάρκεια και μετά την πανδημία. Παρά το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί στο δείγμα δεν έχουν εμπειρία με τη διαδικτυακή διδασκαλία, τα ευρήματά έδειξαν ένα καλό επίπεδο ικανότητας να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν απομακρυσμένες διαδικτυακές πρακτικές διδασκαλίας. Ωστόσο, χρειάζονται περαιτέρω εκπαίδευση και συνεχή υποστήριξη για να βελτιώσουν τις παιδαγωγικές τους δεξιότητες, απαραίτητες για να σχεδιάσουν σενάρια διαδικτυακής διδασκαλίας και να εμπλέξουν τους μαθητές τους σε κατάλληλες μαθησιακές δραστηριότητες.

Η παραπάνω έρευνα ανέδειξε έναν αριθμό παραγόντων οι οποίοι πιθανώς σχετίζονται με τις δυσκολίες και τις ανησυχίες των εκπαιδευτικών σχετικά με αυτήν τη μετάβαση σε διαδικτυακές οδηγίες. Μεταξύ άλλων βρίσκονται, ο νέος ρόλος για τους εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς, οι νέες παιδαγωγικές δεξιότητες για να ξεπεραστούν οι περιορισμοί απόστασης επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με τους μαθητές, η συνεχής εκπαίδευση και υποστήριξη εκπαιδευτικών, η συνεργασία και η αλληλεπίδραση με συναδέλφους, οι αυξημένες προσπάθειες και ο φόρτος εργασίας, η έλλειψη χρόνου, καθώς και ζητήματα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την ένταξη των μαθητών (ιδίως για εκείνους τους μαθητές που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά επίπεδα).

Οι Ng et al. (2020), σε ποιοτική μελέτη που πραγματοποιήθηκε στο Χονγκ-Κονγκ, υποστηρίζουν ότι η χρήση μιας διδακτικής μεθόδου σε συνδυασμό ασύγχρονης και σύγχρονης εκπαίδευσης μπορεί να επιφέρει τα καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα και να διευκολύνει και την κοινωνική αλληλεπίδραση των μαθητών. Ο συνδυασμός

αυτός προσφέρει στους μαθητές αυτονομία και ευελιξία στην μάθηση αλλά και τη δυνατότητα κοινωνικοποίησης και μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε βαθμίδα εκπαίδευσης. Συμπληρωματικά, η έρευνα ανέδειξε τις προκλήσεις που φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί αναφορικά με το ψηφιακό χάσμα, τα προσωπικά δεδομένα και την επαγγελματική ηγεσία. Τα μαθησιακά αποτελέσματα κατά τη διάρκεια της πανδημίας έχουν άμεση σχέση με την κατανόηση και τις στρατηγικές εκμάθησης που θα χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός στην προσπάθεια του να παρέχει απομακρυσμένη διδασκαλία.

Σε έρευνα των Aslan et al. (2020), αναφορικά με τις στρατηγικές μάθησης διερευνήθηκαν οι ικανότητες που θα πρέπει να επιτευχθούν το κίνητρο του μαθητή, το διδακτικό υλικό, οι μέθοδοι καθοδήγησης και η κατηγοριοποίηση και αξιολόγηση της επιτυχίας. Οι εκπαιδευτικές στρατηγικές που φαίνεται να ακολουθήθηκαν κατά την πανδημία είναι η πρακτική χωρικής μάθησης, η αναδρομική προσέγγιση, η πρακτική της επεξηγηματικής μάθησης, η συνεργατική μάθηση, η κωδικοποίηση της γνώσης, η δέσμευση στο εκπαιδευτικό αντικείμενο και η επιβράβευση της επιτυχίας. Τα ευρήματα αυτά διακρίνονται από εγκυρότητα και αξιοπιστία και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους εκπαιδευτικούς που παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία με μεγάλη επιτυχία.

Οι Moss et al. (2020) πραγματοποίησαν μια εκτεταμένη έρευνα σε 1653 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Αγγλίας με σκοπό να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτούργησαν οι εκπαιδευτικοί στα πλαίσια της πανδημίας του COVID-19 και κατέληξαν σε σημαντικά ευρήματα που θεωρούνται κλειδί στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Η έρευνα υπογραμμίζει την αυξημένη ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών προς τους μαθητές που ζουν σε μειονεκτικά περιβάλλοντα, όπου αυτοί πλήττονται περισσότερο μαθησιακά στα πλαίσια της πανδημίας και έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από την υποστήριξη του εκπαιδευτικού. Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα σχέδιο δράσης σε περιόδους κρίσης το οποίο να εκμηδενίζει τις ανισότητες των μαθητών.

Συνοψίζοντας, σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τους Sproel et al. (2020), σε 200 Ολλανδούς εκπαιδευτικούς μελετήθηκε η αντίληψη των εκπαιδευτικών σχετικά με τις διαδικτυακές προσδοκίες διδασκαλίας τους (πριν από τη μετάβαση σε απομακρυσμένη διδασκαλία) και τις εμπειρίες (μετά από ένα μήνα διαδικτυακής

διδασκαλίας). Τα ευρήματα ανέδειξαν σημαντική αλλαγή ως προς την στάση των εκπαιδευτικών στην ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία, μετά την διαχείριση της πανδημίας. Το φύλο του εκπαιδευτικού καθώς και η προηγούμενη εμπειρία με τις ΤΠΕ δεν φαίνεται να επηρεάζουν σημαντικά την παραπάνω πεποίθηση. Φαίνεται επίσης ότι αυτή η αλληλεπίδραση με τις ΤΠΕ στα πλαίσια της πανδημίας συνέβαλε στην βελτίωση του επαγγελματισμού των εκπαιδευτικών και στην σαφή πρόθεσή τους να ενσωματώσουν πάγια τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική τους πρακτική.

3.3 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ-ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΣΚΟΠΙΑ

Τα σχολεία εξαναγκάστηκαν σε απότομη αλλαγή από την δια ζώσης στην απομακρυσμένη διδασκαλία λόγω της πανδημίας του COVID-19 και το γεγονός αυτό επηρέασε σημαντικά την εκπαιδευτική διαδικασία.

Σε έρευνα των Palau et al. (2021) σε 48 διευθυντές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχολείων της Καταλονίας η ποιοτική μελέτη ανέδειξε την έλλειψη τεχνολογικών γνώσεων από πλευράς εκπαιδευτικών. Λόγω της ορμητικότητας της κατάστασης και του ασαφούς σχεδιασμού κάθε σχολικός οργανισμός λειτούργησε με τον δικό του τρόπο στην κρίση. Οι εκπαιδευτικοί δυσκολεύτηκαν να ρυθμίσουν μόνοι τους την δουλειά τους και ο σχολικός οργανισμός ανέλαβε αυτό το ρόλο με σκοπό να αποφύγει πιθανό μη ελεγχόμενο φόρτο εργασίας. Οι εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές στρατηγικές παρουσιάζουν κοινά σημεία ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Αρκετοί διευθυντές αποφάσισαν πως πρωταρχικός στόχος κάθε εκπαιδευτικού στην δεδομένη κατάσταση θα πρέπει να είναι η πνευματική και συναισθηματική υγεία κάθε μαθητή και όχι η μαθησιακή του επίδοση. Σημαντικό επίσης εύρημα της μελέτης αποτελεί το ψηφιακό χάσμα και η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής αρκετών μαθητών, ειδικά όσων προέρχονται από μειονεκτούντα οικονομικά στρώματα και η ανάγκη για την υποστήριξη του σχολικού οργανισμού.

Οι Catalano et al (2021) διενεργώντας μια ποσοτική μελέτη σε 300 διευθυντές σχολείων της Νέας Υόρκης συμπέραναν πως είναι αρκετά ανησυχητική η εικόνα πως οι μαθητές δεν παρουσίαζαν συνέπεια στην εκπόνηση των εργασιών τους. Οι μαθητές που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα είναι πιθανότερο να μην έχουν την δυνατότητα να ανταποκριθούν στις προσδοκίες της απομακρυσμένης

διδασκαλίας σε σχέση με τους πλουσιότερους συνομηλίκους τους. Αυτοί καθώς και οι μαθησιακά ασθενέστεροι φαίνεται να ανήκουν σε αυτούς που χρειάζονται ειδική υποστήριξη. Οι εκπαιδευτικοί ανησυχούν για την πρόοδο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η έρευνα υπογραμμίζει την ύπαρξη ψηφιακού χάσματος και την έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και δικτύου από τα χαμηλότερα στρώματα. Οι εκπαιδευτικοί εναντιώνονται στην απομακρυσμένη διδασκαλία λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης ότι μπορούν να τα καταφέρουν και της άγνοιας του αντικειμένου. Βάζουν εμπόδια στην μέθοδο με τον φόβο πως δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις παιδαγωγικές και τεχνολογικές προκλήσεις.

Οι Khlaif et al. (2020), μελετώντας 22 εκπαιδευτικούς από το Αφγανιστάν, τη Λιβύη και την Παλαιστίνη σε μια ποιοτική μελέτη, κατέληξαν πως η πανδημία του COVID-19 είχε αντίκτυπο στην κοινωνική αλληλεπίδραση αλλά και στην συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών. Ο φόρτος εργασίας των εκπαιδευτικών κατά το αρχικό στάδιο της κρίσης ήταν πολύ μεγάλος και αποτελούσε πρόκληση η προσπάθεια να υποχρεώσουν τους μαθητές τους σε απομακρυσμένη διδασκαλία. Η επιτυχία της εκπαιδευτικής μεθόδου σχετίζεται με την σημαντικότητα της εκπαίδευσης αναφορικά με την κουλτούρα της κάθε περιοχής. Στις απαιτήσεις των εκπαιδευτικών είναι η δημιουργία ψηφιακού υλικού και η επάρκεια τεχνολογικών γνώσεων για να επιτύχει η διδασκαλία, οι τεχνολογικές δεξιότητες αλλά και η προσαρμοστικότητα και η ευελιξία. Απαιτείται αλλαγή εκπαιδευτικής πρακτικής και αναγκαιότητα να αντιμετωπιστεί η κρίση ως ευκαιρία αλλαγής σε νέα δεδομένα. Σε μια προσπάθεια να ξεπεραστεί ο ψηφιακός αναλφαβητισμός και να επιτύχουμε τον σχεδιασμό κατάλληλου ψηφιακού υλικού, οι σχέσεις μεταξύ της κοινότητας και η ανταλλαγή καλών πρακτικών βοηθούν. Οι μαθητές από τα πιο αδύναμα κοινωνικά στρώματα φαίνεται να αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα τόσο γνώσεως όσο και υποδομής.

Σε έρευνα σχεδίου δράσης που πραγματοποιήθηκε στα εκπαιδευτικά συστήματα της Αγγλίας και της Αμερικής οι Greenhow, Lewin & Willet, (2020), ανέδειξαν πως η κάθε περιοχή παρουσίαζε διαφορές αναφορικά με τις εκπαιδευτικές στρατηγικές και την παιδαγωγική πρακτική που ακολούθησε στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Λόγω του ασαφούς σχεδιασμού και της ξαφνικής κατάστασης που δημιούργησε η πανδημία του COVID-19 οι διευθυντές και οι εκπαιδευτικοί λειτούργησαν με δική τους πρωτοβουλία και αυτό διέφερε ανά σχολικό οργανισμό. Μεγάλο μέρος της εκπαιδευτικής κοινότητας δυσκολεύτηκε στην διαχείριση των

ψηφιακών δεξιοτήτων που απαιτούσε η απομακρυσμένη διδασκαλία. Ο εκπαιδευτικός χρειάστηκε να ξεπεράσει την φτώχη του ψηφιακή γνώση και να δημιουργήσει ψηφιακό διδακτικό αντικείμενο. Η νέα αυτή κατάσταση της απομακρυσμένης διδασκαλίας ήταν άνιση στην μαθητική κοινότητα μιας και οι μαθητές από τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα δυσκολεύονταν να επιτύχουν στην εφαρμογή της μεθόδου.

3.4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Η πανδημία του COVID-19 άλλαξε σημαντικά τον τρόπο διδασκαλίας στην εκπαίδευση. Ο ρόλος της οικογένειας στα πλαίσια της υποστήριξης της διδακτικής διαδικασίας αναγνωρίζεται ως ζωτικής σημασίας στον κόσμο της εκπαίδευσης και αυτό φαίνεται σε πληθώρα ερευνών που μελετήθηκαν.

Οι Pek & MeeMee (2020), υλοποιώντας μία ποιοτική μελέτη σε 10 γονείς και 5 δασκάλους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Μαλαισία, ανέδειξαν την σημαντική επιρροή της γονικής συμμετοχής στα μαθησιακά επιτεύγματα των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, υποστήριξαν ότι η συμμετοχή των γονέων στην πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης είναι πολύ ουσιαστική και αυτή βοηθά συμπληρωματικά στην ενίσχυση των κοινωνικών σχέσεων του παιδιού και στην προώθηση της αυτοεκτίμησης και της αποτελεσματικότητας του μαθητή. Τέλος, φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να εμπυχώνουν την ενεργό συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία, να δίνουν συνεχή ανατροφοδότηση και να ενισχύουν την επικοινωνία ανάμεσα σε αυτούς και την οικογένεια. Η καλή επικοινωνία έδειξε πως είναι το κλειδί για μεγαλύτερη συμμετοχή των γονέων και καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα.

Και στην έρευνα των Palau et al. (2021) η καλή επικοινωνία με την οικογένεια υπήρξε σημαντικός παράγοντας στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Η επικοινωνία περιορίστηκε στην ηλεκτρονική της μορφή και κατά κύριο λόγο έγινε με την μορφή email. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού έπρεπε να είναι ενθαρρυντικός και υποστηρικτικός στο γονέα μιας και η συνθήκη ήταν επιτακτική και η συμβολή του γονέα απαραίτητη για την επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Σε έρευνα των Catalano et al (2021) οι μαθητές των μικρότερων ηλικιακών ομάδων έχουν απαραίτητη ανάγκη υποστήριξης από την οικογένεια τους και χωρίς αυτή δεν μπορούν να επιτύχουν. Το άγχος των γονέων, η έλλειψη προσωπικού χρόνου, οι γονείς μονογονεϊκών οικογενειών είναι κάποια σημαντικά προβλήματα στην διαδικασία. Επίσης ανέδειξαν πως η ικανότητα των γονέων να ανταποκριθούν στην απομακρυσμένη διδασκαλία είναι σημαντική στην επιτυχία της εκπαιδευτικής μεθόδου.

Οι Greenhow et al. (2020) ανέδειξαν πως ο ρόλος του γονέα επιφορτίστηκε με το εκπαιδευτικό κομμάτι και αυτό ήταν γεγονός δύσκολο να το διαχειριστούν οι γονείς μιας και οι ίδιοι δυσκολεύονταν με τον δικό τους χρόνο εργασίας. Αυτός ο νέος ρόλος του γονέα δημιούργησε νέες τάσεις στην εκπαιδευτική κοινότητα. Το σχολείο ανέλαβε το κομμάτι να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει την οικογένεια σε αυτό το ρόλο. Η επικοινωνία με την οικογένεια θεωρείται πολύ σημαντική και ήταν έντονη κατά το διάστημα στις απομακρυσμένης διδασκαλίας με κυριότερη μορφή αυτή της χρήσης email.

Οι Moss et al. (2020) επισήμαναν πως η επιτυχία στην απομακρυσμένη διδασκαλία βασίζεται σε σημαντικό βαθμό στην κάλυψη των πρώτων αναγκών στην οικογένεια και στην προσαρμογή του διδακτικού εργαλείου στα πλαίσια και στις δυνατότητες που προσφέρει το περιβάλλον μάθησης στο σπίτι.

Συμπληρωματικά αναφέρεται ότι στην απομακρυσμένη διδασκαλία οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι εξαιρετικά υποστηρικτοί, ενθαρρυντικοί στους μαθητές και να εμπλέκουν την οικογένεια στο πεδίο της μάθησης σε τέτοιο βαθμό που να μην τους στερεί από τα υπόλοιπα καθήκοντα που έχουν αναλάβει. Η αποκατάσταση μιας σχέσης εμπιστοσύνης και καλής επικοινωνίας με τους γονείς, καθώς και ο καθησυχασμός τους στην διαχείριση της κρίσης υποστηρίζεται πως αποτελεί το κλειδί της επιτυχίας της μεθόδου.

3.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Αδιαμφισβήτητα το στυλ ηγεσίας του διευθυντή έπαιξε σημαντικό ρόλο στην διαχείριση της κρίσης κατά την πανδημία του COVID-19. Οι Fadilah et al. (2020), μελέτησαν τα ισλαμικά σχολεία της Τζακάρτα της Ινδονησίας την περίοδο της πανδημίας, προκειμένου να εξετάσουν εάν ο τρόπος ηγεσίας των διευθυντών επηρεάζει την εισαγωγή καινοτομιών από τη μεριά των εκπαιδευτικών. Τα ευρήματα έδειξαν πως η μετασχηματιστική και συναλλακτική ηγεσία είχε θετική επίδραση στην εισαγωγή της καινοτομίας της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Η οργανωτική μάθηση η οποία λάμβανε χώρα εντός των σχολείων έχει κι αυτή θετικό αντίκτυπο στην εισαγωγή της καινοτομίας. Όσο πιο ενθαρρυντική είναι η ηγεσία τόσο μεγαλύτερα είναι τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Παρόμοια είναι και τα ευρήματα της δεύτερης έρευνας, αυτής της κατηγορίας στην οποία οι Ahmad et al. (2020), χρησιμοποιώντας τις μεθόδους της παρατήρησης και της συνέντευξης ως εργαλεία συλλογής δεδομένων, συμπεραίνουν ότι οι διευθυντές με τα καλύτερα αποτελέσματα ήταν αυτοί που είχαν στοιχεία και δεξιότητες ηγέτη και αντιμετώπισαν την κατάσταση με ευαισθησία και ευελιξία. Συνεπώς το στυλ ηγεσίας που ακολουθεί ο διευθυντής επηρεάζει σημαντικά το αποτέλεσμα. Στην έρευνα αποτιμάται επίσης κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές ήταν έτοιμοι να υποστηρίξουν το εγχείρημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αλλά και κατά πόσο οι διευθυντές καθοδήγησαν τους εκπαιδευτικούς για την υλοποίηση του. Τα ερευνητικά ερωτήματα συνοψίζονται στο πώς ενθαρρύνουν οι διευθυντές τους εκπαιδευτικούς να υλοποιήσουν την εκπαίδευση από το σπίτι, ποια μέτρα λαμβάνει ο διευθυντής για να διασφαλιστεί ότι πραγματοποιείται αυτού του είδους η εκπαίδευση και αν επιτυγχάνονται οι στόχοι. Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε στην περιοχή της Ινδονησίας κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19.

Στη συνέχεια οι Fahy, Murphy, Fu & Nguyen (2020) μελέτησαν τη συμβολή των διευθυντών σε σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ιρλανδία στην παροχή απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Στην έρευνα συμμετείχε δείγμα 634 διευθυντών στους οποίους στάλθηκε ερωτηματολόγιο, που τους ζητήθηκε να περιγράψουν τις εμπειρίες, τις αντιλήψεις, τις αντιδράσεις, τα

συναισθήματα, τις προοπτικές, τις ιδέες και τις σκέψεις τους από αυτό που βίωσαν την περίοδο της κρίσης αυτής. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε ότι από την έναρξη της πανδημίας του COVID-19 έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση των απαιτήσεων, τόσο όσον αφορά την άσκηση καθηκόντων όσο και το στήσιμο και την παρακολούθηση της διαδικτυακής εκπαίδευσης εκ μέρους των διευθυντών των σχολείων. Αυτό φαίνεται πως έχει αποδειχθεί πρόκληση για πολλούς διευθυντές, καθώς καθιστά επιτακτική τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.

Ωστόσο κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, η πλειονότητα των διευθυντών έχει αποκτήσει νέες δεξιότητες για εργασία υπό πίεση. Τη δύσκολη αυτή κατάσταση βοηθάει το γεγονός ότι η πλειοψηφία των διευθυντών φάνηκαν πεπεισμένοι ότι το προσωπικό τους εμπιστεύεται και είναι σίγουροι για τη διοίκηση του σχολείου. Επίσης οι διευθυντές δήλωσαν ικανοποιημένοι για την εμπειρία τους δουλεύοντας με μαθητές και με τα μέλη του προσωπικού, εκφράζοντας ότι οι ομάδες τους ήταν δημιουργικές και κατάφεραν να ολοκληρώσουν βασικά καθήκοντα κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Τα ηγετικά στυλ που υιοθέτησαν οι περισσότεροι κατά την περίοδο αυτή, ήταν η μετασχηματιστική ηγεσία (transformative leadership), ακολουθούμενη από την συμμετοχική (participative leadership) και την καθοδηγητική ηγεσία (directive leadership).

Οι Francisco και Nuqui (2020) αναζήτησαν απαντήσεις στο ερώτημα πώς κατάφεραν οι διευθυντές των σχολείων να αναδειχτούν σε ηγέτες στη διάρκεια της πανδημίας επισημαίνοντας πόσο σημαντικό είναι να αντικατασταθεί ο όρος «διευθυντής» από τον όρο «ηγέτη». Η ποιοτική αυτή μελέτη πραγματοποιήθηκε στις Φιλιππίνες και είχε στόχο να εξετάσει τις εμπειρίες των διευθυντών στη διάρκεια της πανδημίας (αντιδράσεις, συναισθήματα, προοπτικές, ιδέες, σκέψεις και απαντήσεις). Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη και το δείγμα αποτελούνταν από διευθυντές των σχολείων της περιοχής Bulacan στις Φιλιππίνες. Σύμφωνα με τα ευρήματα οι διευθυντές δοκιμάστηκαν πολύ κατά την περίοδο της κρίσης αλλά ταυτοχρόνως αναδείχθηκε και η σημασία του να ασκούν ηγεσία και απλώς διοίκηση.

3.6 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ, ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Η ποιοτική μελέτη των Rasmitadila et al., (2020) διερευνά τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών του δημοτικού σχολείου σε πέντε επαρχίες της Ινδονησίας σχετικά με την απομακρυσμένη διδασκαλία την περίοδο του COVID-19. Αρχικά χρησιμοποιήθηκε η παρατήρηση των σχολείων που χρησιμοποιούσαν την πρακτική SFH (School From Home, πρακτική που ακολουθήθηκε στην Ινδονησία για την υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, το οποίο ήταν βασισμένο στις οδηγίες του Υπουργείου και περιελάμβανε online μάθηση χωρίς να επιβαρύνονται οι μαθητές με την επίτευξη μαθησιακών στόχων, απλά εξετάζοντας την ψυχολογική υγεία και την ασφάλεια των εμπλεκομένων, ταυτόχρονα με τη μάθηση. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο απαντήθηκε από 67 εκπαιδευτικούς των σχολείων ένα ερωτηματολόγιο 10 ερωτήσεων σχετικών με τη διδασκαλία, τις ψυχολογικές και κοινωνικές πτυχές του δασκάλου στην τάξη. Στο δεύτερο στάδιο 10 από τους 67 ερωτηθέντες συμμετείχαν σε ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Σκοπός των συνεντεύξεων ήταν η συλλογή πιο εξειδικευμένων δεδομένων.

Τα αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν ομαδοποιούνται σε τέσσερις κατηγορίες: εκπαιδευτικές στρατηγικές, προκλήσεις, υποστήριξη και κίνητρα των εκπαιδευτικών. Σχετικά με την εκπαιδευτική στρατηγική οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι βρήκαν νέους τρόπους διδασκαλίας συνήθως με μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους μαθητές. Η αξιολόγηση ήταν βέβαια πιο δύσκολη στην απομακρυσμένη διδασκαλία καθώς η παρέμβαση των γονέων ήταν πολύ συχνή. Όσον αφορά τις προκλήσεις οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να ξεπεράσουν εμπόδια που δεν τα είχαν συναντήσει πριν στην κατά πρόσωπο διδασκαλία. Η υποστήριξη από τους συναδέλφους και το διευθυντή βρέθηκε επίσης ότι ήταν πολύ σημαντική για να υλοποιηθεί η απομακρυσμένη διδασκαλία, και χωρίς αυτή ο εκπαιδευτικός χάνει την εμπιστοσύνη και τον ενθουσιασμό για να προχωρήσει. Τέλος, τα κίνητρα των εκπαιδευτικών επηρεάστηκαν από τον ενθουσιασμό τους, τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις τους.

Οι Lacuzzi, Fedele & Garlatti (2020) διερεύνησαν τις στρατηγικές διαχείρισης γνώσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης της πανδημίας του COVID-19, ως στοιχείο επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών. Εξετάστηκαν τρία σχολεία στη Βορειοανατολική Ιταλία. Τα δεδομένα της έρευνας συλλέχθηκαν από δυο πηγές. Την πρώτη πηγή αποτέλεσε μια έκθεση την οποία συνέταξαν τα διευθυντικά στελέχη των σχολείων περιγράφοντας τον τρόπο που αντιμετώπισαν την κατάσταση έκτακτης ανάγκης και τις στρατηγικές που εφάρμοσαν για να συνεχίσουν να παρέχουν τα σχολεία τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες τους. Στη συνέχεια οι διευθυντές και το προσωπικό που ασχολήθηκε την περίοδο της πανδημίας με την ψηφιακή μάθηση απάντησαν σε ημιδομημένες συνεντεύξεις. Η πανδημία προκάλεσε παγκοσμίως μη προγραμματισμένη και γρήγορη μετάβαση στην ηλεκτρονική μάθηση χωρίς να προηγηθεί προετοιμασία και επιμόρφωση. Έτσι, και στα τρία σχολεία, οι διευθυντές των σχολείων έπαιξαν βασικό ρόλο στον τομέα αυτό. Ειδικότερα και οι τρεις διευθυντές, ακόμη και με διαφορετικά επίπεδα επιτυχίας, μέσω των ομάδων υποστήριξής τους και των βασικών πόρων ΤΠΕ εφάρμοσαν στρατηγικές διαχείρισης γνώσεων όπως η εξατομίκευση, δηλαδή διαπροσωπική ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και προσωπικού μέσω διαδικτυακών συναντήσεων και συνεδριών κατάρτισης. Επίσης αποθήκευσαν γνώσεις μέσω της βελτίωσης και της ενίσχυσης βάσεων δεδομένων, της διανομής εγγράφων που αποτελούν βασικά στοιχεία για την ανάπτυξη ανθρώπινου και διαρθρωτικού κεφαλαίου στα σχολεία.

3.7 ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Στις περισσότερες χώρες το ξέσπασμα του ακολούθησε κλείσιμο όλων των εκπαιδευτικών δομών για να μειωθεί η μετάδοση του ιού. Κοινό εύρημα όλων των ερευνών που μελετήθηκαν είναι ο σπουδαίος ρόλος που διαδραματίζουν οι διευθυντές στη διαχείριση κρίσεων και ειδικά στην κρίση της COVID-19 πανδημίας ταυτόχρονα με την έναρξη της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Οι μελέτες ανέδειξαν ασαφή σχεδιασμό ως προς την επίλυση της κρίσης, αφού φαίνεται πως δεν έχουν λάβει κάποια σχετική επιμόρφωση. Τα αποτελέσματα στην διαχείριση της κρίσης γίνονται καλύτερα όταν ο διευθυντής κατέχει και δεξιότητες ηγέτη και ενθαρρύνει το προσωπικό του. Αν το στυλ ηγεσίας που ακολουθεί εμπνέει τους εκπαιδευτικούς, κατευθύνει προς ένα

κοινό όραμα, προωθεί την ευελιξία, τότε επιτυγχάνονται οι στόχοι του οργανισμού. Ο διευθυντής οφείλει να μην είναι απλά ένας διεκπεραιωτής γραφειοκρατικών υποθέσεων, αλλά ηγέτης.

Σύμφωνα με τα ευρήματα, όταν προέκυψε κατάσταση κρίσης, οι διευθυντές βασίστηκαν στην προσωπική τους εμπειρία, από την οποία και βοηθήθηκαν, αλλά και στη συνεργασία με συναδέλφους και φορείς. Η καλή συνεργασία, η επικοινωνία και η υποστήριξη των εκπαιδευτικών βοηθάει εξίσου την επίτευξη των στόχων της απομακρυσμένης εκπαίδευσης αλλά και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και των διευθυντών. Το θετικό κλίμα στα πλαίσια του σχολείου ωφελεί τη μάθηση αποκτώντας οι γονείς και οι μαθητές μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στο θεσμό του σχολείου και οι εκπαιδευτικοί αποκτούν κίνητρο για διά βίου μάθηση. Η νέα εκπαιδευτική στρατηγική που ακολουθήθηκε ανέδειξε διαφορετικούς τρόπους διδασκαλίας που παρουσιάζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους μαθητές και φαίνεται πως αποτελεί μια εκπαιδευτική πρακτική η οποία θα εδραιωθεί.

Στον Πίνακα 2.1. γίνεται συνοπτική παρουσίαση των ερευνών της επισκόπησης σχετικά με την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 και το ρόλο της εκπαιδευτικής ηγεσίας. Τα στοιχεία κάθε έρευνας παρουσιάζονται σε στήλες: έρευνα, αντικείμενο μελέτης (ερευνητικό σκοπό ή ερωτήματα), πλαίσιο, μεθοδολογία και κύρια ευρήματα.

Πίνακας 3.1. Πίνακας συστηματικής ανάλυσης ερευνών

Έρευνα	Αντικείμενο- Ερευνητικός σκοπός	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Ευρήματα
Fadillah, Surur , Elfrianto et al. (2020)	Μελέτη των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με την επίδραση της συναλλακτικής και μετασχηματιστικής ηγεσίας στην εισαγωγή της καινοτομίας μέσω της οργανωτικής εξ αποστάσεως μάθησης κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19	130 εκπαιδευτικοί από ισλαμικά σχολεία της Τζακάρτα	Ποσοτική προσέγγιση μέσω ερωτηματολογίου. Χρήση ερωτηματολογίου βασισμένο σε 5 παραμέτρους , διανεμημένο με ηλεκτρονική μορφή	Η μετασχηματιστική και συναλλακτική ηγεσία επιδρά θετικά στην εισαγωγή της καινοτομίας. Η οργανωτική μάθηση έχει και αυτή θετικό αντίκτυπο στην εισαγωγή της καινοτομίας. Όσο θετικότερη είναι η επίδραση της ηγεσίας, τόσο μεγαλύτερα είναι τα μαθησιακά αποτελέσματα..
Ahmad, Adnan et al. (2020)	Διερεύνηση του ρόλου της ηγεσίας στην εφαρμογή της πολιτικής «Teach from home» στα σχολεία της Ινδονησίας	Διευθυντές και δάσκαλοι σε δημόσια σχολεία της Ινδονησίας	Έρευνα δράσης με ποιοτικές μεθόδους συλλογής δεδομένων, παρατήρηση και συνεντεύξεις	Το στυλ ηγεσίας του διευθυντή είναι πολύ σημαντικό για την κουλτούρα και την εικόνα του σχολείου. Αυτό καθορίζεται από τρεις παράγοντες όπως είναι η επίδειξη ευαισθησίας στη στρατηγική που θα ακολουθήσει, η ενότητα και η ρευστότητα των διαθέσιμων πόρων.
Fahy et al. (2020)	Διερεύνηση των αντιλήψεων των διευθυντών αναφορικά με την στρατηγική διαχείρισης και υποστήριξης της πανδημίας του COVID-19	634 διευθυντές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των σχολείων της Ιρλανδίας	Ποσοτική προσέγγιση μέσω ερωτηματολογίου σε εθνικό σύστημα	Οι διευθυντές που είναι σίγουροι για τις ικανότητές τους και το προσωπικό τους και εκτελούν ένα ευρύ φάσμα δεξιοτήτων και έχουν την τάση να αντιμετωπίζουν τις αλλαγές που συμβαίνουν. Η βελτιωμένη επικοινωνία και μεγαλύτερη συμμετοχή των διευθυντών, η παροχή ευκαιριών επαγγελματικής ανάπτυξης και η δημιουργία περιβάλλοντος πρόσθετης υποστήριξης αποτελούν προτάσεις της έρευνας.

Francisco, Nuqui (2020)	Μελέτη των αντιλήψεων των διευθυντών για την νέα κατάσταση ηγεσίας στα πλαίσια της πανδημίας του Covid-19	3 διευθυντές σχολείων από την επαρχία Bulacan της Ινδονησίας	Ποιοτική προσέγγιση με ημιδομημένες συνεντεύξεις δια ζώσης σε ξεχωριστό δωμάτιο	Ο ηγέτης θα πρέπει να διαθέτει τις δεξιότητες της σωστής διαχείρισης, επαγρύπνησης και οραματισμού στη διαδικασία. Οι διευθυντές δοκιμάστηκαν πολύ κατά την περίοδο της κρίσης αλλά ταυτόχρονα αναδείχθηκε και η σημασία του να ασκούν ηγεσία και απλώς διοίκηση για την επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας.
Rasmitadila, Aliyyah et al (2020)	Μελέτη των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19	67 δάσκαλοι δημοτικών σχολείων της Ινδονησίας	Μελέτη περίπτωσης στην Ινδονησία. Ποιοτική προσέγγιση με ημιδομημένες συνεντεύξεις	Η εκπαιδευτική στρατηγική, η υποστήριξη, η πρόκληση στην εκπαιδευτική διαδικασία και τα κίνητρα των εκπαιδευτικών φαίνεται να αποτελούν τους παράγοντες μιας επιτυχημένης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Σημαντικό θεωρείται επίσης η καλή σχέση οικογένειας-σχολείου.
Catalano et al. (2021)	Διερεύνηση των αντιλήψεων και των παιδαγωγικών πρακτικών του εκπαιδευτικού στην απομακρυσμένη διδασκαλία κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19	300 δάσκαλοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε σχολεία της Νέας Υόρκης	Ποσοτική προσέγγιση μέσω ερωτηματολογίου	Οι εκπαιδευτικοί εναντιώνονται στην απομακρυσμένη διδασκαλία λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης ότι μπορούν να τα καταφέρουν, της άγνοιας του αντικειμένου. Βάζουν εμπόδια στην μέθοδο με τον φόβο πως δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις παιδαγωγικές και τεχνολογικές προκλήσεις.
Lacuzzi , Fedele Garlatti (2020)	Διερεύνηση των στρατηγικών διαχείρισης γνώσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης της πανδημίας του Covid-19	3 εκπαιδευτικά ιδρύματα Ίδρυμα Α: 800 μαθητές όλων των βαθμίδων , Ίδρυμα Β: 1700 μαθητές δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπ. Ίδρυμα Γ: 600 μαθητές επιστημονικού λυκείου στη Βορειοανατολική Ιταλία	Μελέτη περίπτωσης με επιλογή σχολείων από διαφορετικές αρχικές συνθήκες και εμπειρίες	Και στα τρία ιδρύματα οι διευθυντές των σχολείων έπαιξαν βασικό ρόλο. Και οι τρεις διευθυντές, ακόμη και αν με διαφορετικά επίπεδα επιτυχίας, μέσω των ομάδων υποστήριξής τους και των βασικών πόρων ΤΠΕ εφάρμοσαν στρατηγικές διαχείρισης γνώσεων όπως η εξατομίκευση, δηλαδή διαπροσωπική ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και προσωπικού μέσω διαδικτυακών συναντήσεων και συνεδριών κατάρτισης και κωδικοποίησης. Αποθήκευση γνώσεων μέσω της βελτίωσης και της ενίσχυσης βάσεων δεδομένων, της διανομής εγγράφων κ.λπ. που αποτελούν βασικά στοιχεία για την ανάπτυξη ανθρώπινου και διαρθρωτικού κεφαλαίου στα σχολεία. Η διαχείριση κρίσεων γίνεται προτεραιότητα στους οργανισμούς.

Ng, Reynolds et al. (2020)	Διερεύνηση των αντιλήψεων, των παιδαγωγικών πρακτικών και της συνεισφοράς του εκπ. στην απομακρυσμένη διδασκαλία κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19	3 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Χονγκ-Κονγκ	Μελέτη περίπτωσης σε σχολεία του Χονγκ-Κονγκ Ποιοτική προσέγγιση και εξαγωγή αποτελεσμάτων μέσω της παρατήρησης, περιγραφής και ερμηνείας της εμπειρίας	Η επιτυχία στην απομακρυσμένη διδασκαλία βασίζεται κυρίως στον ηγετικό ρόλο του εκπαιδευτικού και στην δεξιότητα του να συνδυάσει στρατηγικές μεθόδους σύγχρονης και ασύγχρονης αλληλεπίδρασης μεταξύ των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί βρίσκονται μπροστά σε τρεις προκλήσεις: το ψηφιακό χάσμα, την ιδιωτικότητα των δεδομένων και την επαγγελματική ηγεσία.
Greenhow et al. (2020)	Διερεύνηση των πρακτικών των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Αγγλίας και της Αμερικής αναφορικά με την διαχείριση της πανδημίας του Covid-19	Παρατήρηση στα Εκπαιδευτικά συστήματα Αγγλίας και Αμερικής	Έρευνα σχεδίου δράσης και μελέτη περίπτωσης μέσω μικτής μεθόδου προσέγγισης	Οι εκπαιδευτικές πρακτικές της απομακρυσμένης διδασκαλίας διαφέρουν σε κάθε περιοχή. Το email είναι το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε περισσότερο για επικοινωνία. Η γονεϊκή συμμετοχή κρίνεται απαραίτητη στην επιτυχία αυτής της μεθόδου διδασκαλίας ειδικά σε μικρότερους μαθητές.
Moss (2020)	Διερεύνηση των πρακτικών των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Αγγλίας αναφορικά με την διαχείριση της πανδημίας του Covid-19	1653 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κρατικών σχολείων της Αγγλίας	Ποσοτική προσέγγιση	Οι κοινωνικές και συναισθηματικές ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών τους βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του μυαλού των εκπαιδευτικών. Η επικοινωνία με την οικογένεια αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας της μεθόδου.
Jimoyiannis et al. (2021)	Διερεύνηση των απόψεων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Ελλάδας αναφορικά με την ΑΔ στα πλαίσια της πανδημίας του Covid-19	694 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Ελλάδας	Ποσοτική προσέγγιση με χρήση ερωτηματολογίου	Οι βασικοί παράγοντες που επηρέασαν την απομακρυσμένη διδασκαλία ταξινομούνται σε 5 κατηγορίες: <ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολίες στο σχεδιασμό / παροχή διαδικτυακής μάθησης. • Φραγμοί μαθητών για συμμετοχή στη διαδικτυακή μάθηση • Έλλειψη χρόνου και προσωπικά εμπόδια κατά τη διάρκεια της πανδημίας • Εκπαίδευση και υποστήριξη εκπαιδευτικών • Προστασία προσωπικών δεδομένων

Palau et al. (2021)	Διερεύνηση των αντιλήψεων των διευθυντών για τις εκπαιδευτικές στρατηγικές στα πλαίσια της πανδημίας του Covid-19	48 διευθυντές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Καταλονίας στην Ισπανία	Ποιοτική προσέγγιση με ημιδομημένες συνεντεύξεις	Οι εκπαιδευτικοί δυσκολεύτηκαν να ρυθμίσουν μόνοι τους την δουλειά τους. Οι εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές στρατηγικές παρουσιάζουν κοινά ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Η καλή επικοινωνία με την οικογένεια υπήρξε σημαντικός παράγοντας στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Αρκετοί διευθυντές θεώρησαν ως πρωταρχικό στόχο την πνευματική και συναισθηματική υγεία κάθε μαθητή και όχι η μαθησιακή του επίδοση. Το ψηφιακό χάσμα και η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής αρκετών μαθητών, ειδικά όσων προέρχονται από μειονεκτούντα οικονομικά στρώματα και η ανάγκη για την υποστήριξη του σχολικού οργανισμού.
Spoel (2020)	Διερεύνηση των αντιλήψεων και των εκπαιδευτικών εμπειριών των εκπαιδευτικών στα πλαίσια της πανδημίας του Covid-19	200 εκπαιδευτικοί της Ολλανδίας από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες	Ποσοτική προσέγγιση μέσω τυχαίας δειγματοληψίας	Τα αποτελέσματα έδειξαν μια σημαντική αλλαγή στην αντίληψη των εκπαιδευτικών σχετικά με τις αποφάσεις τους να εφαρμόσουν τεχνολογία στα μαθήματά τους σε μια μετα-κορώνα εποχή. Υπάρχει συσχέτιση αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών, την πρόθεση στην εισαγωγή της τεχνολογίας καθώς και τις προηγούμενες θετικές ή αρνητικές εμπειρίες διαδικτυακής διδασκαλίας.
Aslan et al (2020)	Διερεύνηση των στρατηγικών μάθησης και ηγεσίας των εκπαιδευτικών στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στα πλαίσια της πανδημίας του Covid-19	Εκπαιδευτικοί σε σχολεία της Ινδονησίας	Ποιοτική προσέγγιση με τη μέθοδο της παρατήρησης	Ο ρόλος και η υποστήριξη από πλευράς εκπαιδευτικού στα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών είναι πολύ σημαντικός. Η συνεργατική μάθηση, η κωδικοποίηση της γνώσης, η ψηφιακή ικανότητα του εκπαιδευτικού είναι στοιχεία που επέφεραν σημαντικά αποτελέσματα στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην πανδημία του Covid-19.
Khlaif et al. (2020)	Διερεύνηση των στρατηγικών μάθησης και ηγεσίας των εκπαιδευτικών στα πλαίσια της πανδημίας του Covid-19	22 εκπαιδευτικοί από το Αφγανιστάν, την Λιβύη και την Παλαιστίνη	Ποιοτική προσέγγιση με ημιδομημένες συνεντεύξεις	Οι εκπαιδευτικοί ανέπτυξαν ψηφιακές δεξιότητες για την επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας και δημιούργησαν ψηφιακό υλικό. Επιπρόσθετα δημιούργησαν κοινότητες μάθησης και ανταλλαγής καλών πρακτικών. Οι μαθητές από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα δυσκολεύτηκαν περισσότερο από τους πλουσιότερους συνομηλίκους τους.

Εξαιτίας του περιορισμένου αριθμού ερευνών στο πεδίο της απομακρυσμένης διδασκαλίας την περίοδο του COVID-19 και τον ρόλο του διευθυντή της σχολικής μονάδας, ακόμα, είναι πολλά τα προς διερεύνηση ζητήματα. Παρόλο που στις έρευνες αναφέρονται αρκετές προσεγγίσεις πρακτικών, προτάσεων επίλυσης δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που να περιλαμβάνει την ουσιαστική εμπλοκή των διευθυντών στα πλαίσια της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19. Η χώρα μας παρουσιάζει έλλειψη μελετών στο πεδίο της απομακρυσμένης διδασκαλίας, στις παιδαγωγικές πρακτικές και στο ρόλο του διευθυντή και κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω διερεύνηση του συγκεκριμένου πεδίου.

Αποτελεί, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη να διερευνηθούν εκείνοι οι παράγοντες που επηρέασαν την απομακρυσμένη διδασκαλία στα πλαίσια της πανδημίας καθώς και να δοθούν οι προτάσεις και οι κατευθυντήριες γραμμές ώστε να αντιμετωπίζονται στο μέλλον με επιτυχία παρόμοιες κρίσεις στην εκπαίδευση που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα. Ζώντας στο κατώφλι του 21ου αιώνα και στην κοινωνία της πληροφορίας, πρέπει να διερευνηθούν οι παράγοντες με τους οποίους η εκπαίδευση και οι επικεφαλές της θα δράσουν καθοριστικά για την μετεξέλιξη των σχολικών οργανισμών.

Συμπληρωματικά, η επισκόπηση της βιβλιογραφίας αναδεικνύει την ανάγκη για περισσότερα δεδομένα αναφορικά με την πανδημία του COVID-19 και του ρόλου του διευθυντή της σχολικής μονάδας μιας και αποτελεί μια πρωτοφανή κρίση για τα παγκόσμια δεδομένα και η περαιτέρω μελέτη και διερεύνηση της σίγουρα θα βοηθήσει στην θετική εξέλιξη της εκπαίδευσης.

3.8 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να μελετήσει τις απόψεις διευθυντών Π.Ε. του νομού Κορινθίας αναφορικά με τις ΤΠΕ και τον ρόλο τους, τις πρωτοβουλίες τους, τους τρόπους και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά την υλοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας στην σχολική μονάδα τους, κατά την περίοδο του δευτέρου κύματος της πανδημίας του COVID-19 (2020-21). Η υπόθεση που κατεύθυνε την έρευνα αυτή ήταν ότι κατά τη 2^η φάση της πανδημίας αναμένεται να υπάρχουν διαφορές στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση της απομακρυσμένης

διδασκαλίας λόγω καλύτερης οργάνωσης των σχολικών μονάδων, εξοικείωσης εκπαιδευτικών και μαθητών με τις διαδικτυακές τεχνολογίες, πιθανής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και άλλων παραγόντων που έχει ενδιαφέρον να διερευνηθούν (π.χ. ο ρόλος των γονέων). Τέλος, μελετάται η εκπαιδευτική εμπειρία που αποκτήθηκε την περίοδο της πανδημίας και οι προτάσεις των διευθυντών προς του φορείς της εκπαίδευσης με σκοπό την ωφέλεια από αυτή την εμπειρία ως ευκαιρία για εξέλιξη του σχολικού οργανισμού.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που εξειδικεύουν τον ερευνητικό σκοπό της παρούσας έρευνας είναι τα εξής:

1. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την απομακρυσμένη διδασκαλία στα δημοτικά σχολεία του Ν. Κορινθίας στην πρώτη και στην δεύτερη φάση της;
2. Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν οι διευθυντές στο έργο τους κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19;
3. Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί του σχολείου τους στο έργο της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19;
4. Ποιες ήταν οι επιπτώσεις στη σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Η ποιοτική έρευνα που παρουσιάζεται διεξήχθη σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Κορινθίας από τον Ιανουάριο του 2021 έως τον Φεβρουάριο του 2021, όσο βρισκόμασταν στο μέσο του δεύτερου κύματος της πανδημίας.

Κύρια χαρακτηριστικά της ποιοτικής έρευνας αποτελούν η κατανόηση και η ερμηνεία των εμπειριών και πεποιθήσεων των συμμετεχόντων στην έρευνα. Μια από τις βασικές δυνατότητες των ποιοτικών μεθόδων έρευνας είναι ότι μας επιτρέπουν, σε κάποιον βαθμό, να έχουμε πρόσβαση στην υποκειμενική εμπειρία ή προοπτική των άλλων, στα υποκειμενικά τους νοήματα. (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Η ποιοτική έρευνα επιλέχθηκε ως προσφορότερη μέθοδος καθώς είναι περιορισμένη και θεωρήθηκε ότι έχοντας πρόσβαση στην εμπειρία και στα υποκειμενικά νοήματα των διευθυντών (στις απόψεις στις αντιλήψεις και στις πρωτοβουλίες για την απομακρυσμένη διδασκαλία) μπορούμε να δομήσουμε επαρκή εικόνα για τις καταστάσεις, της διαδικασίες, τις συμπεριφορές εκπαιδευτικών, των μαθητών τους τρόπους υλοποίησης της στα σχολεία

Ως ερευνητική μέθοδος επιλέχθηκε η μορφή ημιδομημένων συνεντεύξεων με μαγνητοφώνηση. Η ημιδομημένη συνέντευξη εις βάθος αποτελείται από ένα σύνολο προκαθορισμένων, κατά κάποιον τρόπο, ερωτήσεων και χρησιμοποιείται συχνά από νέους ποιοτικούς μελετητές ώστε να έχουν έναν οδηγό για τα θέματα που θεωρούν ότι είναι σημαντικά να καλύψουν στο πλαίσιο της συνέντευξης. Επιλέχθηκε ο συγκεκριμένος τύπος συνέντευξης καθώς παρουσιάζει ευελιξία: α) ως προς την τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο, β) ως προς την εμβάθυνση σε κάποια θέματα με συμμετέχοντες που κρίνονται κατάλληλοι, γ) ως προς τη σειρά με την οποία τίθενται οι ερωτήσεις και δ) ως προς την πρόσθεση ή αφαίρεση ερωτήσεων ή θεμάτων για συζήτηση (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Ένας ακόμη σημαντικός λόγος επιλογής της συγκεκριμένης ερευνητικής μεθόδου είναι ότι η ποιοτική συνέντευξη μπορεί να μας ανταμείψει καθώς αποτελεί μια

ενδιαφέρουσα, δημιουργική και συχνά συναρπαστική μέθοδο παραγωγής ερευνητικών δεδομένων, η οποία δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης στην πολυπλοκότητα της ανθρώπινης ύπαρξης, εμπειρίας και δραστηριότητας (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν με τη βοήθεια της πλατφόρμας zoom, η οποία δίνει τη δυνατότητα καταγραφής και απομαγνητοφώνησης της συνέντευξης ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις με δια ζώσης συζητήσεις στα γραφεία των διευθυντών των σχολείων, λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα προστασίας κατά της εξάπλωσης της πανδημίας η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη.

4.2 ΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το δείγμα αποτελείται από 10 διευθυντές Δημοτικών Σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στο Νομό Κορινθίας, τα δημογραφικά στοιχεία των οποίων αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα. Επιλέχθηκαν φροντίζοντας να υπάρχει ανομοιογένεια στα σχολεία τόσο σε σχέση με τον αριθμό των μαθητών που διαθέτει κάθε σχολείο όσο και ως προς τη γεωγραφική κατανομή των σχολείων. Η επιλογή αυτή βοηθά στη έγκυρη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας καθώς τα αστικά σχολεία εκτιμάται πως παρουσιάζουν αρκετές διαφορές σε σχέση με τα ημιαστικά σχολεία αφενός ως προς την κουλτούρα του σχολείου και αφετέρου ως προς τον αριθμό των μαθητών. Ακόμα, τα ημιαστικά σχολεία είναι καθολικά αποδεκτό ότι εμφανίζουν αρκετές ελλείψεις ως προς τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό γεγονός το οποίο διαπιστώνεται κατά τη συλλογή των δεδομένων. Ως μέθοδος δειγματοληψίας επιλέχθηκε η σκόπιμη τυχαία δειγματοληψία, η οποία χρησιμοποιείται σε ένα πολύ μικρό δείγμα με σκοπό να αυξηθεί η αξιοπιστία του δείγματος (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Στον Πίνακα 4.1 παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων.

Πίνακας 4.1 Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων διευθυντών στην έρευνα

	Συμμετέχοντες	Δ1	Δ2	Δ3	Δ4	Δ5	Δ6	Δ7	Δ8	Δ9	Δ10
ΗΛΙΚΙΑ	55 και άνω	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ΦΥΛΟ	Γυναίκα	✓	✓	✓			✓				
	άνδρας				✓	✓		✓	✓	✓	✓
ΈΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	21-30	✓							✓		
	31 και άνω		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
	Έτη ως διευθυντής	4	11	6	12	19	15	17	11	19	12
	Διδακτικό ωράριο	10	8	6	10	8	8	10	10	6	10
	Πτυχίο			✓	✓			✓	✓	✓	✓
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	μεταπτυχιακό	✓	✓			✓					
	διδακτορικό						✓				
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΠΕ	Α' επίπεδο								✓		✓
	Β' επίπεδο	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	Αστικό	✓	✓	✓	✓						
	ημιαστικό						✓	✓		✓	
	ημιορεινό					✓			✓		✓
	Δυναμικότητα σχολείου	120	196	270	115	143	180	164	113	255	121

4.3 ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το ερευνητικό εργαλείο της παρούσας ερευνητικής μελέτης αποτέλεσε ο οδηγός στην συνέντευξη όπου για την κατασκευή του αξιοποιήθηκε η επισκόπηση της βιβλιογραφίας, η γνώση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας την περίοδο της πανδημίας στα δημοτικά σχολεία και με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα οργανώθηκαν θεματικά οι ερωτήσεις. Ο οδηγός της συνέντευξης παρουσιάζεται στο Παράρτημα 1.

Ο σχεδιασμός των ερωτήσεων στα πλαίσια της συζήτησης που πραγματοποιήθηκε αφορούσε ερωτήσεις ανοικτού τύπου, απλές, διατυπωμένες με σαφήνεια ώστε να μην δημιουργούν επιφυλακτικότητα ή το αίσθημα συστολής στους συμμετέχοντες. Ο τρόπος ανάπτυξης των συνεντεύξεων περιελάμβανε ερωτήσεις έναρξης με σκοπό οι συμμετέχοντες να γνωριστούν και να δημιουργηθεί μεταξύ τους ένα αίσθημα άνεσης και οικειότητας (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Ακολούθησαν εισαγωγικές ερωτήσεις με σκοπό να εισάγουν το γενικό θέμα συζήτησης και να δώσουν στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να τοποθετηθούν στο υπό διερεύνηση φαινόμενο. Στη συνέχεια ακολούθησαν μεταβατικές ερωτήσεις για να προχωρήσει η συζήτηση προς την κατεύθυνση του κεντρικού θέματος και των ερωτήσεων που θεωρούνται κλειδιά και εστιάζουν στην ουσία της έρευνας (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Τέλος, ακολούθησαν συμπερασματικές ερωτήσεις με σκοπό οι συμμετέχοντες να κάνουν τις τελευταίες τοποθετήσεις, ερώτηση σύνοψης ώστε να αποτυπωθούν οι βασικές ιδέες που προέκυψαν από την συζήτηση και μια τελική ερώτηση η οποία δίνει μια τελευταία ευκαιρία στους συμμετέχοντες να προσθέσουν κάτι το οποίο θεωρούν σημαντικό για το υπό διερεύνηση θέμα και μπορεί να παραλείφθηκε κατά τη διάρκεια της συζήτησης (Krueger, 1998, όπ. αναφ. Ισαρη & Πουρκός, 2015).

4.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η ερευνητική μέθοδος που επιλέχθηκε για την παρούσα έρευνα και κρίθηκε ως το πιο κατάλληλη είναι η ημιδομημένη συνέντευξη, η οποία διεξήχθη με μαγνητοφώνηση των διευθυντών και έπειτα ακριβή απομαγνητοφώνηση των λεγόμενων τους έτσι ώστε να αποκωδικοποιηθούν τα δεδομένα. Προτού ξεκινήσει η διαδικασία ζητήθηκε η άδεια των συμμετεχόντων στην έρευνα για την καταγραφή της διαδικασίας και όλοι συμφώνησαν μιας και οι ίδιοι αναγνώρισαν πως αυτό θα οδηγούσε στην αυθεντική καταγραφή των συνομιλιών, στην καλύτερη συγκέντρωση στις ερωταποκρίσεις και στην εξοικονόμηση χρόνου. Τα δεδομένα των απομαγνητοφωνήσεων παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα 2.

4.5 ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η επαγωγική δηλαδή διαμορφώθηκαν κατηγορίες που προέκυψαν ενώ εξετάστηκαν τα δεδομένα της συνέντευξης ανεξάρτητα από τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί αρχικά. Η διαδικασία της κωδικοποίησης πραγματοποιήθηκε αμέσως μετά το πέρας των συνεντεύξεων έτσι ώστε τα δεδομένα να είναι ακόμη πρόσφατα στη μνήμη και η εμπειρία του συμβάντος να είναι σύγχρονη (Altrichter et al.,2001).

Τα δεδομένα της συνέντευξης κατηγοριοποιήθηκαν και έπειτα οργανώθηκαν σε θεματικούς άξονες. Προκείμενου να διαμορφωθούν οι κατηγορίες και οι επιμέρους άξονες, έγινε η κατάλληλη επεξεργασία κάθε συνέντευξης τονίζοντας τις βασικές λέξεις ή φράσεις-κλειδιά που συνδέονται με τα ερευνητικά ερωτήματα και ύστερα με τη βοήθεια πλαγιότιτλων γράψαμε τον κωδικό της κάθε λέξης/φράσης.

Για την τήρηση της ανωνυμίας των συνεντευζιαζόμενων από εδώ και στο εξής θα τους ονομάσουμε Δ1, Δ2, Δ3, Δ4, Δ5, Δ6, Δ7, Δ8, Δ9 και Δ10. Η συντόμευση Δ είναι το αρχικό γράμμα από τη λέξη Διευθυντής και το πλήθος του δείγματος είναι δέκα. Η αρίθμηση δόθηκε βάσει της χρονικής σειράς με την οποία πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις.

Τα ερωτήματα βάσει των οποίων διεξήχθησαν οι συνεντεύξεις και τα οποία είναι σε συμφωνία με τον σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα ομαδοποιήθηκαν σε τέσσερις βασικούς άξονες :

- **ΤΠΕ και εκπαίδευση** : Επιδιώκεται να καταγραφούν οι απόψεις των διευθυντών ως προς τον ρόλο και τα οφέλη των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία και τον βαθμό ενσωμάτωσής τους πριν την πανδημία
- **Απομακρυσμένη διδασκαλία** : Επιχειρείται να διερευνηθούν τα μέσα και οι τρόποι παροχής απομακρυσμένης διδασκαλίας, καθώς και οι παράγοντες που την επηρέασαν και ο βαθμός ικανοποίησης της παρεχόμενης εκπαίδευσης
- **Σχέση σχολείου-οικογένειας** :Επιδιώκεται να αποτυπωθεί η μορφή και η συχνότητα της επικοινωνίας πριν και μετά την πανδημία, ο ρόλος και ο βαθμός ανταπόκρισης των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία.
- **Το σχολείο μετά την πανδημία:** Επιχειρείται η καταγραφή των απόψεων των διευθυντών αναφορικά με την αξιοποίηση της εκπαιδευτικής εμπειρίας της πανδημίας και προτάσεων που θα συμβάλλουν στην βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων.

4.6 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν όπως προαναφέρθηκε, από τον Ιανουάριο του 2021 έως το Φεβρουάριο του 2021 σε σχολικές μονάδες του Νομού Κορινθίας. Ο τόπος, ο τρόπος και ο χρόνος της συνέντευξης συναποφασίστηκε με τους συμμετέχοντες ύστερα από τηλεφωνική επικοινωνία στην οποία αναλύθηκε εξ αρχής ποιος είναι ο σκοπός της συνέντευξης και ζητήθηκε η συμμετοχή τους στη διεξαγωγή της έρευνας με την συμφωνία ότι θα τηρηθεί η ανωνυμία και το απόρρητο τόσο του ονόματός τους, όσο και της σχολικής μονάδας στην οποία αυτοί υπηρετούν. Η συνομιλία αυτή πραγματοποιήθηκε αφενός για λόγους δεοντολογίας και αφετέρου για λόγους που αφορούν στην ποιότητα των πληροφοριών και στα κίνητρα των εργαζομένων (Altrichter, Posch, Bridget., 2001).

Κατόπιν αιτήματος, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν να πάρουν μέρος στην έρευνα εκουσίως και οι συνομιλίες να καταγράφονται μέσω ηχογράφησης, με σκοπό

το υλικό να συγκεντρωθεί ακέραιο και η διαδικασία να διακρίνεται από φερεγγυότητα. Η διάρκεια των συνεντεύξεων κυμαινόταν από σαράντα πέντε λεπτά έως μία ώρα.

Το ερευνητικό εργαλείο βασίζεται σε δημοσιευμένες έρευνες στο συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο σε παγκόσμιο επίπεδο και μελετήθηκαν στην βιβλιογραφική επισκόπηση, και διακρίνεται από εγκυρότητα και αξιοπιστία. Οι ερωτήσεις αυτές προσαρμόστηκαν για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες και τους ερευνητικούς σκοπούς της παρούσας διατριβής.

Για την εύρυθμη διεξαγωγή της συνέντευξης δημιουργήθηκε φιλικό και άνετο κλίμα , για να μπορέσουν οι ερωτώμενοι να ανταποκριθούν άμεσα και αμερόληπτα. Η ερευνήτρια προσπάθησε να κρατά ουδετερότητα αναφορικά με τη διατύπωση των ερωτήσεων και τον τρόπο της αντίδρασης της στις απαντήσεις των ερωτωμένων, έτσι ώστε να μη κοινοποιήσει τις δικές της απόψεις και να μην επηρεαστεί από τις προσωπικές της αντιλήψεις. Συμπληρωματικά επιχειρήθηκε προσπάθεια αξιοποίησης των επικοινωνιακών δεξιοτήτων της, ώστε να μην αλλοιωθούν τα χαρακτηριστικά του υπό μελέτη θέματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύεται το περιεχόμενο των συνεντεύξεων σε συνδυασμό με τους άξονες των ευρημάτων. Οι συνεντεύξεις παρουσιάζουν τις απόψεις, τις εμπειρίες και τις αντιλήψεις των διευθυντών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Κορινθίας σχετικά με το ρόλο των ΤΠΕ στην εκπαίδευση με έμφαση στην απομακρυσμένη διδασκαλία όπως αυτή διαμορφώθηκε και συσχετίστηκε με τους άξονες αυτούς τον καιρό της πανδημίας COVID-19. Στην παρούσα ποιοτική μελέτη ακολουθήθηκε ανάλυση περιεχομένου με κωδικοποίηση. Τα στοιχεία συμπυκνώθηκαν, ώστε να είναι εφικτή η εξαγωγή συμπερασμάτων από τις θεματικές ενότητες που δημιουργήθηκαν κι έπειτα συνδέθηκαν σε ευρύτερες κατηγορίες, με σκοπό να επιδέχονται καλύτερη σύγκριση και ερμηνεία (Creswell, 2007).

Η θεματική ανάλυση ανέδειξε μια σειρά παραγόντων που σχετίζονται με τις απόψεις των διευθυντών για την υλοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας στα σχολεία της έρευνας. Οι παράγοντες αυτοί οργανώθηκαν με βάση την εννοιολογική τους συνάφεια σε τέσσερις θεματικούς άξονες:

- Ο ρόλος των ΤΠΕ στην εκπαίδευση
- Ετοιμότητα των σχολείων και υλοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας
- Σχέση σχολείου-οικογένειας
- Το σχολείο μετά την πανδημία

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων γίνεται ανά θεματικό άξονα και ανά παράγοντα ενώ οι δείκτες κάθε παράγοντα συνοδεύονται από αντίστοιχα αποσπάσματα των συνεντεύξεων των εκπαιδευτικών, οι οποίοι σημειώνονται με τη μορφή Δ_i, i=1-10.

5.1 ΟΙ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

5.1.1. ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στον πρώτο κύκλο ερωτήσεων αποτυπώνονται οι απόψεις των διευθυντών σχετικά με το ρόλο των ΤΠΕ στην εκπαίδευση καθώς και τα οφέλη που προκύπτουν για τον μαθητή, τον εκπαιδευτικό και γενικότερα για τον σχολικό οργανισμό. Επίσης, ανιχνεύτηκε κατά πόσο ήταν ενσωματωμένες οι ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία πριν το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19. Συμπερασματικά, όπως φαίνεται από τα παρακάτω αποσπάσματα, αναδείχθηκε ότι ο ρόλος των νέων τεχνολογιών χαρακτηρίζεται ως πολύ σημαντικός στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Δ1 : *Οι ΤΠΕ θα έπρεπε να διατρέχουν όλο το πρόγραμμα, να ενυπάρχουν σε όλα τα μαθήματα ... στο σημείο όμως που δεν θα αντικαταστήσουν το μηχανισμό γραφής και πρώτης ανάγνωσης.*

Δ3 : *Η γνώση αυτή θα πρέπει να εφαρμόζεται όχι απλά ως εποπτικό μέσο αλλά να έχει πλήρη εφαρμογή στην εκπαιδευτική πρακτική. Θα επιθυμούσα δηλαδή οι μαθητές να ασχολούνται δημιουργικά με τις ΤΠΕ και όχι απλά να βλέπουν εικόνες.*

Δ6 : *Θεωρώ πως είναι το κομμάτι της ολικής προσέγγισης δηλαδή να είναι το εργαλείο και να διαχέεται σε όλα τα μαθήματα. Καλό είναι να έχουν και ξεχωριστά το μάθημα για να παίρνουν τις γνώσεις χρήσης των τεχνολογιών ... Όμως σίγουρα πιστεύω στην ενσωμάτωση των ΤΠΕ, που θα πρέπει να είναι το μέσο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.*

Δ10 : *Θεωρώ πως θα πρέπει να υπάρχει ένας κατάλληλος συνδυασμός. Να είναι ένα ξεχωριστό μάθημα αλλά εφόσον είναι κατάλληλες οι συνθήκες να εντάσσεται και σε άλλα μαθήματα. Αυτό βέβαια προϋποθέτει να είναι άρτια εξοπλισμένη η σχολική μονάδα και να υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ του Εκπαιδευτικού του μαθήματος της Πληροφορικής και των υπολοίπων εκπαιδευτικών.*

Οφέλη που προκύπτουν από την χρήση των ΤΠΕ

Οι συνεντεύξεις ανέδειξαν την καθολικά αποδεκτή άποψη των διευθυντών ότι η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία προσφέρει πολλαπλά οφέλη τόσο στον μαθητή και στον εκπαιδευτικό όσο και στον σχολικό οργανισμό. Η ένταξη των ΤΠΕ αναβαθμίζει τον σχολικό οργανισμό αλλάζοντας την κουλτούρα του. Ειδικότερα η προσφορά της ενσωμάτωσης στον μαθητή αναφέρεται στις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα και μιλούν για την κριτική σκέψη, την διαχείριση και την αξιολόγηση της πληροφορίας, δημιουργικότητα, μετά-γνώση και άλλες.

Πιο συγκεκριμένα αποτυπώθηκαν τα παρακάτω:

Δ2 : *Για τον μαθητή θα έλεγα ότι προκύπτουν πολλαπλά οφέλη: αποκτά νέες γνώσεις και δεξιότητες, το μάθημα γίνεται πιο ενδιαφέρον και προετοιμάζεται για την ψηφιακή κοινωνία του μέλλοντος.*

Δ3 : *Για τον εκπαιδευτικό τώρα είναι πολύ σημαντικό να προσελκύσει τους μαθητές και αυτόν πλέον τον ρόλο τον αναλαμβάνει αυτό το εργαλείο.*

Δ7 : *Για τους μαθητές προκύπτουν πολλαπλά οφέλη. Αφενός είναι η εξοικείωση με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και γενικότερα τα τεχνολογικά μέσα, και αφετέρου η καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωση. Επίσης είναι σημαντικό το γεγονός ότι ο μαθητής αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στη μάθηση.*

Η χρήση των ΤΠΕ για τον εκπαιδευτικό βοηθάν και εξελίσσουν την μαθησιακή διαδικασία και κάνουν το μάθημα πιο ζωντανό. Τέλος, ο σχολικός οργανισμός αναβαθμίζεται από την χρήση αυτής της τεχνολογίας και αφήνει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία.

Κριτική σκέψη

Δ1 : *Ο μαθητής με τις ΤΠΕ μπορεί να έχει πρόσβαση σε οποιαδήποτε πληροφορία, σε οποιοδήποτε μέρος, σε οποιονδήποτε χρόνο. Το θέμα είναι πώς θα αξιοποιήσει κριτικά και δημιουργικά αυτήν την πληροφορία.*

Δ6 : *Οι μαθητές λοιπόν μπορούν να οξύνουν την κριτική τους σκέψη και η μάθηση να γίνει ένα δημιουργικό παιχνίδι.*

Διαχείριση και αξιολόγηση της πληροφορίας

Δ3 : Αυτό το εργαλείο αποτελεί για τον **μαθητή** κίνητρο για μάθηση και αυξάνει την αυτοπεποίθησή του. Έχει πρόσβαση στην τωρινή και πρόσφατη γνώση και όχι μόνο σε αυτή που αναφέρουν βιβλία που γράφτηκαν πριν από 15 χρόνια.

Δ4 : **Οι μαθητές** εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, ψάχνουν στο διαδίκτυο και βρίσκουν τις πληροφορίες που χρειάζονται, συνδυάζουν την μάθηση με την ανακάλυψη και το παιχνίδι.

Δ6 : **Τα παιδιά μας** είναι ψηφιακοί ιθαγενείς, μας έχουν ξεπεράσει σε όλο αυτό και σαφώς είναι σε θέση να χειριστούν τα μέσα πολύ ευκολότερα και πιο επιδέξια από εμάς. Εδώ που θα πρέπει το σχολείο να συμβάλει είναι στο να ενισχύσει αυτό το κομμάτι της δημιουργικής, της κριτικής σκέψης γιατί η πληροφόρηση είναι μεγάλη, ταχύτατη και πρέπει να έχεις αντιστάσεις. Θα πρέπει να βοηθήσουμε τους μαθητές να αξιοποιήσουν το εργαλείο και να κατανοήσουν ποια πληροφορία είναι αληθής και ποια όχι.

Μετά-γνώση

Δ9 : Για τον **μαθητή** το μάθημα γίνεται πιο ελκυστικό και έχει άμεση πρόσβαση στην πηγή της πληροφορίας. Επίσης μπορεί να νιώσει και ο ίδιος ερευνητής, να μάθει μέσω της ανακάλυψης και αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός ρόλος... Βέβαια με μια σωστή καθοδήγηση ο μαθητής θα οξύνει την κριτική του σκέψη και μεταγνωστικά θα είναι ικανός να ανακαλύψει τι είναι σημαντικό για περαιτέρω αξιοποίηση.

5.1.2 ΒΑΘΜΟΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΩΝ ΤΠΕ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Ο βαθμός ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία φαίνεται να έχει άμεση εξάρτηση από την υλικοτεχνική υποδομή της σχολικής μονάδας. Τα σχολεία που είχαν κατορθώσει με χορηγίες ή με άλλους τρόπους να στελεχώσουν άρτια υλικοτεχνικά την σχολική τους μονάδα παρουσιάζουν σημαντική ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία, είτε ολικά είτε επικουρικά. Στον αντίποδα, τα σχολεία

που φαίνεται πως δε διέθεταν τα απαραίτητα υλικοτεχνικά μέσα παρουσιάζουν σοβαρές ελλείψεις στις ΤΠΕ στην μαθησιακή διαδικασία.

Δ1 : Στο δικό μας σχολείο και γενικότερα στο παραδοσιακό σχολείο τη δεκαετία που διανύουμε η χρήση των ΤΠΕ λειτουργούσε επικουρικά και ως επιτρέψτε μου να πω «φάρμακο» για τις παύσεις και τα διαλείμματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με τη χρήση ενός βίντεο ή μιας εικόνας ή ενός ήχου για να αποτελέσει ένα ευχάριστο διάλειμμα για τους μαθητές και τον εκπαιδευτικό. Ποτέ δεν ήταν ενσωματωμένες πλήρως στην εκπαιδευτική πρακτική και δεν είχε την έννοια της διδασκαλίας μέσα από τις ΤΠΕ.

Δ3 : Οι εκπαιδευτικοί της δικής μου σχολικής μονάδας χρησιμοποιούσαν συχνά τις ΤΠΕ πριν την πανδημία, αφού έχουμε άρτια υλικοτεχνική υποδομή. Η κάθε τάξη έχει το δικό της υπολογιστή, είτε σταθερό είτε laptop, και προβολικά συστήματα. Επομένως σχεδόν το 90% των εκπαιδευτικών ΠΕ70 χρησιμοποιούσαν καθημερινά τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική τους πρακτική. Θα λέγαμε πως έχουμε μια καλή ενσωμάτωση των ΤΠΕ αλλά με τον τρόπο που αναφέραμε πριν, σαν εποπτικό μέσο και όχι διαδραστικά.

Δ5 : Οι εκπαιδευτικοί στη δική μου σχολική μονάδα χρησιμοποιούν καθημερινά τις ΤΠΕ και σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το σχολείο διαθέτει την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή. Έχει ένα εργαστήριο πληροφορικής με 14 υπολογιστές και κάθε αίθουσα διαθέτει διαδραστικό σύστημα διδασκαλίας και προσωπικό laptop για τον κάθε εκπαιδευτικό. Το σχολείο λοιπόν παρείχε τη δυνατότητα πλήρους ένταξης των ΤΠΕ σε όλους τους εκπαιδευτικούς, όπου και σε ένα ποσοστό 80-90% ανταποκρίνονταν σε αυτό.

Δ8 : Δεν μπορώ να πω ότι στη σχολική μας μονάδα γίνεται συστηματική χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική. Κάποιοι συναδέλφοι έπαιρναν τον προτζέκτορα στην τάξη τους και έκαναν μάθημα και κάποιοι εξυπηρετούνταν και με το εργαστήρι Πληροφορικής. Όμως οι τάξεις μας δε διαθέτουν την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή για καθημερινή ενσωμάτωση. Καμία τάξη δε διαθέτει σταθερό υπολογιστή και υπάρχουν δύο λάπτοπ και 3-4 τάμπλετ για όλους τους συναδέλφους.

5.2 ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Στη συνέχεια, διευρύνθηκαν τα μέσα και οι τρόποι που τα σχολεία παρείχαν απομακρυσμένη διδασκαλία, οι παράγοντες που επηρέασαν την εφαρμογή της καθώς

και ο βαθμός ικανοποίησης της παρεχόμενης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σύμφωνα με τις απόψεις των διευθυντών.

5.2.1 ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Κατά την πρώτη περίοδο της πανδημίας, μιας και η αλλαγή ήταν πολύ ξαφνική, φαίνεται να υπήρχε σύγχυση και ασάφεια στην μέθοδο και στον τρόπο παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και μεγάλες διαφοροποιήσεις στα δημόσια σχολεία.

Το κάθε σχολείο, μέχρι την υποχρεωτικότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όπως τονίστηκε από τη σχετική εγκύκλιο, λειτούργησε σύμφωνα με τις προτιμήσεις και τις ενέργειες του εκάστοτε διευθυντή των σχολικών μονάδων. Κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας υπήρξε μεγαλύτερη σαφήνεια ως προς τον τρόπο εφαρμογής της απομακρυσμένης διδασκαλίας και όλες οι σχολικές μονάδες λειτούργησαν με πιστή εφαρμογή του ωρολογίου προγράμματος της σύγχρονης διδασκαλίας διεξάγοντας τα μαθήματα μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας Cisco Webex Meetings. που πρότεινε το Υπουργείο Παιδείας.

Πιο συγκεκριμένα, οι διευθυντές των σχολείων υποστήριζαν τα παρακάτω:

Δ1 : Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας αρχικά ήταν υποχρεωτική η ασύγχρονη εκπαίδευση και οι πλατφόρμες *e-me* και *e-class*.

Δ2 : Τα μέσα που χρησιμοποιήσαμε ήταν η ασύγχρονη εκπαίδευση και μόνο μέσω της πλατφόρμας *e-class*. Αυτό αποφασίστηκε από όλη την σχολική μονάδα να έχουμε κοινή πρακτική. Κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας ήταν όλα πιο εύκολα προετοιμασμένα και όλοι αφού υποχρεώθηκαν μέσω της εγκυκλίου προχώρησαν στην σύγχρονη εκπαίδευση μέσω της πλατφόρμας *Webex*.

Δ3 : Στην πρώτη φάση ασχολήθηκαν οι 12 στους 13 εκπαιδευτικούς του σχολείου με αυτά τα μέσα ασύγχρονης εκπαίδευσης. Έπειτα αμέσως πριν το Πάσχα και ενώ δεν ήταν υποχρεωτικό, αυτοί οι 12 στους 13 ασχολήθηκαν και με την σύγχρονη εκπαίδευση και έκαναν μια πρώτη επαφή μέσω *webex*. Περισσότερο βέβαια είχε την μορφή του παιδαγωγικού εργαλείου και όχι του μορφωτικού σε εκείνη την φάση. Στην δεύτερη φάση έκαναν όλοι σύγχρονη εκπαίδευση, μπήκαν και όλες οι ειδικότητες. Υπήρξε καθορισμένο

πρόγραμμα και ασχολήθηκαν όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας. Χρησιμοποιήθηκε συνδυασμός σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης.

Δ8 : Κάποιοι ασχολήθηκαν με την ασύγχρονη μέσω της πλατφόρμας eclass, κάποιοι έστειλαν φωτοτυπίες στα προσωπικά email των γονέων, κάποιοι άφηναν χειρόγραφες φωτοτυπίες και σημειώσεις εδώ σε ένα σημείο στο χωριό και πήγαιναν οι γονείς να τις πάρουν και μόνο ένας συνάδελφος έκανε και σύγχρονη αλλά και ασύγχρονη εκπαίδευση στην πρώτη φάση της πανδημίας. Στη δεύτερη περίοδο της πανδημίας. Λόγω της υποχρεωτικότητας της σύγχρονης εκπαίδευσης μέσω της εγκυκλίου, όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας έκαναν σύγχρονη εκπαίδευση μέσω webex.

Δ9 : Οι δάσκαλοι πήραν πρωτοβουλίες και κάποιοι έστειλαν email, έφτιαζαν blogs και 2 δασκάλες που δεν το είχαν καθόλου με την τεχνολογία, πήγαν στα σπίτια πόρτα-πόρτα και μοίρασαν φωτοτυπίες. Εκεί ήρθαμε σε μια σύγκρουση γιατί αυτή η κίνηση με βρήκε τελείως αντίθετο. Στη συνέχεια όταν έγινε ξεκάθαρη η εξ αποστάσεως ασύγχρονη εκπαίδευση από το Υπουργείο ασχοληθήκαμε όλοι με την πλατφόρμα eclass και ένα ποσοστό 10/12 επικουρικά λειτούργησαν και με την webex.

5.2.2 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΣΑΝ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ

Από τις απόψεις των διευθυντών που συμμετείχαν στην έρευνα φαίνεται πως η υποχρεωτικότητα της μεθόδου ήταν ένας παράγοντας καίριας σημασίας ο οποίος και ενεργοποίησε τους εκπαιδευτικούς σε συνάρτηση με την κοινωνική πίεση.

Από τη μια πλευρά, μια σειρά παραγόντων δυσχέραναν την εφαρμογή και κατ' επέκταση την επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Πιο συγκεκριμένα, ο ασαφής σχεδιασμός του Υπουργείου Παιδείας, η ελλιπής ενημέρωση από τους εμπλεκόμενους φορείς, οι παγιωμένες αντιλήψεις και η αντίσταση στην αλλαγή των εκπαιδευτικών, η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και τεχνολογικών γνώσεων από πλευράς εκπαιδευτικών εντοπίζονται ως καίριοι παράγοντες αυτής της δυσκολίας εφαρμογής. Από την άλλη πλευρά, το καλό κλίμα συνεργασίας των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας φαίνεται να δημιουργήσε κοινότητες μάθησης και ανταλλαγής καλών πρακτικών κάτι που βοήθησε αρκετά στο να ξεπεραστούν τα προβλήματα που δημιούργησε η άγνοια του αντικειμένου. Συμπληρωματικά, οι ενδοσχολικές

επιμορφώσεις που πραγματοποιήθηκαν, είτε από τους διευθυντές είτε από τους εκπαιδευτικούς της Πληροφορικής, σε συνδυασμό με το ατομικό ενδιαφέρον και τον υπερβάλλοντα ζήλο που επέδειξαν πολλοί εκπαιδευτικοί αποτελούν σημαντικούς παράγοντες στην επίλυση των εκάστοτε προβλημάτων και την επιτυχία της μεθόδου.

Οι διευθυντές τόνισαν τα παρακάτω:

Ασαφής σχεδιασμός και σχέδιο δράσης

Δ2 : Στην αρχή το πλαίσιο ήταν ασαφές και δε δήλωνε την υποχρεωτικότητα της μεθόδου οπότε και μέχρι να καταλάβουμε τι πρέπει να κάνουμε οι πρώτες εβδομάδες πέρασαν έτσι.

Δ3 : Το κάθε σχολείο έδρασε μόνο του. Δεν υπήρχε σαφής σχεδιασμός και σχέδιο δράσης, ούτε από την διοίκηση, ούτε από τους συντονιστές. Άργησαν να μας βοηθήσουν και εγώ τουλάχιστον ένιωθα πολλή αμηχανία για το αν αυτό που προσπαθώ να κάνω ήταν το σωστό. Με ξένισε το γεγονός ότι έρχονταν από το Υπουργείο κάποιες οδηγίες αλλά όχι από τον άμεσα διευθυντή μου και από τη συντονίστριά μου.

Δ9 : Καταρχάς υπήρχε ένα 20ήμερο που ήμασταν όλοι στα βαθιά νερά χωρίς να ξέρουμε τίποτα.

Αντίδραση από εκπαιδευτικούς

Δ1 : Το έκαναν μετά κόπων όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου μου

Δ2 : Βασικός παράγοντας που επηρέασε την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο μας είναι η σχολική κουλτούρα. Στο σχολείο μας οι «παλαιάς κοπής» εκπαιδευτικοί έχουν παγιωμένες αντιλήψεις ως προς το παραδοσιακό μάθημα και ήταν δύσκολη η αλλαγή.

Δ7 : Καθετί το καινούριο όπως γνωρίζετε, έχει αντίσταση στην αλλαγή και ειδικά στον κλάδο μας είναι γνωστό αυτό. Έπειτα η άγνοια στα νέα αυτά αντικείμενα δημιούργησε σύγχυση, φόβο και άγχος στους εκπαιδευτικούς αν θα μπορούσαν να τα καταφέρουν.

Υποχρεωτικότητα της μεθόδου

Δ1: Σε μεγάλο σχεδόν καθολικό ποσοστό όσο δεν υπήρχε υποχρεωτικότητα στην εξ αποστάσεως είτε σύγχρονη είτε ασύγχρονη δεν έκανε κανείς τίποτα. Όταν έγινε

υποχρεωτικό πολλοί εκπαιδευτικοί μπορεί να προέβαλαν αντίσταση στην αλλαγή όμως στο τέλος το έκαναν. Η υποχρεωτικότητα είναι η πάγια άμυνα του εκπαιδευτικού, αν δεν είναι κάτι υποχρεωτικό δεν θέλει να το κάνει.

Δ2 : Στην αρχή το πλαίσιο ήταν ασαφές και δε δήλωνε την υποχρεωτικότητα της μεθόδου οπότε και μέχρι να καταλάβουμε τι πρέπει να κάνουμε οι πρώτες εβδομάδες πέρασαν έτσι.

Δυσκολίες εκπαιδευτικών

Δ2 : Αντιμετώπισαν αρκετές δυσκολίες με τις συνδέσεις του διαδικτύου, την έλλειψη υποστηρικτικού ψηφιακού υλικού, την γνωριμία με τα νέα εργαλεία αλλά και την έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής.

Κοινωνική πίεση

Δ1 : Μέχρι που η κοινωνία άρχισε να αντιδρά γιατί μάθαινε τι γινόταν στα άλλα σχολεία και τότε άρχισε να σχολιάζει και να ζητά και να εξεγείρεται. Η κοινωνική πίεση έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να ενεργοποιηθούν περισσότερο οι δάσκαλοι.

Αναποτελεσματικότητα της μεθόδου

Δ1 : Θα είχε ενδιαφέρον να μπορέσουμε να μπούμε στις κυψέλες αυτές και να έχουμε άποψη , όμως λόγω της ιδιωτικότητάς τους κάτι τέτοιο δεν ήταν εφικτό. Από τα σχόλια που έχω και την ανατροφοδότησή μου από τους γονείς άκουσα ότι ήταν χειρίστου επιπέδου. Μάλιστα είπαν ακριβώς σαν μια φωτοτυπία αναρτημένη.

Κοινότητες μάθησης και ανταλλαγής καλών πρακτικών

Δ2 : Κι έπειτα, δημιουργήθηκαν άτυπα δίκτυα μάθησης και συνεργάστηκαν μεταξύ τους οι εκπαιδευτικοί ανάλογα και με τις προσωπικές τους σχέσεις.

Δ3 : Ο ένας συνάδελφος με τον άλλο δημιούργησαν άτυπα δίκτυα μάθησης και αυτό το στοιχείο της συνεργασίας ίσως ήταν το μεγαλύτερο ατού της σχολικής μονάδας. Υπήρχε μεγάλη προσφορά από αυτούς που ήξεραν αλλά και διάθεση από τους υπόλοιπους να μάθουν.

Δ5 : Το πιο σημαντικό όμως θεωρώ πως είναι τα άτυπα δίκτυα μάθησης και συνεργασίας που δημιουργήθηκαν μεταξύ τους.

Δ6 : Στα πολύ θετικά αυτής της σχολικής μονάδας είναι ότι λειτουργήσαμε ως μια κοινότητα που μαθαίνει. Ο κάθε εκπαιδευτικός βοήθησε τον συνάδελφό του και αναπτύχθηκαν πολύ σημαντικοί δεσμοί και άτυπα δίκτυα μάθησης. Εδώ σε σημαντικό βαθμό βοήθησε ο ένας τον άλλον, ανταλλάξαμε καλές πρακτικές και είχαμε και σημαντική βοήθεια από τον εκπαιδευτικό πληροφορικής.

Υποστήριξη στον εκπαιδευτικό από το σχολείο

Δ3 : Βασικό στοιχείο επίσης είναι ότι το σχολείο διέθετε την υλικοτεχνική υποδομή ώστε οι εκπαιδευτικοί να πάρουν στο σπίτι τους τα laptop του σχολείου.

Δ2 : Παρείχαμε εσωτερική επιμόρφωση με τον δάσκαλο της πληροφορικής, ο οποίος τα ανέλαβε όλα με δική του καθαρά πρωτοβουλία.

Δ5 : Σε περιπτώσεις συναδέλφων που θα τους χαρακτήριζα τελείως αδαείς ως προς την χρήση των τεχνολογιών βοήθησε ο εκπαιδευτικός της Πληροφορικής ο οποίος προσπάθησε να τους επιμορφώσει εξ' αποστάσεως.

5.2.3 ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Όπως προκύπτει από τις απόψεις των διευθυντών, η κρίση της πανδημίας βρήκε τις σχολικές μονάδες και τους εκπαιδευτικούς απροετοίμαστους. Έπρεπε να διαχειριστούν τα νέα δεδομένα και κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες για να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις. Η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, υποστηρικτικού ψηφιακού υλικού και γνώσης του αντικειμένου ήταν σοβαρά εμπόδια στην ομαλή εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι σχολικές μονάδες δεν είχαν τα απαραίτητα τεχνολογικά μέσα για να υποστηρίξουν το νέο τρόπο διδασκαλίας. Εδώ προέκυψε και το ζήτημα της ουσιαστικής και πρακτικής επιμόρφωσης μιας και διαπιστώθηκε πως ακόμα και εκπαιδευτικοί που κατείχαν τα εχέγγυα των επιμορφώσεων δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν καθώς δεν υπήρχε βαθιά γνώση του αντικειμένου. Κάποιοι από τους διευθυντές υποστήριξαν ότι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής τους μονάδας χαρακτηρίστηκαν από ετοιμότητα διαχείρισης της κατάστασης μιας και οι ίδιοι είχαν δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος στο παρελθόν με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην

εκπαιδευτική διαδικασία. Στον αντίποδα άλλες σχολικές μονάδες υποστήριξαν την πλήρη ανετοιμότητα των εκπαιδευτικών τους και την δυσκολία να προσαρμοστούν στην νέα κατάσταση. Τέλος, από κάποιους διευθυντές καλλιεργήθηκε η άποψη πως η απομακρυσμένη διδασκαλία ανέδειξε την ανεπάρκεια και αναποτελεσματικότητα κυρίως εκείνων των εκπαιδευτικών που στη δια ζώσης διδασκαλία δεν προετοίμαζαν επαρκώς το σχέδιο μαθημάτων.

Οι διευθυντές ανέδειξαν τα παρακάτω:

Ετοιμότητα εκπαιδευτικών

Δ5 : Σε κάποιο βαθμό ήταν αρκετά προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας μιας και έχω προσπαθήσει εγώ εδώ και πολλά χρόνια προς αυτή την κατεύθυνση.

Δ6 : Σε ένα βαθμό θεωρώ πως ήταν προετοιμασμένοι. Όλοι ήμασταν ανήσυχοι αλλά μπορώ να πω ότι συμμορφωθήκαμε άμεσα. Αναφορικά με την απομακρυσμένη διδασκαλία όχι μόνο δεν βρήκα αντιδράσεις από τους συναδέλφους αλλά ακριβώς το αντίθετο, είχαν υπερβάλλοντα ζήλο.

Δ8 : Οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μου μονάδας δε θεωρώ πως ήταν επαρκώς προετοιμασμένοι για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία.

Απροετοίμαστοι εκπαιδευτικοί

Δ1 : Αυτό δείχνει την αναποτελεσματικότητα του δασκάλου. Αυτός που ήταν καλός δάσκαλος και αγαπητός στην τάξη συνέχισε να είναι καλός δάσκαλος και στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Σίγουρα βέβαια στην αρχή για να τα καταφέρει πιέστηκε και κουράστηκε λίγο παραπάνω.

Δ8 : Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας η οποία και μας βρήκε πολύ ξαφνικά και απροετοίμαστους δεν αξιοποίησαν όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας τις ΤΠΕ.

Δ7 : Στις δυσκολίες συγκαταλέγονται βέβαια και η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής αλλά και ψηφιακής γνώσης για μαθητές και για εκπαιδευτικούς.

Δ2 : *Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου μου δεν ήταν προετοιμασμένοι στην πρώτη φάση της πανδημίας να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία, ενώ στην δεύτερη φάση αυτό άλλαξε σημαντικά.*

5.2.4 ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σε μια προσπάθειά προσέγγισης του βαθμού ικανοποίησης της παρεχόμενης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εξετάζοντάς την από την αλληλεπίδραση των διευθυντών τόσο με εκπαιδευτικούς όσο και με γονείς, διαπιστώθηκε καταξίωση του ρόλου του εκπαιδευτικού στο κοινωνικό σύνολο. Οι γονείς φαίνονται αρκετά ικανοποιημένοι από την προσπάθεια και τον ρόλο του εκπαιδευτικού στην απομακρυσμένη διδασκαλία και κατανόησαν τον αγώνα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στο έργο του. Η προτροπή κάποιων διευθυντών «να δούμε την κρίση και την απομακρυσμένη διδασκαλία ως ευκαιρία και απόδειξη επιστημοσύνης» φαίνεται να λειτούργησε θετικά ως προς αυτή την κατεύθυνση. Και ενώ οι γονείς φαίνονται ικανοποιημένοι με την παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι διευθυντές τόνισαν πως από την σκοπιά του εκπαιδευτικού υπήρχαν αρκετά προβλήματα στην εφαρμογή. Συγκεκριμένα, υπογράμμισαν ότι η σύγχρονη εκπαίδευση στερούνταν διάδρασης και ενεργούς συμμετοχής, το μάθημα είχε μικρή χρονική διάρκεια και υπήρχε δυσκολία εξατομικευμένης παρέμβασης του εκπαιδευτικού σε πιο αδύναμους μαθητές που χρειάζονταν παρότρυνση και ενθάρρυνση. Πιο συγκεκριμένα:

Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευτικού

Δ3 : *Όχι δεν ήταν όλοι ευχαριστημένοι, γιατί κάποιοι μαθητές έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από την βοήθεια του δασκάλου, τον θέλουν δίπλα τους να τους παροτρύνει να συμμετέχουν. Στην δια ζώσης διδασκαλία παρέχεται σε αυτούς εξατομικευμένη διδασκαλία. Αυτοί οι μαθητές λοιπόν , έχασαν και έμειναν πιο πίσω στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Οι αδύναμοι μαθητές δυσκολεύτηκαν, οι δυνατοί θα προχωρούσαν έτσι κι αλλιώς.*

Δ4 : Δεν νομίζω πως ήταν πολύ ικανοποιημένοι λόγω των τεχνικών προβλημάτων που είχε η επικοινωνία μέσω webex. Όσον αφορά τη μαθησιακή διαδικασία, το μάθημα ήταν λίγο (20' ανά μάθημα) και ο δάσκαλος δεν μπορούσε να κάνει το μάθημα που θα έκανε δια ζώσης. Ο δάσκαλος στην εξ αποστάσεως έλεγε τα πιο βασικά, ο χρόνος δεν επαρκούσε και αν σκεφτείς και τα τεχνολογικά προβλήματα βλέπουμε ότι η παρεχόμενη εκπαίδευση είχε πολλά προβλήματα.

Βαθμός ικανοποίησης γονέα

Δ6 : Οι γονείς θεωρώ πως ήταν πολύ ικανοποιημένοι, ευχαριστίες μας δίνανε. Βέβαια σίγουρα θα υπάρχουν και παράπονα, είναι και στη φύση του Έλληνα αυτό, να έχει ένα παράπονο. Σε γενικές γραμμές όμως πιστεύω πως πήγε καλά. Ήταν όλοι πολύ ευχαριστημένοι και δέχτηκα και αρκετά τηλέφωνα με θετικές κουβέντες.

Δ9 : Θεωρώ πως πήγε αρκετά καλά αλλά δεν ξέρω στο τέλος γιατί κούρασε και μαθητές και δασκάλους. Πιστεύω ότι βελτιώθηκε σημαντικά η εικόνα του δασκάλου μέσα από την πανδημία στην κοινωνία και τους γονείς. Μας είχαν αρκετά απαξιωμένους και μέσα από αυτή την περίοδο άλλαξε ο ρόλος μας και η θέση του δασκάλου στην κοινωνία. Ακόμα και οι παρεμβατικοί γονείς- αυτοί που μας κατασκόπευαν- έβλεπαν πόσο δύσκολος ήταν ο ρόλος του δασκάλου συντονιστή και παράλληλα καθοδηγητή.

5.3 ΣΧΕΣΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν δύο συστήματα που, το καθένα με τον τρόπο του, επιδρούν σημαντικά στην ψυχοπαιδαγωγική ανάπτυξη του παιδιού. Αρκετοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως ένα εκπαιδευτικό σύστημα έχει τα βέλτιστα αποτελέσματα όταν η οικογένεια και το σχολείο συνεργάζονται αρμονικά. Κατά την εξέλιξη της πανδημίας του COVID-19 η επικοινωνία του σχολείου με την οικογένεια φαίνεται να είχε σημαντικές αλλαγές τόσο ως προς τη μορφή της όσο και προς τη συχνότητά της. Πριν την πανδημία η μορφή της επικοινωνίας ήταν κατά κύριο λόγο δια ζώσης και σχετικά προκαθορισμένη, εκτός κάποιων εκτάκτων περιπτώσεων. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η επικοινωνία είχε μόνο ηλεκτρονική μορφή μέσω email και σπάνια μέσω τηλεδιάσκεψης, ενώ η συχνότητά της αυξήθηκε σημαντικά μιας και

αφενός υπήρχε μεγαλύτερη ανάγκη επικοινωνίας από την οικογένεια και αφετέρου η μορφή αυτή παρουσίαζε ευκολία και αμεσότητα.

Μορφή και συχνότητα προ πανδημίας

Δ3 : *Πριν την πανδημία οι γονείς επικοινωνούσαν τηλεφωνικά ή δια ζώσης. Η συχνότητα θα πω είναι ανάλογα την οικογένεια. Κάποιοι επικοινωνούσαν συχνά, άλλοι όχι τόσο, άλλοι αρκετά αδιάφοροι.*

Δ5 : *Προ της πανδημίας οι γονείς επικοινωνούσαν με τους δασκάλους σε μηνιαία βάση δια ζώσης και φυσικά αν υπήρχε κάποιο πρόβλημα μετά από τηλεφωνική επικοινωνία θα υπήρχε και δια ζώσης συνάντηση είτε με τον εκπαιδευτικό είτε με εμένα.*

Δ9 : *Η μορφή επικοινωνίας προ πανδημίας ήταν εντελώς παραδοσιακή. Γινόταν δια ζώσης, ανάλογα με τις μέρες που είχε ορίσει ο κάθε εκπαιδευτικός και τηλεφωνική εάν προέκυπτε κάποιο ζήτημα.*

Δ10 : *Η επικοινωνία πριν την πανδημία γινόταν δια ζώσης και κάποιες φορές τηλεφωνική. Γινόταν όταν είχε οριστεί από τον δάσκαλο του τμήματος και αν υπήρχε και κάποιος λόγος γινόταν και πιο συχνά.*

Μορφή και συχνότητα στη διάρκεια της πανδημίας

Δ3 : *Μετά την πανδημία αυξήθηκε σημαντικά η επικοινωνία και γινόταν μόνο με ηλεκτρονική μορφή. Αυτή η μορφή επικοινωνίας θα πω ότι διευκόλυνε πάρα πολύ την σχολική μονάδα. Να μπορείς να στείλεις μαζικά email σε όλους τους γονείς μας έλυσε τα χέρια.*

Δ5 : *Κατά τη διάρκεια της πανδημίας όλο αυτό άλλαξε μορφή. Υπήρχε η επαφή μόνο μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων και τηλεφωνικής επικοινωνίας. Στη δεύτερη περίοδο της πανδημίας η επαφή με τους γονείς γινόταν και μέσω τηλεδιασκέψεων. Σίγουρα με την ηλεκτρονική μορφή επικοινωνίας οι γονείς ήταν πιο παρεμβατικοί και η επικοινωνία ήταν πολύ πιο συχνή.*

Δ9 : *Κατά τη διάρκεια της πανδημίας αυτό άλλαξε και έγινε ηλεκτρονική μόνο με email. Επίσης πιστεύω πως επειδή πλέον η επικοινωνία είναι πιο άμεση αυξήθηκε η συχνότητά της.*

Δ10 : Κατά τη διάρκεια της πανδημίας η επικοινωνία άλλαξε μορφή και έγινε μόνο ηλεκτρονική και σε κάποιες περιπτώσεις τηλεφωνική. Έγινε πιο συχνή γιατί οι γονείς τώρα είχαν περισσότερο άγχος και απορίες με την όλη κατάσταση και χρειάζονταν πολύ περισσότερο την βοήθεια του δασκάλου. Ωστόσο όσο περνάει ο καιρός οι γονείς εξοικειώνονται και χρειάζονται όλο και λιγότερη στήριξη.

5.3.1 ΒΑΘΜΟΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Οι γονείς φαίνεται πως προσπάθησαν σε πολύ μεγάλο ποσοστό να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες της εκπαίδευσης και της κοινωνίας όπως αυτές διαμορφώθηκαν. Και ενώ η θέλησή τους ήταν μεγάλη φαίνεται ότι στερούνταν τεχνολογικού εξοπλισμού και γνώσεων ώστε να είναι πραγματικά αποδοτικοί.

Στην πρώτη φάση της πανδημίας, και μέχρι η απομακρυσμένη διδασκαλία να αρχίσει να εφαρμόζεται αρμονικά, η έλλειψη εξοπλισμού, η τεχνολογική ανεπάρκεια των γονέων μαζί με τη γενικότερη πίεση της πανδημίας έφερε τις οικογένειες σε καταστάσεις σύγχυσης. Στη δεύτερη φάση της πανδημίας όλα κύλησαν ομαλότερα. Οι λίγες περιπτώσεις γονέων που δεν ανταποκρίθηκαν, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, ήταν είτε λόγω πολύ χαμηλού οικονομικού επιπέδου, είτε διαφορετικής κουλτούρας σε σχέση με την εκπαίδευση.

Ανταπόκριση των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία

Δ1 : Σε ένα ποσοστό πάρα πολύ μεγάλο, σχεδόν 99% συμμετείχαν όλοι οι γονείς και το ήθελαν και οι ίδιοι. Ήταν πολύ δεκτικοί και ήθελαν να συμμετέχουν. Δεν ήθελε κανείς να μείνει πίσω.

Δ5 : Αυτή η ανταπόκριση που υπήρξε θα μπορούσα να την χαρακτηρίσω συγκινητική γιατί και άνθρωποι χαμηλών οικονομικών στρωμάτων προκειμένου να μην μείνουν τα παιδιά τους πίσω προσπάθησαν και βρήκαν τον τρόπο να ανταποκριθούν στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Μπορώ με χαρά να σας πω ότι το ποσοστό συμμετοχής στο σχολείο μας ήταν πέραν του 99%.

Δ7 : Θα έλεγα πως οι γονείς ανταποκρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό. Σε ένα μεγάλο σχολείο βέβαια πάντα υπάρχουν γονείς που είναι αδιάφοροι, έτσι και σε αυτή την περίπτωση

υπήρξαν λίγες τέτοιες περιπτώσεις. Η πλειοψηφία όμως των γονέων ανταποκρίθηκε στην επικοινωνία με το σχολείο.

Δυσκολίες γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία

Δ2 : Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετώπισα με τους γονείς ήταν ο ψηφιακός αναλφαβητισμός. Αν εμείς που είχαμε Β' επίπεδο πάθαμε ένα μικρό πανικό, φανταστείτε τους γονείς πώς αντιμετώπισαν αυτή την κατάσταση. Οι περισσότεροι δεν γνώριζαν πώς να διαβάζουν και να στέλνουν email, πώς πραγματοποιώ εγγραφή σε μια πλατφόρμα με απλά βήματα κ.λ.π.

5.3.2 ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Αναφερόμενοι στο ρόλο των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία οι διευθυντές έδειξαν να δυσανασχετούν για διαφόρων τύπων παρεμβάσεις γονέων στο διδακτικό αντικείμενο του εκάστοτε εκπαιδευτικού και για τον τρόπο που αυτό θα έπρεπε να διδαχθεί. Συμπληρωματικά, φάνηκε μια συνεχής παρεμβολή στον προσωπικό χρόνο του εκπαιδευτικού και καταστρατήγηση του εργασιακού του ωραρίου, ειδικά στην πρώτη φάση της πανδημίας. Πιο συγκεκριμένα:

Συνεργασία και ανταπόκριση

Δ1 : Οι γονείς ήταν συνεργάσιμοι με το σχολείο

Δ2 : Οι γονείς ήταν βοηθητικοί και ανταποκρίθηκαν στο έργο του σχολείου στα πλαίσια της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Παρεμβάσεις στην εκπαιδευτική και παιδαγωγική διαδικασία

Δ1 : Ειδικά στην πρώτη περίοδο υπήρχε συνεχόμενη παρεμβολή στον προσωπικό χρόνο του δασκάλου. Οι γονείς ήταν παρεμβατικοί ακόμα και τη νύχτα για να λύσουν απορίες. Δεν υπήρχε κανένας σεβασμός του προσωπικού τους χρόνου. Καταστρατηγήθηκε πλήρως η αίσθηση του διδακτικού και σχολικού ωραρίου. Το βασικότερο πρόβλημά τους ήταν ότι καλούνταν να παίζουν τον ρόλο του εκπαιδευτικού. Δεν τον ήθελαν τον ρόλο αυτό και ταραχθήκαν οι ισορροπίες τους.

Δ2 : Υπήρξαν αντιδράσεις για το πώς γίνεται το μάθημα, για το θέμα της κοινωνικοποίησης των παιδιών τους και θεωρούσαν πως το μάθημα δεν είναι τόσο

κατανοητό όπως το δια ζώσης. Ήταν μεγάλη η καμπή και το άλμα αυτό, οπότε ήθελαν χρόνο να το δεχτούν.

Δ6 : Υπήρξε ένα θέμα με το ρόλο των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Οι γονείς αυτό που θα έπρεπε να καταλάβουν και δυστυχώς έχω ακούσει πολλές ιστορίες που αυτό συνέβαινε είναι το γεγονός πως η διδασκαλία γινόταν για το παιδί τους και όχι για τους ίδιους. Σε πολλές περιπτώσεις έχω ακούσει παρεμβάσεις είτε κόσμιες είτε άκομψες και να γίνεται μάθημα με όλη την οικογένεια. Δεν κατάλαβαν πως το παιδί για να αποδώσει θα πρέπει να έχει ένα σταθερό και ήρεμο περιβάλλον. Δεν θεωρώ πως όλοι είχαν πρόβλημα χώρου.

5.4 ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Η επέλαση της πανδημίας του COVID-19 δημιούργησε καινοφανείς συνθήκες στο σύνολο της καθημερινότητας των κοινωνιών μας και προκαλώντας αλυσιδωτές εξελίξεις σε όλους τους τομείς της ζωής μας. Ειδικότερα, όσον αφορά τις εκπαιδευτικές προεκτάσεις του θέματος, αυτές είναι ποικίλες και πολλαπλές. Οριοθετούνται κυρίως γύρω από την ψηφιακή εξέλιξη του εκπαιδευτικού συστήματος και τις δράσεις εκείνες που θα βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του μέλλοντος και αξιοποιήσει τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες στην ψηφιακή εποχή.

5.4.1 ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Είναι καθολικά παραδεκτό πως οι εκπαιδευτικοί έδωσαν τον καλύτερό τους εαυτό να άρουν κάθε εμπόδιο που συνάντησαν και να δώσουν πνοή στη διδασκαλία τους. Οι συνθήκες ήταν και παραμένουν εξαιρετικά δύσκολες όμως οι δύσκολες καταστάσεις, τα εμπόδια και οι προκλήσεις αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας.

Μέσα σε αυτό το δυσοίωνο περιβάλλον, αδιαμφισβήτητα υπήρχαν και θετικές προεκτάσεις όπως η συλλογικότητα στην αντιμετώπιση κρίσεων και η εσωτερική συνεργασία στις σχολικές μονάδες, η τεχνογνωσία που απέκτησαν οι εκπαιδευτικοί καθώς και οι κοινότητες μάθησης που δημιουργήθηκαν ανταλλάσσοντας καλές πρακτικές.

Συλλογικότητα στην αντιμετώπιση κρίσεων

Δ1 : Το πρώτο μεγάλο μάθημα είναι πως αντιμετωπίζεις μια κατάσταση κρίσης. Την αντιμετωπίζεις συλλογικά, σίγουρα όχι μόνος σου.

Συνεργασία εκπαιδευτικών - Κοινότητες μάθησης

Δ1 : Μας δίδαξε είναι πώς τα άτομα δίκτυα επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτικών μπορούν να λύσουν πολλά προβλήματα στη σχολική μονάδα και να αντιμετωπίσουν την κρίση.

Αξιοποίηση τεχνογνωσίας

Δ1 : Η ασύγχρονη εκπαίδευση θα μπορούσε επικουρικά να βοηθήσει την εκπαιδευτική διαδικασία και να ενταχθεί στην εκπαιδευτική πρακτική, καθώς και η σύγχρονη σε περιπτώσεις ασθένειας μαθητή ή άλλες ανάγκες

Δ6 : Αυτό σίγουρα μπορεί να μείνει και να χρησιμοποιηθεί με πολλούς τρόπους, από το να δώσω τα μαθήματα σε έναν μαθητή που λείπει, μέχρι να γίνει έτσι το μάθημα σε έκτακτα καιρικά φαινόμενα. Τέλος, μένει μια τεχνογνωσία στο σχολείο και τους συναδέλφους και κάποια εργαλεία που είναι προίκα μας, τα κουβαλάμε και τα εξελίσσουμε.

Δ7 : Σίγουρα όμως μένει για να χρησιμοποιηθεί αυτή η τεχνογνωσία και να αξιοποιηθεί σε όποιες περιπτώσεις που υπάρχει ανάγκη (καιρικές συνθήκες, άρρωστοι μαθητές και άλλες ανάγκες).

5.4.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι προτάσεις των διευθυντών προς τους φορείς της εκπαίδευσης αφορούν κυρίως την στελέχωση των σχολικών μονάδων με την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή, το διαμοιρασμό εγκεκριμένου ψηφιακού υλικού, την αναβάθμιση των σχολικών δικτύων, την αναγκαιότητα για ουσιαστικές βιωματικές επιμορφώσεις καθώς και την χρήση ερωτηματολογίου προς τους εκπαιδευτικούς για ανατροφοδότηση της κατάστασης και διόρθωση τυχόν προβλημάτων.

Βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και δικτύων των σχολικών μονάδων

Δ3 : Πρέπει να φροντίσουμε την στελέχωση των σχολικών μονάδων με επαρκή υλικοτεχνικό εξοπλισμό για να μπορεί να διατίθενται στους μαθητές. Θέλουμε να παρέχουμε ουσιαστική εξ αποστάσεως εκπαίδευση και για όλους.

Δ4 : Θα πρότεινα σίγουρα να εξοπλίσουν καλύτερα τα σχολεία με την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή, να έχουν τα σχολεία καλύτερα δίκτυα κα ταχύτητες για να χρησιμοποιήσουν και φυσικά έναν καλύτερο σχεδιασμό ως προς τα προγράμματα σπουδών, τις ώρες διδασκαλίας.

Δ5 : Προτείνω στο Υπουργείο να είναι πιο έτοιμο από πλευράς υλικοτεχνικής υποδομής

Δ6 : Θα πρότεινα μια υποστήριξη των σχολείων και των εκπαιδευτικών με κάθε τρόπο, από το τεχνολογικό κομμάτι, το κομμάτι της επιμόρφωσης κ.α. και δικτύων

Δ7 : Θα πρότεινα έναν καλύτερο σχεδιασμό και σίγουρα να στελεχώσουν τα σχολεία με τη σωστή υλικοτεχνική υποδομή.

Δ8 : Θα πρότεινα να στελεχώσουν καλύτερα τα σχολεία και να γίνει διάχυση της τεχνολογικής υποδομής ακόμα και στο τελευταίο χωριό για να δημιουργηθούν ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές.

Δ9 : Θα πρότεινα να βοηθήσει τα σχολεία με τον τεχνολογικό τους εξοπλισμό και να υποστηρίξει και τις οικογένειες που δεν έχουν τεχνολογικό εξοπλισμό.

Διαμοιρασμό ψηφιακού υλικού

Δ3 : Σίγουρα θα πρότεινα αναπροσαρμογή της ύλης, δημιουργία ψηφιακού υλικού

Δ4 : χρειάζεται περικοπή ύλης και να ενισχυθεί το σχολείο με ψηφιακό υλικό.

Δ5 : Θα περίμενα να δημιουργηθεί ψηφιακό υλικό το οποίο θα διατεθεί στους εκπαιδευτικούς.

Δ7 : Σίγουρα την δημιουργία ψηφιακού υλικού.

Δ9 : Επίσης να δοθούν ψηφιακά προγράμματα για να βοηθήσει το έργο του δασκάλου και να βελτιώσει σημαντικά τα δίκτυα.

Επιμορφώσεις εκπαιδευτικών

Δ2 : Θα πρότεινα ουσιαστικές και εντός της σχολικής μονάδας επιμορφώσεις. Να γίνονται με βιωματικό τρόπο και ο εκπαιδευτικός όντως να προσλαμβάνει την γνώση και όχι απλά να κατέχει το πτυχίο. Σε κάθε καινοτομία που θέλουν να εισάγουν να κάνουν ουσιαστικές επιμορφώσεις. Να είναι κοντά στον εκπαιδευτικό και κοντά στον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Δ6 : Σίγουρα βέβαια η επιμόρφωση είναι και ατομική ευθύνη αλλά είναι κάτι που το περιμένεις και από τους φορείς της εκπαίδευσης. Θα πρέπει να ξεκινά ως ατομική αναζήτηση η εξέλιξη αλλά σίγουρα να σε παροτρύνει και το Υπουργείο σου.

Δ7 : Να ενισχυθούν οι εκπαιδευτικοί με σεμινάρια και περαιτέρω γνώση

Δ9 : Τέλος, μια επιμόρφωση και ανατροφοδότηση της κατάστασης στο Υπουργείο θα βοηθούσε σημαντικά για να διορθώσουμε τυχόν λάθη.

Ανατροφοδότηση της κατάστασης

Δ5 : Θα πρότεινα να κάνουν ένα ερωτηματολόγιο προς τους εκπαιδευτικούς και να ζητήσουν τη συμβολή και τη γνώμη τους για να έχουν μια αλληλεπίδραση και ανατροφοδότηση της κατάστασης.

Δ9 : Τέλος, μια επιμόρφωση και ανατροφοδότηση της κατάστασης στο Υπουργείο θα βοηθούσε σημαντικά για να διορθώσουμε τυχόν λάθη.

Καλύτερος σχεδιασμός δράσης και ενημέρωση από τους φορείς

Δ6 : Να υπάρχει ένας καλύτερος σχεδιασμός και ενημέρωση από πριν σε εμάς. Να προβλέπουν τα πράγματα και να έχουμε ενημέρωση πριν φτάσει σε εμάς η κρίση για να είμαστε πιο προετοιμασμένοι.

5.5 ΣΥΝΟΨΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση αποτελεί αναγκαιότητα της σύγχρονης εποχής και ο εκπαιδευτικός διαδραματίζει κομβικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία. Οι διευθυντές εκφράζονται πολύ θετικά για τα οφέλη από την ένταξη των ΤΠΕ στην

εκπαίδευση και παρά τη φτωχή υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων γίνονται, όπως αναφέρουν, μεγάλες προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση.

Η πανδημία του COVID-19 έφερε μια πρωτοφανή κρίση στα ελληνικά εκπαιδευτικά δεδομένα που στην πρώτη της φάση δημιούργησε σύγχυση στην εκπαιδευτική κοινότητα εξαιτίας του ασαφή σχεδιασμού του Υπουργείου Παιδείας και της ελλιπούς ενημέρωσης από τους φορείς της εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικοί υπέδειξαν υπερβάλλοντα ζήλο και μέσα από τα άτυπα δίκτυα μάθησης και συνεργασίας που δημιουργήθηκαν κατάφεραν να είναι αποδοτικοί στις νέες προκλήσεις της εποχής. Στην δεύτερη φάση η νέα τεχνογνωσία των εκπαιδευτικών, η εμπειρία της κρίσης καθώς και ο καλύτερος σχεδιασμός από την πολιτεία λειτούργησαν θετικά.

Στον Πίνακα 5.1 αποτυπώνονται οι βασικοί θεματικοί άξονες και οι παράγοντες που αναδείχθηκαν, καθώς και οι δείκτες που εξειδικεύουν τα ευρήματα σχετικά με την υλοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας, κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19, στα σχολεία που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα.

Πίνακας 5.1. Συνοπτική παρουσίαση των παραγόντων που ανέδειξε η έρευνα

Άξονες	Παράγοντες	Δείκτες
Ο ρόλος των ΤΠΕ στην εκπαίδευση	Ρόλος των ΤΠΕ	<ul style="list-style-type: none"> • Ολική προσέγγιση • Γνωστικό εργαλείο • Πλήρη εφαρμογή όχι απλό εποπτικό μέσο • Υποστηρικτική εφαρμογή σε όλα τα μαθήματα
	Οφέλη ΤΠΕ στην εκπαίδευση	<ul style="list-style-type: none"> • Κριτική και δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ • Δεξιότητες 21 αι. • Αύξηση κινήτρων και αυτοπεποίθησης του μαθητή
	Βαθμός ενσωμάτωσης ΤΠΕ προ πανδημίας	<ul style="list-style-type: none"> • Επικουρική χρήση των ΤΠΕ • Ελάχιστη χρήση λόγω έλλειψης υλικοτεχνικής υποδομής • Καθημερινή χρήση λόγω διαδραστικών συστημάτων σε όλες τις αίθουσες. Πλήρης ενσωμάτωση
Ετοιμότητα και υλοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας	Μέσα και τρόποι που χρησιμοποιήθηκαν στην πρώτη περίοδο και δεύτερη περίοδο	<ul style="list-style-type: none"> • Επίσημες πλατφόρμες Υπουργείου και καθολική χρήση της webex • Προσωπικά email-blogs. Άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης viber, messenger • Χρήση ασύγχρονης εκπαίδευσης και σύγχρονης συμπληρωματικά • Διαμοιρασμός έντυπου υλικού πόρτα-πόρτα
	Παράγοντες που επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως	<ul style="list-style-type: none"> • Παγιωμένες αντιλήψεις εκπαιδευτικών, αντίσταση στην αλλαγή ,άγνοια αντικειμένου • Υποχρεωτικότητα εγκυκλίου • Κοινωνική πίεση • Ασαφής σχεδιασμός από το Υπουργείο. Ελλιπής ενημέρωση από τους φορείς • Ατομικό ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού • Ανταλλαγή καλών πρακτικών. Κοινότητα μάθησης
	Ετοιμότητα των εκπαιδευτικών στην απομακρυσμένη διδασκαλία	<ul style="list-style-type: none"> • Ανέτοιμες σχολικές μονάδες • Αντιδράσεις λόγω έλλειψης υποχρεωτικότητας, προσωπικών δεδομένων • Άγνοια ψηφιακού αντικειμένου • Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής
	Βαθμός ικανοποίησης της παρεχόμενης εκπαίδευσης	<ul style="list-style-type: none"> • Σύγχρονη εκπαίδευση στερούταν διάδραση και ενεργό συμμετοχή • Μικρή χρονική διάρκεια μαθήματος • Αναποτελεσματικότητα του δασκάλου • Δυσκολία εξατομικευμένης παρέμβασης του εκπαιδευτικού

Σχέση σχολείου-οικογένειας	Μορφή και συχνότητα επικοινωνίας σχολείου-οικογένειας	<ul style="list-style-type: none"> • Αλλαγή στην μορφή και στη συχνότητα επικοινωνίας . • Διευκόλυνση για τη σχολική μονάδα. • Παρεμβατικότητα από τους γονείς στην επικοινωνία
	Βαθμός ανταπόκρισης γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία	<ul style="list-style-type: none"> • Προσπάθεια ανταπόκρισης • Καταστρατήγηση εργασιακού ωραρίου • Παρεμβολή στο διδακτικό αντικείμενο
	Ρόλος των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία	<ul style="list-style-type: none"> • Γονείς σε ανταπόκριση. • Τεχνολογική ανεπάρκεια γονέων
Το σχολείο μετά την πανδημία	Αξιοποίηση εκπαιδευτικής εμπειρίας της πανδημίας	<ul style="list-style-type: none"> • Συλλογική αντιμετώπιση κρίσεων • Άτυπα δίκτυα συνεργασίας • Ανταλλαγή καλών πρακτικών • Πάγια χρήση ψηφιακού υλικού
	Προτάσεις στους φορείς της εκπαίδευσης	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάγκη ουσιαστικής επιμόρφωσης • Αναπροσαρμογή του προγράμματος σπουδών • Διαμοιρασμός ψηφιακού υλικού • Ανατροφοδότηση της κατάστασης • Επαρκής υλικοτεχνικός εξοπλισμός στα σχολεία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα διπλωματική διατριβή αφορά στο ρόλο του διευθυντή των σχολικών μονάδων της Π.Ε νομού Κορινθίας ως προς την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο πλαίσιο της πανδημίας του COVID-19.

Το κεφάλαιο αυτό εστιάζει στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων, τα οποία παρατέθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, ανά ερευνητικό άξονα και σε συνδυασμό με τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών στο πεδίο. Για την εξαγωγή συμπερασμάτων, βάση αποτέλεσε τόσο η επεξεργασία και η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας, όσο και το υλικό που αντλήθηκε από τις συνεντεύξεις με τους συμμετέχοντες. Τέλος, γίνεται αναφορά στους περιορισμούς της έρευνας, διατυπώνονται γενικά συμπεράσματα, προτάσεις εφαρμογής και αξιοποίησης των ευρημάτων στην εκπαιδευτική πρακτική καθώς και προτάσεις για περαιτέρω μελέτη και έρευνα.

6.1 ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΣΑΝ ΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΣΜΕΝΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ ΤΗΣ

Ως προς το πρώτο ερευνητικό ερώτημα και τις απόψεις των διευθυντών σχετικά με τους παράγοντες που επηρέασαν την απομακρυσμένη διδασκαλία στην πρώτη και στην δεύτερη φάση της, τα ευρήματα ανέδειξαν τόσο παράγοντες που λειτούργησαν θετικά ως προς την εφαρμογή της μεθόδου όσο και παράγοντες που την δυσκόλεψαν. Συμπληρωματικά, αυτό που είναι σαφές από την παρούσα ερευνητική μελέτη είναι το γεγονός πως οι παράγοντες αυτοί ανεδείχθησαν κατά την πρώτη φάση της πανδημίας όπου και ήταν ξαφνική και απότομη η αλλαγή από την δια ζώσης διδασκαλία και τα σχολεία βρέθηκαν απροετοίμαστα. Στην δεύτερη φάση της πανδημίας όλα φαίνεται να λειτούργησαν αποτελεσματικότερα και χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα.

Αρχικά, οι διευθυντές υπογράμμισαν την έλλειψη σαφούς σχεδιασμού από την πλευρά του Υπουργείου και εγκυκλίου υποχρεωτικότητας της μεθόδου, γεγονός που προβλημάτισε και δίχασε την εκπαιδευτική κοινότητα και καθυστέρησε την δράση των εκπαιδευτικών. Κάποιοι διευθυντές από πλευράς τους φαίνεται να πίεσαν προς αυτή

την κατεύθυνση χωρίς σημαντικά οφέλη, αλλά η εγκύκλιος που τελικά δημοσιεύτηκε σε συνδυασμό με την κοινωνική πίεση άλλαξαν την στάση των εκπαιδευτικών ως προς την μέθοδο της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Οι εκπαιδευτικοί αρχικά στην πρώτη φάση προέβλεπαν αντίσταση στην αλλαγή η οποία οφειλόταν κυρίως στην άγνοια του ψηφιακού αντικειμένου αλλά και στην πρόσβαση των προσωπικών δεδομένων τόσο των εκπαιδευτικών αλλά και των μαθητών τους.

Μαζί με την άγνοια του ψηφιακού αντικειμένου και το πρόβλημα της υλικοτεχνικής υποδομής, ιδιαίτερα κατά την πρώτη περίοδο της πανδημίας, φαίνεται να επηρέασε αρνητικά την απομακρυσμένη διδασκαλία τόσο από την πλευρά των μαθητών όσο και από αυτή των εκπαιδευτικών. Οι διευθυντές, με τα λιγοστά μέσα που διέθεταν, υποστήριζαν είτε με επιμόρφωση, είτε με διάθεση των μέσων, τους εκπαιδευτικούς αλλά και τους μαθητές στην εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Στην δεύτερη φάση της πανδημίας και λόγω της πρότερης εμπειρίας οι εκπαιδευτικοί ήταν περισσότερο προετοιμασμένοι να δράσουν τόσο ως προς την επάρκεια των τεχνικών μέσων όσο και ως προς την διδακτική μέθοδο.

Στους παράγοντες που επηρέασαν θετικά την εφαρμογή της μεθόδου και που η ενσωμάτωση αυτής της πρακτικής φαίνεται να αποτελεί σημείο κλειδί στην ανάπτυξη του σχολικού οργανισμού είναι η ανταλλαγή καλών πρακτικών και η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών. Ανάλογα ευρήματα παρουσίασε και η ποιοτική μελέτη των Rasmitadila et al. (2020). Ανέδειξε τις προκλήσεις όπου οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να ξεπεράσουν εμπόδια, τα οποία δεν είχαν συναντήσει πριν στην δια ζώσης διδασκαλία. Η υποστήριξη από τους συναδέλφους και το διευθυντή κρίθηκε πολύ σημαντική για να υλοποιηθεί η απομακρυσμένη διδασκαλία, και χωρίς αυτή ο εκπαιδευτικός χάνει την εμπιστοσύνη και τον ενθουσιασμό για να προχωρήσει.

Αυτό που υπογράμμισαν αρκετοί από τους διευθυντές είναι τα άτυπα δίκτυα συνεργασίας που δημιουργήθηκαν και το γεγονός πως τα σχολεία λειτούργησαν ως κοινότητες μάθησης και ανταλλαγής γνώσεων και αυτό αποτέλεσε αρωγός στην εξομάλυνση όλων των δυσκολιών και στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

6.1.1 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΟΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ COVID-19

Η πανδημία του COVID-19 έθεσε πρωτοφανείς προκλήσεις στην εκπαιδευτική κοινότητα ιδιαίτερα λόγω των απότομων και βίαιων αλλαγών στην εκπαιδευτική διαδικασία και αυτό έφερε τους διευθυντές αντιμέτωπους με μια σειρά καταστάσεων που κλήθηκαν να διαχειριστούν.

Στις πρώτες δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι διευθυντές συγκαταλέγονται ο ασαφής σχεδιασμός και η ελλιπής οργάνωση και ενημέρωση από πλευράς Υπουργείου, γεγονός που προβλημάτισε τους διευθυντές καθώς δεν γνώρισαν ποιος θα ήταν ο αποδεκτός τρόπος δράσης στην διαχείριση της πανδημίας του COVID-19. Συμπληρωματικά, αυτό τους έφερε αντιμέτωπους με μια σειρά αντιδράσεων από εκπαιδευτικούς καθώς η έλλειψη εγκυκλίου δεν αποσαφήνιζε την υποχρεωτικότητα της μεθόδου και οι εκπαιδευτικοί αρνούσαν στην πρώτη φάση να εμπλακούν με την νέα εκπαιδευτική πρακτική.

Η αντίδραση στην εισαγωγή της νέας εκπαιδευτικής μεθόδου οφειλόταν κυρίως στην άγνοια του ψηφιακού αντικειμένου, στην έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής από τους εκπαιδευτικούς και στην χρήση των προσωπικών τους δεδομένων. Και ενώ στην πρώτη φάση της πανδημίας υπήρξε έντονη αντίδραση σε σχέση με τα παραπάνω, η δεύτερη φάση με την υποχρεωτικότητα της εγκυκλίου και την σαφήνεια της δράσης χαρακτηρίζεται από πλήρη ετοιμότητα και αποτελεσματικότητα στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Μια ακόμη δυσκολία που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν από τις αρχές της πανδημίας οι διευθυντές ήταν αυτή της ψηφιακής ανετοιμότητας των γονέων και η έλλειψη γνώσης και δράσης σε σχέση με τα αντικείμενα. Υπήρξε μεγάλη δυσκολία διαχείρισης κάθε εφαρμογής και αυτό δημιούργησε σημαντικά προβλήματα καθώς οι μαθητές, ειδικότερα των μικρών τάξεων, είχαν μεγάλη ανάγκη από την βοήθεια και την υποστήριξη της οικογένειας τους για να επιτύχουν στην απομακρυσμένη διδασκαλία.

6.1.2 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥΣ ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ COVID-19

Οι εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν σημαντικά προβλήματα στην διάρκεια της απομακρυσμένης διδασκαλίας που κλήθηκαν να διεκπεραιώσουν με σκοπό την επιτυχία της μεθόδου. Η παρούσα ερευνητική μελέτη αναδεικνύει το γεγονός πως σύμφωνα με τους ερωτηθέντες διευθυντές, οι εκπαιδευτικοί προσπάθησαν να διαχειριστούν με υπευθυνότητα την κατάσταση της έκτακτης ανάγκης παρότι δεν διέθεταν τα απαιτούμενα μέσα και δεν είχαν επιμορφωθεί στο παρελθόν στην χρήση ψηφιακών μεθόδων και μέσων διδασκαλίας.

Το σημαντικότερο ίσως όλων των προβλημάτων αποτελεί η άγνοια της μεθόδου διδασκαλίας και του νέου αντικειμένου καθώς και η έλλειψη ψηφιακού υλικού από πλευράς εκπαιδευτικών, όπως φάνηκε και στην έρευνα των Catalano et al (2021). Συγκεκριμένα η παραπάνω έρευνα υπογραμμίζει την ύπαρξη ψηφιακού χάσματος και την έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και δικτύου από τα χαμηλότερα στρώματα. Οι εκπαιδευτικοί εναντιώθηκαν στην απομακρυσμένη διδασκαλία λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης ότι μπορούν να τα καταφέρουν και της άγνοιας του αντικειμένου και έθεσαν εμπόδια στην εφαρμογή της μεθόδου με τον φόβο πως δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις παιδαγωγικές και τεχνολογικές προκλήσεις.

Η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής των εκπαιδευτικών για να μπορέσουν να υποστηρίξουν την απομακρυσμένη διδασκαλία αποτελεί ένα ακόμη πρόβλημα. Η πανδημία του COVID-19 όντας μια κατάσταση ξαφνική και απρόβλεπτη βρήκε ανέτοιμους τους εκπαιδευτικούς σε ψηφιακά μέσα και επάρκεια χρήσης τέτοιων μεθόδων. Σε έρευνα των Palau et al. (2021) σημαντικό εύρημα της μελέτης αποτελεί το ψηφιακό χάσμα και η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής αρκετών μαθητών, ειδικά όσων προέρχονται από μειονεκτούντα οικονομικά στρώματα και η ανάγκη για την υποστήριξη του σχολικού οργανισμού. Παρόμοια ευρήματα έλλειψης και ανεπάρκειας των τεχνικών μέσων παρουσιάζονται και στην ερευνητική μελέτη των Khlaif, et al. (2020).

Μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα σε σχέση με άλλους εκπαιδευτικούς αντιμετώπισαν όσοι εκπαιδευτικοί είχαν οικογένεια με μέλη σε μικρές ηλικιακές ομάδες όπου ταυτόχρονα καλούνταν να έχουν και το ρόλο του εκπαιδευτικού αλλά και

του γονέα. Σε αυτή την κατηγορία, η οποία δεν υποστηρίχθηκε καθόλου από τους φορείς, τα προβλήματα αφορούσαν τόσο την έλλειψη υλικών και τεχνικών μέσων, όσο και την ανάγκη του εκπαιδευτικού να είναι βοηθητικός και παραγωγικός ως προς τα μέλη της οικογένειάς του.

Στις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί συγκαταλέγονται και οι παρεμβάσεις των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και η καταστρατήγηση του εργασιακού ωραρίου των εκπαιδευτικών. Οι γονείς βρέθηκαν σε περιβάλλοντα αβεβαιότητας καλούμενοι να αναλάβουν τον ρόλο του εκπαιδευτικού γεγονός που επιφόρτισε αρνητικά την απομακρυσμένη διδασκαλία. Αυτό τους ώθησε σε συνεχόμενη ανάγκη βοήθειας και υποστήριξης από τον εκπαιδευτικό για να εξομαλύνουν τα προβλήματα που δημιουργούνταν τόσο στο εκπαιδευτικό όσο και στο ψηφιακό κομμάτι. Σε αυτή την αβέβαιη κατάσταση λειτούργησαν παρεμβατικά λόγω της πίεσης τους και παρέβλεψαν τον ρόλο του εκπαιδευτικού και το σχολικό ωράριο.

Τα ευρήματά μας φαίνεται να επιβεβαιώνουν αποτελέσματα της πρώτης φάσης της πανδημίας στη χώρα μας (Jimoyiannis et al., 2021) σχετικά με τις δυσκολίες των εκπαιδευτικών στην υλοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας, οι οποίες αφορούν τις ψηφιακές τους δεξιότητες, την ανάγκη υιοθέτησης διαφορετικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων, τις αυξημένες απαιτήσεις φόρτου εργασίας. Η παρούσα έρευνα έδειξε ότι οι αυξημένες ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και υποστήριξη απαντήθηκαν κυρίως μέσω της συνεργασίας και της αλληλεπίδρασης με συναδέλφους ή της συμμετοχής τους σε διαδικτυακές ομάδες και δίκτυα εκπαιδευτικών.

6.1.3 ΣΧΕΣΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ COVID-19

Το τελευταίο ερευνητικό ερώτημα αφορά τις επιπτώσεις της πανδημίας του COVID-19 στη σχέση του σχολείου και της οικογένειας. Η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν δύο συστήματα που, το καθένα με τον τρόπο του, επιδρούν σημαντικά στην ψυχοπαιδαγωγική ανάπτυξη του παιδιού. Αρκετοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως ένα εκπαιδευτικό σύστημα έχει τα βέλτιστα αποτελέσματα όταν η οικογένεια και το σχολείο συνεργάζονται αρμονικά.

Κατά την εξέλιξη της πανδημίας του COVID-19 η επικοινωνία του σχολείου με την οικογένεια φαίνεται να είχε σημαντικές αλλαγές τόσο ως προς τη μορφή της όσο και προς τη συχνότητά της. Πριν την πανδημία η μορφή της επικοινωνίας ήταν κατά κύριο λόγο δια ζώσης και σχετικά προκαθορισμένη, εκτός κάποιων εκτάκτων περιπτώσεων. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η επικοινωνία είχε μόνο ηλεκτρονική μορφή μέσω email και σπάνια μέσω τηλεδιάσκεψης, ενώ η συχνότητά της αυξήθηκε σημαντικά μιας και αφενός υπήρχε μεγαλύτερη ανάγκη επικοινωνίας από την οικογένεια και αφετέρου η μορφή αυτή παρουσίαζε ευκολία και αμεσότητα.

Και στην έρευνα των Palau et al. (2021) φαίνεται πως η καλή επικοινωνία με την οικογένεια υπήρξε σημαντικός παράγοντας στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Στην μελέτη υποστηρίζεται πως η επικοινωνία περιορίστηκε στην ηλεκτρονική της μορφή και κατά κύριο λόγο έγινε με την μορφή email. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού έπρεπε να είναι ενθαρρυντικός και υποστηρικτικός στο γονέα μιας και η συνθήκη ήταν επιτακτική και η συμβολή του γονέα απαραίτητη για την επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Στην παρούσα ερευνητική μελέτη το σύνολο των διευθυντών υποστήριξε πως οι γονείς έκαναν μεγάλη προσπάθεια να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της απομακρυσμένης διδασκαλίας και παρουσίασαν εξαιρετικά σημαντική θέληση για την υποστήριξη των μαθητών. Ο γονέας αφού κλήθηκε να έχει έναν πιο ενεργό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία σε πολλές περιπτώσεις λόγω της συνεχούς παρέμβασης φαίνεται ότι επηρέασε την αυθεντικότητα των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Ανάλογα συμπεράσματα παρουσίασε και η έρευνα των Pek & MeeMee (2020), όπου ανέδειξαν την σημαντική επιρροή της γονικής συμμετοχής στα μαθησιακά επιτεύγματα των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, υποστήριξαν ότι η συμμετοχή των γονέων στην πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης είναι πολύ ουσιαστική και αυτή βοηθά συμπληρωματικά στην ενίσχυση των κοινωνικών σχέσεων του παιδιού και στην προώθηση της αυτοεκτίμησης και της αποτελεσματικότητας του μαθητή. Τέλος, φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να εμψυχώνουν την ενεργό συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία, να δίνουν συνεχή ανατροφοδότηση και να ενισχύουν την επικοινωνία ανάμεσα σε αυτούς και την οικογένεια. Η καλή επικοινωνία έδειξε πως είναι το κλειδί για μεγαλύτερη συμμετοχή των γονέων και καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα.

Ο ενεργός ρόλος του γονέα στην εκπαιδευτική διαδικασία έφερε αντιμέτωπους τους γονείς με αρκετές προκλήσεις που κλήθηκαν να τις αντιμετωπίσουν όπως συμπέραναν και οι Greenhow et al. (2020), οι οποίοι ανέδειξαν πως ο ρόλος του γονέα επιφορτίστηκε με το εκπαιδευτικό κομμάτι και αυτό ήταν γεγονός δύσκολο να το διαχειριστούν οι γονείς μιας και οι ίδιοι δυσκολεύονταν με τον δικό τους χρόνο εργασίας. Αυτός ο νέος ρόλος του γονέα δημιούργησε νέες τάσεις στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Ο εκπαιδευτικός του δημόσιου σχολείου πριν την επιβολή της απομακρυσμένης διδασκαλίας έκτακτης ανάγκης είχε μειωμένο κοινωνικό κύρος και ο ρόλος του αρκετά υποβαθμισμένος. Στα πλαίσια της διαχείρισης της εκπαιδευτικής κρίσης και ανταπόκρισης στις νέες εκπαιδευτικές πρακτικές φαίνεται να αναγνωρίζεται από την οικογένεια και την κοινωνία η προσπάθεια του εκπαιδευτικού στην επιτυχία της μεθόδου και ο ρόλος του χαρακτηρίστηκε ως σημαντικός.

Συμπερασματικά, η αποτελεσματικότητα στη σχέση σχολείου οικογένειας λειτούργησε θετικά στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας και στην επίλυση των όποιων προβλημάτων δημιουργήθηκαν. Οι όποιες δυσκολίες δημιουργήθηκαν από την έλλειψη τεχνολογικών γνώσεων και υλικοτεχνικής υποδομής κάμφθηκαν στην δεύτερη περίοδο της πανδημίας και όλοι ήταν πιο έτοιμοι να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της νέας διδακτικής μεθόδου.

6.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι περιορισμοί της έρευνας οφείλονται στα ποιοτικά χαρακτηριστικά της που, παρότι φωτίζουν σημαντικές πτυχές ενός νέου και ελάχιστα μελετημένου εκπαιδευτικού προβλήματος, δεν επιτρέπουν τη γενίκευση των αποτελεσμάτων μας. Παρά τους περιορισμούς της, ωστόσο, η έρευνα ανέδειξε κρίσιμα ζητήματα σχετικά με τον ρόλο του διευθυντή στην υλοποίηση της απομακρυσμένης διδασκαλίας την περίοδο της πανδημίας του COVID-19, τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για μελλοντικές έρευνες ποσοτικού χαρακτήρα.

Από την άλλη μεριά, η έρευνα περιορίστηκε στη γεωγραφική περιφέρεια του νομού Κορινθίας και σε σχετικά μεγάλα σχολεία (6θέσια και άνω). Η μελέτη των

τρόπων υλοποίησης της απομακρυσμένης διδασκαλίας σε μικρότερα και περιφερειακά σχολεία θα παρουσίαζε επίσης ξεχωριστό ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

6.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Αν και η πανδημία του COVID-19 άλλαξε τα δεδομένα στην εκπαιδευτική κοινότητα και επέβαλε πολλές αλλαγές στον τρόπο διδασκαλίας και διαχείρισης του εκπαιδευτικού αντικειμένου, φαίνεται ότι οι αλλαγές αυτές χρειάζονται χρόνο ακόμα για να εδραιωθούν στους σχολικούς οργανισμούς. Η παρούσα έρευνα ανέδειξε αρκετές προτάσεις ενσωμάτωσης των αλλαγών στην εκπαιδευτική πρακτική όπως αυτές υπογραμμίστηκαν από τους διευθυντές που αποτέλεσαν το δείγμα της μελέτης.

Ως προς αυτήν την κατεύθυνση οι διευθυντές της παρούσας έρευνας πρότειναν την τοποθέτηση κατάλληλου υλικοτεχνικού εξοπλισμού στις σχολικές μονάδες και τη χάραξη μιας εκπαιδευτικής πολιτικής η οποία θα προωθεί την πλήρη ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Συμπληρωματικά, ανέδειξαν την ανάγκη διαμοιρασμού ψηφιακού υλικού προς χρήση στις σχολικές μονάδες από τους φορείς της εκπαίδευσης και επισήμαναν την πάγια χρήση των ψηφιακών μεθόδων διδασκαλίας συνδυαστικά με την δια ζώσης εκπαίδευση.

Μια ουσιαστική επιμόρφωση κρίνεται αναγκαία από μια μεγάλη μερίδα διευθυντών, όπου με τον όρο ουσιαστική χαρακτηρίζουν την επιμόρφωση βιωματικού χαρακτήρα η οποία προσδίδει στους εκπαιδευτικούς τις δεξιότητες να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα. Υπογράμμισαν επίσης, το γεγονός πως πληθώρα εκπαιδευτικών κατέχει πιστοποιήσεις αναφορικά με τις ΤΠΕ αλλά δεν ανταποκρίνεται ειλικρινά στις απαιτήσεις της απομακρυσμένης εκπαίδευσης. Ο ρόλος των ΤΠΕ διαφαίνεται εξαιρετικά σημαντικός όχι αποκλειστικά και μόνο στα πλαίσια της πανδημίας του COVID-19 αλλά σε μια ουσιαστικότερη ενσωμάτωση του στους σχολικούς οργανισμούς.

Συνοψίζοντας, αυτό που αποτελεί κύρια πρόταση των διευθυντών και σημαντικό εύρημα της παρούσας εργασίας είναι το γεγονός της αναγκαιότητας αλλαγής της κουλτούρας των σχολικών οργανισμών. Η συνεργασία, η ανταλλαγή καλών πρακτικών και η δημιουργία άτυπων δικτύων μάθησης είναι τελικά αυτοί οι

παράγοντες που οδήγησαν στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας στα πλαίσια της πανδημίας του COVID-19 και χρειάζεται να βρεθεί ο τρόπος αξιοποίησης τους σε συστηματική βάση στους σχολικούς οργανισμούς και όχι αποκλειστικά στην κρίση. Η σύμπνοια, το συνεργατικό κλίμα και η ενθάρρυνση των εκπαιδευτικών λειτούργησαν θετικά ως προς αυτή την κατεύθυνση και αυτές οι στάσεις και οι αξίες θα πρέπει να καλλιεργηθούν σε όλους τους σχολικούς οργανισμούς που επιζητούν την ανάπτυξη και την αλλαγή.

6.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΡΕΥΝΑ

Η διερεύνηση των αντιλήψεων των διευθυντών σχετικά με τις εφαρμογές της απομακρυσμένης διδασκαλίας στα πλαίσια της πανδημίας του COVID-19 είναι ένα καίριο ζήτημα και ανεξερεύνητο μιας και το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19 έγινε ξαφνικά στις αρχές του Μαρτίου του 2020. Ο αριθμός των πρόσφατων ερευνών γύρω από το συγκεκριμένο ερευνητικό πεδίο είναι μικρός ακόμα στην Ελλάδα και αποτελεί ένα ερευνητικό ζήτημα αχαρτογράφητο. Επομένως κρίνεται σκόπιμη η περαιτέρω διερεύνηση του θέματος καθώς χρειάζονται περισσότερα πορίσματα από έρευνες που δείχνουν τον ρόλο του διευθυντή στην εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

Τα πορίσματα της έρευνας δείχνουν ότι ο ρόλος του διευθυντή στην επιτυχία της απομακρυσμένης διδασκαλίας ήταν καθοριστικός και φαίνεται να είχε κάποια συσχέτιση και με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ πριν την έναρξη της πανδημίας του COVID-19. Σε μελλοντική έρευνα θα μπορούσαν να διερευνηθούν και οι απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με την απομακρυσμένη διδασκαλία και τον ρόλο του διευθυντή της σχολικής μονάδας για να υπάρξει μια πιο σφαιρική εικόνα στο συγκεκριμένο ερευνητικό πεδίο. Επίσης, η ποιοτική μελέτη δεν ενδείκνυται για γενίκευση των αποτελεσμάτων, οπότε και προτείνεται να διερευνηθούν οι ερευνητικοί άξονες ποσοτικά και σε μεγάλη εμβέλεια για να διεξαχθούν έγκυρα και αξιόπιστα αποτελέσματα.

Αντικείμενο έρευνας μπορεί επίσης να αποτελέσει η σημασία του ρόλου του διευθυντή στην προώθηση της καινοτομίας των ψηφιακών προγραμμάτων και στη δημιουργία και διαμοιρασμό ψηφιακού υλικού στα πλαίσια της απομακρυσμένης

διδασκαλίας. Θα μπορούσε επίσης να ερευνηθούν ταυτόχρονα και οι απόψεις των εκπαιδευτικών πάνω σε παρόμοια ζητήματα απομακρυσμένης διδασκαλίας και παιδαγωγικών στρατηγικών και να εξακριβωθεί έτσι το ερευνητικό ζήτημα από πολλές πλευρές. Επειδή το χρονικό περιθώριο ήταν περιορισμένο η παρούσα ερευνητική μελέτη εστίασε μόνο στις απόψεις των διευθυντών.

6.5 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι νέες τεχνολογίες μετασχηματίζουν την εκπαίδευση με γρήγορο ρυθμό. Η αξιοποίησή τους συνεισφέρει στη δημιουργία συνεργατικών και αυθεντικών περιβαλλόντων μάθησης και βελτιώνει τις μαθητικές επιδόσεις. Συνδυάζοντας την πολυμορφικότητα των νέων τεχνολογιών με τις νέες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια πρόκληση για την εκπαίδευση του 21ου αιώνα (Παπαδημητρίου, 2020).

Παρόλο που η μετάβαση στη εξ αποστάσεως διδασκαλία ήταν ξαφνική και χωρίς οποιαδήποτε προετοιμασία ή εκπαίδευση, οι εκπαιδευτικοί ανταποκρίθηκαν στην πλειοψηφία τους αποτελεσματικά και γρήγορα και προσπάθησαν να συνδυάσουν τη σύγχρονη και την ασύγχρονη μάθηση χρησιμοποιώντας πλατφόρμες και εργαλεία ηλεκτρονικής μάθησης. Οι διευθυντές προσπάθησαν πολύ για να υποστηρίξουν αυτό το εγχείρημα, να καλύψουν την υλικοτεχνική έλλειψη εκπαιδευτικών και μαθητών, να ενθαρρύνουν και να υποστηρίξουν την προσπάθεια των εκπαιδευτικών και να καθησυχάσουν τους γονείς ώστε να είναι επιτυχής η απομακρυσμένη διδασκαλία.

Παρατηρώντας τα αποτελέσματα της έρευνας αναμένουμε στο εξής καλύτερη προετοιμασία εκ μέρους των αρμόδιων Αρχών προκειμένου η εκπαιδευτική κοινότητα να είναι έτοιμη σε τυχόν μελλοντική απομακρυσμένη διδασκαλία. Απαιτείται επίσης η αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής σε όλα τα επίπεδα για την αύξηση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος, το οποίο ίσως να επηρεάζεται από την τρέχουσα κοινωνικοοικονομική κατάσταση. Οι συνθήκες αυτές αναδεικνύουν την ανάγκη για σωστό σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής, όπου καλείται πλέον να εστιάσει περισσότερο στην ουσία της εκπαιδευτικής ηγεσίας και παιδαγωγικής καθοδήγησης.

Συμπερασματικά, στη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19 η εκπαίδευση όφειλε να ανταποκριθεί στις ανάγκες που προέκυψαν με τον μέγιστο δυνατό τρόπο

παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχε η ανάλογη επιμόρφωση. Οι εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν προκλήσεις αλλά απέδειξαν τον επαγγελματισμό τους μέσα από την άμεση ανταπόκριση στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών τους και από το σχεδιασμό της κατάλληλης εκπαιδευτικής πρακτικής. Ο ρόλος του διευθυντή ήταν υψίστης σημασίας και το βασικό καθήκον του ήταν να οργανώσει, να βοηθήσει, να επιμορφώσει, να εμπυχώσει και να ενισχύσει το εκπαιδευτικό προσωπικό του.

- Ahmad, J., Adnan, A., Congge, U. & Qamaruddin, Y., (2020). Leadership Agility for Pandemic COVID-19: Study of The Principal's Role in Implementing "Teach from Home" Policy. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29, 13210-13217.
- Altrichter, H., Posch, P., & Bridget, S. (2001) Οι εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Aslan, Silvia, Nugroho, B., Ramli, M. & Rusiadi, (2020). Teacher's leadership teaching strategies supporting student learning during the COVID-19 disruption. *NidhomulHaq: Journal Management Pendidikan Islam*, 5(3), 321-333.
- Catalano, J., Torff, B. & Anderson, K., (2021). Transitioning to online learning during the COVID-19 pandemic: differences in access and participation among students in disadvantaged school districts. *The International Journal of Information and Learning Technology*, 38, 258-270.
- CISCO, 2020. WebEx. Ανακτήθηκε στις 6-2-2021 από: <https://www.webex.com/>
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
- Elfrianto, Dahniyal, I. & Tanjung, B., (2020). The competency analysis of principal against teachers in conducting distance learning in covid-19 pandemic. *Jurnal Tarbiyah*, 27 (1): 156-171.
- Fadilah, R., Surur, M., Elfrianto, Roziqin, A., Suhaili, A., Handayani, R., Mufid, A., Purwanto, A., Mujahir & Fahmi, K., (2020). The Influence of Leadership Style on Innovation Capabilities of Islamic School Teachers in Organizational Learning Perspective during COVID-19 Pandemic. *Systematic Reviews in Pharmacy*, 11(7), 589-599.
- Fahy, A., Myrphy, C., Fu, N. & Nguyen, T. (2020). Irish primary school leadership during Covid-19 Principals' Study Report 2020.
- Francisco, C. & Nuqui, A., (2020). Emergence of a Situational Leadership during COVID-19 Pandemic called New Normal Leadership. *International Journal of Academic Multidisciplinary Research (IJAMR)*, 4(10), 15-19.
- Greenhow, C., Lewin, C. & Willet, K., (2020). The educational response to Covid-19 across two countries: a critical examination of initial digital pedagogy adoption. *Technology, Pedagogy and Education*, <https://doi.org/10.1080/1475939X.2020.1866654>

- Gronn, P. (2000). Distributed properties: A new architecture for leadership. *Educational Management Administration and Leadership*.
- Häkkinen, J., Kalving, M., Karhu, M. & Colley, A., (2020). Practical Family Challenges of Remote Schooling during COVID-19 Pandemic in Finland. . In Proceedings of the 11th Nordic Conference on Human Computer Interaction: Shaping Experiences, Shaping Society (NordCHI '20), October 25–29, 2020, Tallinn, Estonia. ACM, New York, NY, USA, 9 pages. <https://doi.org/10.1145/3419249.3420155>
- Hammond, L., Edgerton, A., Truong, N. & Cookson., P., (2020). Restarting and Reinventing School: Learning in the Time of COVID and Beyond. *Learning Policy Institute*.
- Hasan, Munem, A., & Ali & Ahmed., 2020. Effectiveness of the use of electronic educational blogs in teaching computers on the achievement of students. *Indonesian Journal of Electrical Engineering and Computer Science*.
- Haythornthwaite, C. & Kazmer, M.,(2002). Bringing the Internet Home: Adult Distance Learners and Their Internet, Home, and Work Worlds. Στο: *The Internet in Everyday Life*. Blackwell Publishing, p. 459.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T. & Bond, A.: The difference between Emergency Remote Teaching and Online Learning. *EDUCAUSE Rev.* (2020). <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>
- Hrastinski, S., 2008. Asynchronous and Synchronous E-Learning. *EDUCAUSE Quarterly*, Issue 31/4. Montreal.
- Jimoyiannis, A., Koukis, N., & Tsiotakis, P. (2021). Shifting to emergency remote teaching due to the COVID-19 pandemic: An investigation of Greek teachers' beliefs and experiences. In A. Reis, J. Barroso, J. B. Lopes, T. Mikropoulos & C.-W. Fan (Eds.), *Technology and Innovation in Learning, Teaching and Education* (pp. 320-329). Cham, Switzerland: Springer.
- Kerres, M. (2020). Against All Odds: Education in Germany Coping with Covid-19. *Postdigital Science and Education*, (2): 690-694.
- Khlaif, Z., Salha, S., Affouneh, S., Rashed, H. & ElKimishy, L. (2020). The Covid-19 epidemic: teachers' responses to school closure in developing countries. *Technology, Pedagogy and Education*, <https://doi.org/10.1080/1475939X.2020.1851752>
- Kline, M., Schonfeld, D., J. & Lichtenstein, R. (1995). Benefits and challenges of school-based crisis response teams. *The Journal of school health*, 65, 245.

- Lacuzzi, S., Fedele, P. & Garlatti, A., (2020). Beyond Coronavirus: the role for knowledge management in schools responses to crisis. *Knowledge Management Research & Practice*, 1-7.
- Milman, N.B., (2020). *Pandemic pedagogy*. Phi Delta Kappan
<https://kappanonline.org/pandemic-pedagogy-covid-19-online-milman>
- Moore, M.: (1993) Theory of transactional distance. In: Keegan, D. (ed.) *Theoretical Principles of Distance Education*, pp. 22–38. Routledge, London
- Moss, G., Allen, R., Bradbury, A., Duncan, S., Harmey, S., & Levy R.(2020). Primary teachers' experience of the COVID-19 lockdown – Eight key messages for policymakers going forward. *UCL Institute of Education*
- Nani, G. V. & Sibanda, L., (2020). Online Home Schooling: Are Parents Ready? Lessons from the Corona Virus Disease Induced Lock Down . *Science (RIELS) Journal*, vol1 (2) pp. 141-150
<https://doi.org/10.47175/rielsj.v1i2.81>
- Ng, D., Reynolds, R., Chan, H., Xiu, L. & Chu, S., (2020). Business (Teaching) as usual amid the COVID-19 pandemic: A case study of online teaching practice in Hong-Kong. *Journal of Information Technology Education* , 19, 775-802.
- OECD (2018). *Education for a Bright Future in Greece. Reviews of National Policies for Education*. OECD Publishing, Paris. Retrieved from:
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264298750-en>
- Papadakis, S., & Orfanakis, V., (2013). Τηλεδιασκέψεις με χρήση εργαλείων ανοικτού κώδικα. Η περίπτωση του Big Blue Button. Θεσσαλονίκη.
- Palau, R., Fuentes, M., Mogas, J. & Cebrián, G., (2021). Analysis of the implementation of teaching and learning processes at Catalan schools during the Covid-19 lockdown. *Technology, Pedagogy and Education*,
<https://doi.org/10.1080/1475939X.2020.1863855>
- Pek, L., MeeMee, R., (2020). Parental involvement on child's education at home during school lockdown. *Journal of Humanities and Social Studies*, 2, 192-196.
- Ramadan, R. (2017). Unravelling Facebook: a pedagogical tool during the Syrian crisis. *Open Learn.: J. Open Distance e-Learn.* 32(3), 196–213
- Rasmitadila, Aliyyah, R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M. & Tambunan, A., (2020). The Perceptions of Primary School Teachers of Online Learning

during the COVID-19 Pandemic Period: A Case Study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), 90-109.

Spoel, I., Noroozi, O., Schuurink, E. & Stan van Ginkel(2020). Teachers' online teaching expectations and experiences during the Covid19-pandemic in the Netherlands. *European Journal of Teacher Education*

<https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1821185>

Sterrett, W. & Richardson, J., (2020). Supporting Professional Development Through Digital Principal Leadership. *Journal of Organizational & Educational Leadership: vol.5, article 4.*

Zhao, Y., (2020). COVID-19 as a catalyst for educational change. *School of Education*, University of Kansas, Lawrence, USA

doi: <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09477-y>

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

Μανούσου, Ε., Ιωακειμίδου, Β., Παπαδημητρίου, Σ., Χαρτοφύλακα., Α.Μ., (2020). Προκλήσεις και καλές πρακτικές για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της πανδημίας. *The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology* 17(1)

Νικολαΐδου, Μ. (2012). *Εκπαιδευτική ηγεσία: ε, και; χαρτογραφώντας το πεδίο της ηγεσίας στην εκπαίδευση: από τη θεωρία στην έρευνα και στην πρακτική*. Αθήνα: Εκπαιδευτικός όμιλος Ίων.

Παπαδάκης, Σ., Πασχάλης, Γ., Ρώσσιου, Ε., Δόβρος, Ν., (2010). Εκπαίδευση και Πρακτική με το Ελεύθερο Ανοικτό Διαδικτυακό Σύστημα Διαχείρισης Μαθησιακών Δραστηριοτήτων (LAMS) . Ηλεκτρονικό περιοδικό του e-Δικτύου – ΤΠΕ. ISSN: 1792–1813

Παπαδημητρίου, Σ., (2020). Η συμβολή της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης στην εξ αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση. The contribution of the Educational Radiotelevision in School Distance Education. *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology* . 16 (2)

Τζιμογιάννης, Α., 2017. *Ηλεκτρονική Μάθηση Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Εκπαιδευτικοί Σχεδιασμοί*. ΑΘΗΝΑ: Κριτική.

Τζιμογιάννης, Α. (2019). *Ψηφιακές Τεχνολογίες και μάθηση του 21^{ου} αιώνα, 1^η έκδοση*. Αθήνα: Κριτική.

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2020α). *Εξ αποστάσεως εκπαίδευση Οδηγίες και σχετική ενημέρωση*. Ανακτήθηκε στις 12-12-2020 από <https://www.minedu.gov.gr/anastoli-leitourgias-ekpraideftikon-monadon/44445-21-03-2020-odigies-gia-tin-eks-apostaseos-ekpraidefsi>

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (2020β). *Οδηγίες Για Ασυγχρονη Εξ Αποστασεως Εκπαιδευση*. Ανακτήθηκε στις 12-12-2020 από: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2020/DistLearningAsyncInstructions_20200320_0.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Οδηγός συνέντευξης

Η έρευνα αυτή διεξάγεται στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας για την απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην «Εκπαιδευτική Πολιτική και Διοίκηση» του τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη του ρόλου του διευθυντή Π/Ε στα πλαίσια της απομακρυσμένης διαδικτυακής διδασκαλίας κατά την πανδημία του COVID-19. Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι εξαιρετικά σημαντική και θα συμβάλλει στην εξαγωγή συμπερασμάτων και την τελική επιτυχία της. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης θα χρησιμοποιηθούν αυστηρά εντός των πλαισίων της ποιοτικής αυτής μελέτης και τα στοιχεία σας δεν θα δημοσιοποιηθούν. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμβολή, τη συμπαράσταση και τη διάθεση του πολύτιμου χρόνου σας.

Με εκτίμηση,

Θεοδώρα Κουρεμένου

Προφίλ εκπαιδευτικού

Φύλο:

Ηλικία:

Επίπεδο σπουδών:

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση:

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια:

Διδακτικό ωράριο:

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α΄ επιπέδου, Β΄ επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης:

Δυναμικότητα σχολείου:

Περιοχή σχολείου :

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)
2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό
3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.
4. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποιήσαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.
 - a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.
5. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;
6. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)
 - a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;
 - b. Ποια ζητήματα χρειάστηκε να ρυθμίσετε εσείς ως διευθυντής (πέρα από τεχνολογικά προβλήματα και δυσκολίες της πρώτης περιόδου); Δώστε παραδείγματα.

7. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;
8. Πόσο ικανοποιημένοι ήταν οι γονείς από την παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση;
9. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας;
10. Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;
11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)
12. Οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας ήταν ικανοποιημένοι από τα μαθησιακά αποτελέσματα της απομακρυσμένης διδασκαλίας;
13. Ποια προβλήματα θεωρείτε πως προέκυψαν στην σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση;
14. Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;
15. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.);)
16. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)
17. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα).
18. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτεινάτε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Περιεχόμενο μετεγγραφής συνεντεύξεων

Διευθυντής 1

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 55

Επίπεδο σπουδών: Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 27

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια: 4

Διδακτικό ωράριο: 10

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α' επιπέδου, Β' επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Α' και Β' επίπεδο από δημόσιο φορέα

Δυναμικότητα σχολείου: 120 παιδιά

Περιοχή σχολείου : αστικό

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Σε καμία περίπτωση οι ΤΠΕ δεν μπορούν να αποτελούν ξεχωριστό μάθημα ή ένα μάθημα που διδάσκεται με παραδοσιακό τρόπο σε ξεχωριστές ώρες. Αρχικά η 1 ώρα που προορίζεται για το μάθημα είναι ελάχιστη. Οι ΤΠΕ θα έπρεπε να διατρέχουν όλο το πρόγραμμα, να ενυπάρχουν σε όλα τα μαθήματα. Θα πρότεινα κάθε τάξη να είναι ένα εργαστήριο Πληροφορικής και όχι η κάθε τάξη να πηγαίνει σε αυτό τον χώρο ξεχωριστά. Οι ΤΠΕ να ενταχθούν πλήρως στο πρόγραμμα, στο σημείο όμως που δεν θα αντικαταστήσουν το μηχανισμό γραφής και πρώτης ανάγνωσης. Τη διαδικασία του χεριού που λέμε ειδικά για τις μικρότερες τάξεις. Στις μεγαλύτερες τάξεις να ήθελα η κάθε τάξη να είναι ένα εργαστήριο Πληροφορικής έτοιμο.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Ναι υπάρχουν πολύ σημαντικά οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ αλλά θα πρέπει να γίνει σωστή χρήση της πληροφορίας, σωστή άντληση της και η κατάλληλη κριτική της πληροφορίας. Ο **μαθητής** με τις ΤΠΕ μπορεί να έχει πρόσβαση σε οποιαδήποτε πληροφορία, σε οποιοδήποτε μέρος, σε οποιονδήποτε χρόνο. Το θέμα είναι πώς θα αξιοποιήσει κριτικά και δημιουργικά αυτήν την πληροφορία. Ο **εκπαιδευτικός** μπορεί να δώσει το μάθημα με άλλο τρόπο. Εμένα, ας πούμε, που διδάσκω ιστορία στις μεγάλες τάξεις με βοήθησε γιατί αντλώ υλικό από το διαδίκτυο και το αποθηκεύω σε μια πλατφόρμα και μπορώ πάντα να έχω πρόσβαση σε αυτό. Ξεφεύγω από τα στενά πλαίσια της παραδοσιακής διδασκαλίας και είναι σαν να χρησιμοποιώ πολλαπλό βιβλίο και θα μπορούσε να αντικατασταθεί και το βιβλίο και αυτό θα είναι πολύ ενδιαφέρον για τον μαθητή. Οι ΤΠΕ προσφέρουν οφέλη και για τον **σχολικό οργανισμό** φυσικά και δεν μπορούμε πια να φανταστούμε το σχολείο να μην δουλεύει έτσι.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Στο δικό μας σχολείο και γενικότερα στο παραδοσιακό σχολείο την δεκαετία που διανύουμε η χρήση των ΤΠΕ λειτουργούσε επικουρικά και ως επιτρέψτε μου να πω «φάρμακο» για τις παύσεις και τα διαλείμματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με τη χρήση ενός βίντεο ή μιας εικόνας ή ενός ήχου για να αποτελέσει ένα ευχάριστο διάλειμμα για τους μαθητές και τον εκπαιδευτικό. Ποτέ δεν ήταν ενσωματωμένες πλήρως στην εκπαιδευτική πρακτική και δεν είχε την έννοια της διδασκαλίας μέσα από τις ΤΠΕ. Στο δικό μας σχολείο αυτό θεωρώ πως συνέβαινε στο μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών. Αυτό αποτελούσε και παράπονο των διευθυντών. Πάσχιζαν όλοι να φτιάξουν ένα εργαστήρι Πληροφορικής το οποίο και δεν χρησιμοποιούνταν ποτέ.

4. Σε ποιο βαθμό και πώς χρησιμοποιούσαν οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας τις ΤΠΕ στην έναρξη της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα. Ποια μέσα και με ποιους τρόπους;

Σε μεγάλο σχεδόν καθολικό ποσοστό όσο δεν υπήρχε υποχρεωτικότητα στην εξ αποστάσεως είτε σύγχρονη είτε ασύγχρονη δεν έκανε κανείς τίποτα. Όταν έγινε υποχρεωτικό πολλοί εκπαιδευτικοί μπορεί να προέβαλαν αντίσταση στην αλλαγή όμως στο τέλος το έκαναν. Η υποχρεωτικότητα είναι η πάγια άμυνα του εκπαιδευτικού, αν δεν είναι κάτι υποχρεωτικό δεν θέλει να το κάνει.

5. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας αρχικά ήταν υποχρεωτική η ασύγχρονη εκπαίδευση και οι πλατφόρμες e-me και e-class. Το έκανα μετά κόπων όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου μου, αν και θα είχε ενδιαφέρον να μπορέσουμε να μπούμε στις κυψέλες αυτές και να έχουμε άποψη, όμως λόγω της ιδιωτικότητάς τους κάτι τέτοιο δεν ήταν εφικτό. Από τα σχόλια που έχω και την ανατροφοδότησή μου από τους γονείς άκουσα ότι ήταν χειρίστου επιπέδου. Μάλιστα είπαν ακριβώς σαν μια φωτοτυπία αναρτημένη. Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας στο σχολείο μας μόνο ένας δάσκαλος έκανε webex. Μέχρι που η κοινωνία άρχισε να αντιδρά γιατί μάθαινε τι γινόταν στα άλλα σχολεία και τότε άρχισε να σχολιάζει και να ζητά και να εξεγείρετε. Η κοινωνική πίεση έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να ενεργοποιηθούν περισσότερο οι δάσκαλοι.

- . Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Κατά τη δεύτερη περίοδο έγινε υποχρεωτική η διδασκαλία μέσω webex και όποιος ήθελε μπορούσε να χρησιμοποιεί και τις άλλες πλατφόρμες. Για πρώτη φορά καταρρίφτηκε το σύνδρομο της κλειστής πόρτας. Όσο ο παραδοσιακός δάσκαλος λειτουργούσε τραβώντας της πόρτα και έκανε ότι ήθελε, λειτουργούσε σε ένα καθεστώς απόλυτης μυστικότητας και η απομακρυσμένη διδασκαλία όλα αυτά τα άλλαξε. Με την διδασκαλία μέσω webex τα πάντα έγιναν διαφανή και περάσαμε σε αυτό το καθεστώς απόλυτης διαφάνειας όπου όλοι παρακολουθούν όλους. Ο γονιός

πολλές φορές άκουγε το μάθημα, συμμετείχε, παρενέβαινε, βοηθούσε και έκρινε τα πάντα.

- a. Το γεγονός πως ακούσατε κακές κριτικές για το μάθημα του εκπαιδευτικού οφείλετε σε τι;

Αυτό δείχνει την αναποτελεσματικότητα του δασκάλου. Αυτός που ήταν καλός δάσκαλος και αγαπητός στην τάξη συνέχισε να είναι καλός δάσκαλος και στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Σίγουρα βέβαια στην αρχή για να τα καταφέρει πείστηκε και κουράστηκε λίγο παραπάνω.

6. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Το σχολείο μας δεν ήταν καθόλου προετοιμασμένο για τη διαχείριση της πανδημίας. Η πανδημία έφερε αποτελέσματα σε πολύ συμπυκνωμένο χρόνο και με βάνουσο τρόπο. Ήταν από τις πιο βίαιες μεταβολές ιστορικά στο επίπεδο της εκπαίδευσης και μπορώ να την συγκρίνω μόνο με την εισαγωγή του επιθεωρητισμού το 1982. Η εισαγωγή της απομακρυσμένης εξ αποστάσεως διδασκαλίας ήταν η πιο βίαια ιστορικά ανατροπή κατά τη γνώμη μου. Οι διευθυντές είχαμε να αντιμετωπίσουμε πολλές δυσκολίες με τη γραφειοκρατία και τις υποχρεώσεις και τις εγκυκλίους και πηγαίναμε μόνοι μας σε ένα άδειο κλειστό σχολείο. Στο δικό μας σχολείο δεν είχαμε καθηγητή πληροφορικής και έκανα τα πάντα μόνη μου! Οι εκπαιδευτικοί δεν ήταν βοηθητικοί, είχαν να δουλέψουν με τα δικά τους προβλήματα και ανασφάλειες και έπρεπε εμείς με υπομονή και προσπάθεια να τα διαχειριστούμε όλα. Το πιο δύσκολο κομμάτι ήταν να καθησυχάσεις την κοινωνία και την οικογένεια ότι δεν χάθηκε η σχολική χρονιά και η εκπαίδευση των παιδιών τους θα συνεχιστεί κανονικά. Η δεύτερη περίοδος της πανδημίας μας βρήκε σαφώς πιο προετοιμασμένους και τους διευθυντές αλλά και τους εκπαιδευτικούς.

7. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)
 - . Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Πριν την πανδημία η σχέση σχολείου οικογένειας ήταν πολύ καλή και είχαμε συχνή επικοινωνία κυρίως δια ζώσης και κάποιες φορές τηλεφωνική. Βέβαια κατά κύριο λόγο

σε εμένα έφταναν για να εκφράσουν κάποια παράπονα ή κάποια θετικά σχόλια. Στην έναρξη της πανδημίας αναγκαστήκαμε βίαια να βρούμε όλα τα email των γονέων και ο μόνος τρόπος επικοινωνίας μας έπειτα ήταν με μαζικά mail ή μέσω της ιστοσελίδας του σχολείου όπου γίνονταν αναρτήσεις.

- a. Ποια ζητήματα χρειάστηκε να ρυθμίσετε εσείς ως διευθυντής (πέρα από τεχνολογικά προβλήματα και δυσκολίες της πρώτης περιόδου); Δώστε παραδείγματα.

Τα πρώτα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε ήταν τεχνολογικής φύσεως και ψηφιακής αγραμματοσύνης από πλευράς του γονέα. Έπρεπε να εξηγήσω πώς μπαίνουν στην πλατφόρμα, πώς φτιάχνουν λογαριασμό στο πανελλήνιο σχολικό δίκτυο, πώς στέλνουμε email και άλλα τέτοια. Αυτό στη συνέχεια τους δημιούργησε τεράστιο πανικό και άγχος, θα μπορούσαμε να πούμε σε σημείο οδύνης. Άκουσα γονείς να κλαίνε πραγματικά από απελπισία. Το πρόβλημα λοιπόν αργότερα είχε επεκτάσεις ψυχολογικής φύσεως λόγω της πίεσης.

8. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Σε ένα ποσοστό πάρα πολύ μεγάλο, σχεδόν 99% συμμετείχαν όλοι οι γονείς και το ήθελαν και οι ίδιοι. Ήταν πολύ δεκτικοί και ήθελαν να συμμετέχουν. Δεν ήθελε κανείς να μείνει πίσω. Το πολύ 1-2 οικογένειες δεν ανταποκρίθηκαν στην σχολική μας μονάδα και αυτό γιατί δεν είχαν τα τεχνολογικά μέσα για να υποστηρίξουν αυτή την διαδικασία. Στην δεύτερη περίοδο βέβαια ακόμα και αυτοί ανταποκρίθηκαν και απέκτησαν τα μέσα για να έχουν απομακρυσμένη διδασκαλία. Η μόνη ένσταση των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως διδασκαλία ήταν οι ώρες που έπρεπε οι μαθητές να περνούν μπροστά στον υπολογιστή.

9. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Εδώ πιστεύω πως παίζει σημαντικό ρόλο αυτό που λέμε οι παλιοί και οι νέοι δάσκαλοι. Τα νέα παιδιά ανταποκρίνονται πολύ καλύτερα. Οι νέοι δάσκαλοι προβάλουν λιγότερες αντιστάσεις στο καινούριο και το κατέχουν πολύ καλύτερα, δεν στρεσάρονται τόσο πολύ. Οι μαθητές δεν είχαν καμία δυσκολία και τους άρεσε και πάρα πολύ. Οι

δάσκαλοι δυσκολεύτηκαν πολύ να δημιουργήσουν το αντικείμενο. Τους έλειπε βέβαια και η υλικοτεχνική υποδομή. Όλοι είχαμε έναν παλιό υπολογιστή και το σχολείο δεν είχε να τους παρέχει. Όμως ακόμα και όταν αυτό λύθηκε οι εκπαιδευτικοί αντιμετώπιζαν την απομακρυσμένη διδασκαλία όπως την παραδοσιακή στην τάξη.

10. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν πολύ καλά και σε πολύ μεγάλο ποσοστό. Παρακολουθούσαν όλοι! Στην αρχή είχαν κάποια προβλήματα τεχνολογικά αλλά αυτά λύθηκαν. Τώρα αν συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα ή το είχαν ανοιχτό και έπαιζαν παιχνίδια, δεν το γνωρίζω. Συναισθηματικής φύσης προβλήματα και κοινωνικοποίησης δεν ξέρω αν είχαν αλλά σίγουρα χαίρονταν στην σύγχρονη διδασκαλία.

11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσαρέσκεια και για ποιο λόγο; Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Οι εκπαιδευτικοί δεν ήταν προετοιμασμένοι γι' αυτή τη βίαιη αλλαγή αλλά δεν ανταποκρίνονταν και οι πλατφόρμες και αυτό τους δημιουργούσε μεγαλύτερη ανασφάλεια. Αφενός δεν έχουν τις γνώσεις, δεν είναι επιμορφωμένοι και αφετέρου δεν δούλευε το σύστημα και περίμεναν από το Υπουργείο να το λύσει. Δεν είχαν το μέσο αλλά ούτε και το δίκτυο.

12. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία- ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.;)

Καμία μα καμία προετοιμασία, σε μηδενικό επίπεδο. Εκείνη την περίοδο ήμασταν όλη την ώρα στα τηλέφωνα να προσπαθούμε να καταλάβουμε και να εξηγήσουμε τι πρέπει να κάνουμε. Φυσικά όλα αυτά εκτός ωραρίου. Η εξ αποστάσεως διδασκαλία δεν είναι ίδια με την παραδοσιακή. Θα έπρεπε αυτό το τεράστιο άλμα να έχει σχεδιαστεί κατάλληλα και προετοιμαστεί, οπότε δυστυχώς αυτό που έγινε είναι να

χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί το καινούριο μέσο με το παλιό τρόπο. Ο τρόπος που αυτό λύθηκε είναι δημιουργώντας μεταξύ μας άτυπα δίκτυα και βοηθώντας ο ένας τον άλλον. Μια πραγματική κατάσταση κρίσης, με συνεχόμενα τηλέφωνα και χωρίς ωράριο.

13. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Οι γονείς ήταν συνεργάσιμοι με το σχολείο όμως ειδικά στην πρώτη περίοδο υπήρχε συνεχόμενη παρεμβολή στον προσωπικό χρόνο του δασκάλου. Οι γονείς ήταν παρεμβατικοί ακόμα και τη νύχτα για να λύσουν απορίες. Δεν υπήρχε κανένας σεβασμός του προσωπικού τους χρόνου. Καταστρατηγήθηκε πλήρως η αίσθηση του διδακτικού και σχολικού ωραρίου. Οι γονείς βρέθηκαν σε δύσκολη θέση με την απομακρυσμένη διδασκαλία και βίωσαν πολύ άγχος, ειδικά αυτοί που δεν ήταν εξοικειωμένοι με την τεχνολογία. Το βασικότερο πρόβλημά τους ήταν ότι καλούνταν να παίξουν τον ρόλο του εκπαιδευτικού. Δεν τον ήθελαν τον ρόλο αυτό και ταραχθήκαν οι ισορροπίες τους.

14. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα).

Το πρώτο μεγάλο μάθημα είναι πως αντιμετωπίζεις μια κατάσταση κρίσης. Την αντιμετωπίζεις συλλογικά, σίγουρα όχι μόνος σου. Το δεύτερο που μας δίδαξε είναι πως τα άτυπα δίκτυα επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτικών μπορούν να λύσουν πολλά προβλήματα στη σχολική μονάδα και να αντιμετωπίσουν την κρίση. Βασικό επίσης θεωρώ το γεγονός της υποχρεωτικότητας, γιατί αν δεν ήταν δεν θα είχαμε καμία βελτίωση στο θέμα της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Τέλος, η ασύγχρονη εκπαίδευση θα μπορούσε επικουρικά να βοηθήσει την εκπαιδευτική διαδικασία και να ενταχθεί στην εκπαιδευτική πρακτική, καθώς και η σύγχρονη σε περιπτώσεις ασθένειας μαθητή ή άλλες ανάγκες. Θεωρώ βέβαια δύσκολο πολύ να ζητήσεις από τον δάσκαλο να εκτεθεί δημόσια.

15. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνατε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.).

Θα πρότεινα να δημιουργήσουν ψηφιακό υλικό. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν πολύ εύκολα να ακολουθήσουν και να συνεισφέρουν αλλά δεν μπορούν να χαράξουν την εκπαιδευτική πολιτική. Ο διευθυντής δεν μπορεί να υποχρεώσει έναν εκπαιδευτικό να κάνει κάτι, μόνο μια εγκύκλιος μπορεί. Αν έχουν μια εγκύκλιο η οποία να δείχνει υποχρεωτικότητα θα την ακολουθήσουν πιστά. Χρειάζεται επιμόρφωση και σχεδίαση ψηφιακού υλικού. Σε οποιοδήποτε δάσκαλο αν δώσεις κάποιο υλικό θα το δουλέψει και θα το καταφέρει. Το δύσκολο κομμάτι είναι να του ζητήσεις να αυτοσχεδιάσει και να δημιουργήσει κάτι δικό του.

Διευθυντής 2

Φύλο: γυναίκα

Ηλικία: 58

Επίπεδο σπουδών: μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 36

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια: 11

Διδακτικό ωράριο: 8

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α' επιπέδου, Β' επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Β' επίπεδο από δημόσιο φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 196

Περιοχή σχολείου : αστικό

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Ζούμε στην εποχή της τεχνολογίας, της ψηφιακής εκπαίδευσης και γίνεται μια πολύ μεγάλη προσπάθεια από το Υπουργείο Παιδείας και από άλλους φορείς (ΙΕΠ κ.α) τα νέα προγράμματα σπουδών να αυξήσουν και τις διδακτικές ώρες των ΤΠΕ. Θεωρώ πως έχουν εξέχουσα θέση στο πρόγραμμα και θα πρέπει να αποτελούν και ξεχωριστό

μάθημα αλλά και να εντάσσεται σε όλα τα μαθήματα της σχολικής μονάδας. Να υπάρχει δηλαδή διάχυση και διασύνδεση σε όλα τα μαθήματα όπου αυτό είναι δυνατό να αξιοποιηθεί για να έχουμε και μια ποικιλία στην εκπαιδευτική διαδικασία.

- Συμφωνείτε δηλαδή με μια πλήρη ενσωμάτωση των ΤΠΕ;

Συμφωνώ απόλυτα με μια πλήρη ενσωμάτωση των ΤΠΕ σε όλα τα μαθήματα γιατί αυτό αποτελεί και το μήνυμα, το εκπαιδευτικό μήνυμα του αιώνα που ζούμε. Ζούμε στην εποχή της καινοτομίας και παιδαγωγική καινοτομία είναι οι Ψηφιακές Τεχνολογίες. Βέβαια αυτή η προσπάθεια γίνεται εδώ και πολλά χρόνια με αργούς ρυθμούς και τώρα λόγω των συνθηκών παρατηρείται μια βίαιη ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Σίγουρα υπάρχουν ουσιαστικά οφέλη, για να γίνεται και τόσο μεγάλος πανικός γύρω από αυτές. Το πρώτο που θα έλεγα είναι ότι αποκτάς γνώσεις σε ένα καινούριο αντικείμενο και δεξιότητες αποκτάς και διεκπεραιωτική ευκολία γενικότερα στη ζωή μας αλλά και συγκεκριμένα στην εκπαίδευση. Για τον **μαθητή** θα έλεγα ότι προκύπτουν πολλαπλά οφέλη: αποκτά νέες γνώσεις και δεξιότητες, το μάθημα γίνεται πιο ενδιαφέρον και προετοιμάζεται για την ψηφιακή κοινωνία του μέλλοντος. Παρατηρώ δηλαδή οφέλη σε πολλαπλά πεδία. Για τον **εκπαιδευτικό** και για το **σχολικό οργανισμό** ισχύουν τα παραπάνω μιας και τα οφέλη δε διαχωρίζονται. Οι ΤΠΕ δεν έχουν εισαχθεί μόνο στην εκπαίδευση αλλά σε όλες τις υπηρεσίες της καθημερινής μας ζωής. Πλέον τα πάντα λειτουργούν έτσι, γλιτώνουμε χρόνο και είναι και για όλους εμάς ενδιαφέρον να ασχοληθούμε με κάτι καινούριο. Το κύριο όφελος για το **σχολικό οργανισμό** είναι ότι αλλάζει η σχολική κουλτούρα.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Η σχολική μονάδα που υπηρετώ είχε το προνόμιο να έχει δυο διαδραστικούς πίνακες και κάθε σχολική αίθουσα να διαθέτει έναν σταθερό υπολογιστή, ανεξάρτητα από το εργαστήρι πληροφορικής. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί του σχολικού οργανισμού έχουν πιστοποίηση Β' επιπέδου, με αποτέλεσμα, όλοι, κάποιοι περισσότεροι και κάποιοι λιγότερο, να έχουν ενσωματώσει σε ένα βαθμό τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική τους πρακτική.

4. Σε ποιο βαθμό και πώς χρησιμοποιούσαν οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας τις ΤΠΕ πριν την πανδημία; Δώστε παραδείγματα. Ποια μέσα και με ποιους τρόπους;

Δεν είχαμε πλήρη ενσωμάτωση στην εκπαιδευτική πρακτική, ειδικά στα πλαίσια του καθημερινού μαθήματος. Πιο πολύ πήγαιναν στην τάξη του διαδραστικού να κάνουν μάθημα μέσα από εκεί. Και μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις λογομαχούσαν ποιος θα προλάβει την αίθουσα. Με τον σταθερό υπολογιστή της τάξης δεν μπορώ να πω ότι γινόταν τόσο συχνή χρήση. Δειλά- δειλά θα έλεγα.

5. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποιήσαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Στην αρχή το πλαίσιο ήταν ασαφές και δε δήλωνε την υποχρεωτικότητα της μεθόδου οπότε και μέχρι να καταλάβουμε τι πρέπει να κάνουμε οι πρώτες εβδομάδες πέρασαν έτσι. Η εκπαιδευτική μονάδα που υπηρετώ έχει την ιδιαιτερότητα να είναι όλοι οι εκπαιδευτικοί αυτό που λέμε «παλαιάς κοπής» και λογικό είναι να υπήρχαν διάφορες αντιδράσεις στην αρχή. Θα λέγαμε πως ήταν το πρώτο σοκ. Μετά υπήρξε μια ομαλή προσαρμογή στα νέα δεδομένα. Εγώ από την πλευρά μου για να τα καταφέρω βοήθησα πάρα πολύ. Τα μέσα που χρησιμοποιήσαμε ήταν η ασύγχρονη εκπαίδευση και μόνο μέσω της πλατφόρμας e-class. Αυτό αποφασίστηκε από όλη την σχολική μονάδα να έχουμε κοινή πρακτική.

- a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας ήταν όλα πιο εύκολα προετοιμασμένα και όλοι αφού υποχρεώθηκαν μέσω της εγκυκλίου προχώρησαν στην σύγχρονη εκπαίδευση μέσω της πλατφόρμας webex. Η υποχρεωτικότητα αποτελεί βασική προϋπόθεση για

να κάνει κάτι ο εκπαιδευτικός γιατί προέρχεται από το Υπουργείο και είναι κάτι που δεν μπορείς να ξεφύγεις. Επίσης έγιναν τότε πολλές και εντατικές επιμορφώσεις οπότε και οι εκπαιδευτικοί γνώρισαν καλύτερα το εργαλείο και ανταποκρίθηκαν με μεγαλύτερη ευκολία.

- Βρίσκατε εσείς αντίσταση στις αλλαγές αυτές από τους εκπαιδευτικούς ή το δέχονταν με ευκολία;

Αντίσταση στην αλλαγή ως προς το πρόσωπό μου δεν θα μπορούσε να υπάρχει, προς το θεσμό δηλαδή που υπηρετώ. Υπήρχε αντίσταση να σε όλη αυτή την κατάσταση, γιατί όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας έχουν μάθει την διδασκαλία με τον παραδοσιακό τρόπο και έχουν πολλά χρόνια υπηρεσίας και κλήθηκαν ξαφνικά να γνωρίσουν ένα εντελώς καινούριο περιβάλλον. Παρόλο βέβαια που αρκετοί από αυτούς έχουν επιμορφωθεί με το Β' επίπεδο δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν γιατί ο τρόπος που γίνονται αυτές οι επιμορφώσεις είναι τέτοιος που δεν προσδίδει αληθινές δεξιότητες. Γίνονται όλα πολύ θεωρητικά και όχι πρακτικά και όλοι γνωρίζουμε ότι βιωματικά έρχεται η μάθηση.

6. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Κανένα σχολείο δεν θεωρώ πως ήταν προετοιμασμένο γιατί όλα έγιναν πολύ απότομα. Μια τέτοιου είδους κρίση μας βρήκε απροετοίμαστους. Πιστεύω βέβαια πως και με τη βοήθεια της Πολιτείας μέσω της πλατφόρμας για τη διαχείριση μαθητικών λογαριασμών ώστε να εξυπηρετηθούμε όλοι (γονείς και εκπαιδευτικοί) και μέσω του πανελληνίου σχολικού δικτύου καταφέραμε γρήγορα να ανταπεξέλθουμε τις αντιξοότητες. Έγιναν πολύ σύντομες διαδικασίες, δεν προλάβαινες να σκεφτείς τι πρέπει να κάνεις και να ολιγορήσεις. Μας πέταξαν στη θάλασσα και έπρεπε να κολυμπήσουμε, ήξερες δεν ήξερες. Οι βασικές δυσκολίες που αντιμετώπισα στην πρώτη φάση ήταν τεχνικής φύσεως και πραγματικά κατέβαλα πολλές εργατοώρες για να καταφέρω να γνωρίσω πρώτη εγώ την πλατφόρμα έτσι ώστε να μεταφέρω τις γνώσεις στη σχολική μονάδα. Είχαμε πολλές δυσκολίες να διαχειριστούμε, τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς αλλά κυρίως του γονείς.

- Ποια ήταν η μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετωπίσατε με τους γονείς;

Ο ψηφιακός αναλφαβητισμός. Αν εμείς που είχαμε Β' επίπεδο πάθαμε ένα μικρό πανικό, φανταστείτε τους γονείς πώς αντιμετώπισαν αυτή την κατάσταση. Οι περισσότεροι δεν γνώριζαν πώς να διαβάζουν και να στέλνουν email, πώς πραγματοποιώ εγγραφή σε μια πλατφόρμα με απλά βήματα κ.λ.π. Τα θεωρούσαν όλα αυτά λίγο μακριά από την πραγματικότητα αλλά βρέθηκαν και αυτοί προ εκπλήξεως. Όλα αυτά τα διαχειριστήκαμε με ηρεμία, ευγένεια και πολλή ψυχραιμία. Υπήρξε γονέας που με πήρε πάνω από 30 τηλέφωνα γιατί δεν μπορούσε να κάνει εγγραφή στα πανελλήνιο σχολικό δίκτυο και δεν καταλάβαινε με τίποτα την διαδικασία.

7. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)
 - a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Η επικοινωνία πριν την πανδημία γινόταν μέσω του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων και αν είχαμε κάποιο περιστατικό ή για κάποιο άλλο λόγο είχαμε προσωπική διαζώσης ή τηλεφωνική επαφή. Γενικότερα το σχολείο μας είναι ανοικτό στην κοινωνία και οι γονείς έρχονταν συχνά στη σχολική μονάδα. Έκλειναν ένα ραντεβού για επικοινωνία ή για κάποιο δημόσιο έγγραφο που μπορεί να χρειάζονταν. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας η επικοινωνία γινόταν αυστηρά με ηλεκτρονική μορφή και είχε μεγαλύτερη συχνότητα από πριν, μιας και οι γονείς είχαν πολλές απορίες για τα τεχνικά θέματα της απομακρυσμένης διδασκαλίας.

- b. Ποια ζητήματα χρειάστηκε να ρυθμίσετε εσείς ως διευθυντής (πέρα από τεχνολογικά προβλήματα και δυσκολίες της πρώτης περιόδου); Δώστε παραδείγματα.

Μέχρι ο γονέας να εγκλιματιστεί και να ενσωματώσει αυτό το νέο τρόπο επικοινωνίας χρειάστηκε κάποιες φορές εν μέσω πανδημίας να έχω διαζώσης επικοινωνία. Επειδή απαγορευόταν η είσοδος στη σχολική μονάδα έβγαινα εγώ απέξω να εξυπηρετήσω. Ειδικά στους γονείς παρείχα μεγάλη υποστήριξη εγώ προσωπικά, ειδικά στο τεχνολογικό κομμάτι.

8. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Όλοι οι γονείς της σχολικής μονάδας ανταποκρίθηκαν πραγματικά άμεσα σε αυτή την προσπάθεια με εξαίρεση τις οικογένειες των Ρομά. Όσοι δεν ανταποκρίθηκαν είναι λόγω έλλειψης ίντερνέτ και τεχνολογικού εξοπλισμού. Πολλοί ήρθαν να ζητήσουν από το σχολείο, σε μια μπερδεμένη προσπάθεια που έκανε τότε το Υπουργείο, πίστεψαν πως θα τους προμηθεύσουμε. Το σχολείο όμως δεν είχε αυτή τη δυνατότητα.

9. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Βασικός παράγοντας που επηρέασε την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο μας είναι η σχολική κουλτούρα. Στο σχολείο μας οι «παλαιάς κοπής» εκπαιδευτικοί έχουν παγιωμένες αντιλήψεις ως προς το παραδοσιακό μάθημα και ήταν δύσκολη η αλλαγή. Αντιμετώπισαν αρκετές δυσκολίες με τις συνδέσεις του ίντερνετ, την έλλειψη υποστηρικτικού ψηφιακού υλικού, την γνωριμία με τα νέα εργαλεία αλλά και την έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής. Μια ακόμη δυσκολία που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί ήταν και το κομμάτι της ορολογίας και ειδικά της ξενόγλωσσας. Πολλοί εκπαιδευτικοί δεν γνωρίζουν καλά αγγλικά και αυτό δυσκόλεψε ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Οι μαθητές και αυτοί αντιμετώπισαν περίπου τα ίδια προβλήματα με τους εκπαιδευτικούς, αν και αυτοί των μεγαλύτερων τάξεων είναι αρκετά εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και ίσως να ήταν πιο εύκολο γι' αυτούς.

10. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Στην αρχή με δυσκολία και λόγω έλλειψης τεχνολογικού εξοπλισμού και κακής σύνδεσης αλλά και άγνοιας του εργαλείου. Οι μαθητές έκαναν υπερπροσπάθειες με τα κινητά τους να καταφέρουν να συνδεθούν. Όμως ήταν τέτοια η ανάγκη τους να δουν τους συμμαθητές τους και να επικοινωνήσουν όπου όλα γρήγορα υπερκαλύφθηκαν. Το κατά πόσο συμμετείχαν ενεργά δεν μπορώ να το γνωρίζω.

11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσαρέσκεια και για ποιους λόγους; Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Υπήρξε μια εσωτερική αναστάτωση μιας και άλλαξαν τα δεδομένα. Αυτό κράτησε μέχρι να έρθει η προσαρμογή. Καθετί καινούριο προκαλεί μια σύγχυση. Μια αντίδραση που θα έλεγα πως δημιουργήθηκε ήταν αυτή με την κάμερα και τα προσωπικά δεδομένα. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούσαν ότι εκτίθενται στην κοινωνία. Θα έλεγα ότι ανέμεναν μια πιο συστηματική ενημέρωση από την πολιτεία. Κατά τη γνώμη μου έλειπε μια ουσιαστική επιμόρφωση και όχι σε θεωρητικά πλαίσια, έτσι ώστε να προσλάβουν τη γνώση οι εκπαιδευτικοί.

12. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.;)

Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου μου δεν ήταν προετοιμασμένοι στην πρώτη φάση της πανδημίας να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία, ενώ στην δεύτερη φάση αυτό άλλαξε σημαντικά. Παρείχαμε εσωτερική επιμόρφωση με τον δάσκαλο της πληροφορικής, ο οποίος τα ανέλαβε όλα με δική του καθαρά πρωτοβουλία. Κι έπειτα, δημιουργήθηκαν άτυπα δίκτυα μάθησης και συνεργάστηκαν μεταξύ τους οι εκπαιδευτικοί ανάλογα και με τις προσωπικές τους σχέσεις. Επίσης απ'όσο γνωρίζω αρκετοί βοηθήθηκαν και από φίλους ή μέλη της οικογένειάς τους. Φυσικά και η δική μου πόρτα ήταν πάντα ανοιχτή και αρκετούς εκπαιδευτικούς τους βοήθησα κι εγώ. Συνεργαστήκαμε αρκετά μεταξύ μας σε όλο αυτό για να μπορέσουμε να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες.

13. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Οι γονείς ήταν βοηθητικοί και ανταποκρίθηκαν στο έργο του σχολείου στα πλαίσια της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Υπήρξαν αντιδράσεις για το πώς γίνεται το μάθημα, για το θέμα της κοινωνικοποίησης των παιδιών τους και θεωρούσαν πως το μάθημα δεν είναι τόσο κατανοητό όπως το δια ζώσης. Ήταν μεγάλη η καμπή και το άλμα αυτό, οπότε ήθελαν χρόνο να το δεχτούν. Δυσκολίες είχαν πολλές ειδικά σε σχέση με τα μέσα και τις πλατφόρμες και την έλλειψη του υλικού. Εμείς σαν σχολική μονάδα κάναμε

πολλές επιμορφώσεις για όλα τα θέματα και είχαμε συχνή επικοινωνία και καλή συνεργασία με τους γονείς. Τους στέλναμε βίντεο ώστε να βλέπουν βήμα-βήμα την διαδικασία για το καθετί και φυσικά ήμουν διαθέσιμη και στα τηλέφωνα για περαιτέρω βοήθεια. Ήταν ένα πολύ δύσκολο κομμάτι αυτό στην πρώτη φάση της πανδημίας.

- Έκαναν οι γονείς κριτική ή παρέμβαση στο ρόλο του δασκάλου κατά την απομακρυσμένη διδασκαλία;

Φυσικά και έκαναν παρεμβάσεις και κριτική κάθε είδους, και θετική αλλά και αρνητική. Στοχοποίησαν τον δάσκαλο πως δίνει το λόγο σε συγκεκριμένους μαθητές και όχι σε όλους. Κάποιες φορές παρενέβαιναν και στο διδακτικό κομμάτι και απαντούσαν στις ερωτήσεις που έκανε ο δάσκαλος. Άλλες περιπτώσεις βέβαια μίλησαν πολύ θετικά και είπαν πόσο δύσκολος ήταν ο ρόλος του δασκάλου και μέσω της απομακρυσμένης διαπίστωσαν ότι ο δάσκαλος έχει πολύ απαιτητικό έργο και ίσως ανέβηκε η αξία του ρόλου του στα μάτια πολλών.

14. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα).

Μας δίδαξε ευελιξία και προσαρμογή. Αυτό μας δίδαξε. Και σύντομες αλλαγές και διαδικασίες. Να ακολουθούμε άμεσα τις οδηγίες του Υπουργείου και αυτά τα στοιχεία θα μας χρειαστούν όχι μόνο στην πανδημία αλλά και γενικότερα στη ζωή μας. Να μην χάνουμε χρόνο και να αξιοποιούμε τα νέα δεδομένα. Επίσης έμεινε η αλλαγή της σχολικής κουλτούρας αλλά και μια αβεβαιότητα για το τι φέρνει το αύριο γι' αυτό και πρέπει να είσαι πανέτοιμος για τις αλλαγές.

15. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνατε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.).

Θα πρότεινα ουσιαστικές και εντός της σχολικής μονάδας επιμορφώσεις. Να γίνονται με βιωματικό τρόπο και ο εκπαιδευτικός όντως να προσλαμβάνει την γνώση και όχι απλά να κατέχει το πτυχίο. Σε κάθε καινοτομία που θέλουν να εισάγουν να κάνουν ουσιαστικές επιμορφώσεις. Να είναι κοντά στον εκπαιδευτικό και κοντά στον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Διευθυντής 3

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 56

Επίπεδο σπουδών: πανεπιστημιακή εκπαίδευση

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 36

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια: 6

Διδακτικό ωράριο: 6

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α' επιπέδου, Β' επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Β' επίπεδο από δημόσιο φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 270

Περιοχή σχολείου : αστικό

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Θα πρέπει βέβαια να είναι και ξεχωριστό μάθημα σε ότι αφορά την πρόσληψη γνώσεων ως προς το χειρισμό των προγραμμάτων και των εφαρμογών κ.λ.π, αλλά σίγουρα αυτό το μάθημα θα πρέπει να εντάσσεται και σε όλα τα μαθήματα του σύγχρονου σχολείου. Η γνώση αυτή θα πρέπει να εφαρμόζεται όχι απλά ως εποπτικό μέσο αλλά να έχει πλήρη εφαρμογή στην εκπαιδευτική πρακτική. Θα επιθυμούσα δηλαδή οι μαθητές να ασχολούνται δημιουργικά με τις ΤΠΕ και όχι απλά να βλέπουν εικόνες. Για να είναι εφικτό βέβαια κάτι τέτοιο θα πρέπει να αλλάξει το πρόγραμμα σπουδών και η ύλη των μαθημάτων. Χρειάζεται αναδιάρθρωση φυσικά και του οδηγού σπουδών αλλά και του τρόπου διδασκαλίας.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Φυσικά και υπάρχουν ουσιαστικά οφέλη στην χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για τον **μαθητή** το μάθημα γίνεται πιο ελκυστικό γιατί τα παιδιά τη σημερινή εποχή έχουν μάθει σε αυτό τον τύπο επικοινωνίας και πρόσληψης γνώσεων. Έτσι διασκεδάζουν, όλα έχουν να κάνουν με αυτό το εργαλείο. Άρα θα πρέπει οπωσδήποτε να ενσωματωθεί και στην εκπαιδευτική πρακτική και στην μαθησιακή διαδικασία. Ένα ακόμα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα είναι πως με αυτού του τύπου την προσέγγιση το παιδί έχει άμεση ανατροφοδότηση, δηλαδή αμέσως βλέπει αν αυτό που έκανε είναι σωστό, αν ανταποκρίθηκε στην διαδικασία κ.λπ. Αυτό λοιπόν το εργαλείο αποτελεί για τον **μαθητή** κίνητρο για μάθηση και αυξάνει την αυτοπεποίθησή του. Τέλος, έχει πρόσβαση στην τωρινή και πρόσφατη γνώση και όχι μόνο σε αυτή που αναφέρουν βιβλία που γράφτηκαν πριν από 15 χρόνια. Για τον **εκπαιδευτικό** τώρα είναι πολύ σημαντικό ότι αλλάζει τελείως ο ρόλος του, αυτός του φωτεινού παντογνώστη, του ανθρώπου που παίζει θέατρο κλπ για να προσελκύσει τους μαθητές και αυτόν πλέον τον ρόλο τον αναλαμβάνει αυτό το εργαλείο. Αυτός απλά καθοδηγεί. Τέλος, όσον αφορά τον **σχολικό οργανισμό** όταν αναβαθμίζεις τον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνεις την γνώση αναβαθμίζεται και το επίπεδο σε όλους τους τομείς και αλλάζει η σχολική κουλτούρα του οργανισμού.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Οι εκπαιδευτικοί της δικής μου σχολικής μονάδας χρησιμοποιούσαν συχνά τις ΤΠΕ πριν την πανδημία, αφού έχουμε άρτια υλικοτεχνική υποδομή. Η κάθε τάξη έχει το δικό της υπολογιστή, είτε σταθερό είτε laptop, και προβολικά συστήματα. Επομένως σχεδόν το 90% των εκπαιδευτικών ΠΕ7ο χρησιμοποιούσαν καθημερινά τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική τους πρακτική. Θα λέγαμε πως έχουμε μια καλή ενσωμάτωση των ΤΠΕ αλλά με τον τρόπο που αναφέραμε πριν, σαν εποπτικό μέσο και όχι διαδραστικά. Το σχολείο έχει διαδραστικό πίνακα αλλά δεν χρησιμοποιείται δυστυχώς.

4. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Στην αρχή της πανδημίας από την πρώτη κιάλας εβδομάδα αρχίσαμε να αναζητούμε τρόπους επικοινωνίας με τους μαθητές και τότε ακολουθήσαμε τις οδηγίες και όλοι οι

δάσκαλοι έφτιαξαν κυψέλες στην πλατφόρμα e-me, αλλά επειδή αυτή δεν δούλευε καθόλου αναγκάστηκαν όλοι μετά και έφτιαξαν ψηφιακή τάξη στην πλατφόρμα e-class. Στην πρώτη φάση ασχολήθηκαν οι 12 στους 13 εκπαιδευτικούς του σχολείου με αυτά τα μέσα. Έπειτα αμέσως πριν το Πάσχα και ενώ δεν ήταν υποχρεωτικό, αυτοί οι 12 στους 13 ασχολήθηκαν και με την σύγχρονη εκπαίδευση και έκαναν μια πρώτη επαφή μέσω webex. Περισσότερο βέβαια είχε την μορφή του παιδαγωγικού εργαλείου και όχι του μορφωτικού σε εκείνη την φάση.

- a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Φυσικά και υπήρξαν αλλαγές. Σε αυτή την φάση έκαναν όλοι σύγχρονη εκπαίδευση, μπήκαν και όλες οι ειδικότητες. Υπήρξε καθορισμένο πρόγραμμα και ασχολήθηκαν όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας. Χρησιμοποιήθηκε συνδυασμός σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης.

5. Μπορείτε με κάποιο τρόπο να αξιολογήσετε το βαθμό ικανοποίησης στην παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση, από την ανατροφοδότηση που έχετε εσείς από τους γονείς ή τους εκπαιδευτικούς;

Οι γονείς ήταν ενθουσιασμένοι από το πρώτο κιόλας στάδιο της πανδημίας και έλεγαν πως δεν περίμεναν τέτοια αποτελέσματα και άμεση ανταπόκριση από τους δασκάλους. Πήρα λόγια πολύ κολακευτικά για τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας. Είδαν τις δύσκολες πλευρές του έργου μας, τις οποίες δεν τις φαντάζονταν. Την υπομονή μας, την επιμονή μας.

6. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Κανένα σχολείο θεωρώ πως δεν ήταν προετοιμασμένο για μια τέτοια κατάσταση. Κι εμείς σίγουρα δεν ήμασταν προετοιμασμένοι. Νομίζω πως υπήρξαν πολλές δυσκολίες και ότι το πήραμε πάνω μας οι διευθυντές και οι δάσκαλοι τον πρώτο καιρό. Θυμάμαι πως στις 11/3 κλείσαμε και στις 17/3 είχαμε ήδη στείλει το πρώτο email επικοινωνίας με τους μαθητές. Το κάθε σχολείο έδρασε μόνο του. Δεν υπήρχε σαφής σχεδιασμός και σχέδιο δράσης, ούτε από την διοίκηση, ούτε από τους συντονιστές. Άργησαν να μας βοηθήσουν και εγώ τουλάχιστον ένιωθα πολλή αμηχανία για το αν αυτό που προσπαθώ να κάνω ήταν το σωστό. Με

ξένισε το γεγονός ότι έρχονταν από το Υπουργείο κάποιες οδηγίες αλλά όχι από τον άμεσα διευθυντή μου και από τη συντονίστριά μου.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Η μεγάλη δυσκολία ήταν τότε που δεν λειτουργούσαν οι πλατφόρμες. Τα ωράρια που δουλέψαμε τότε, η απίστευτη οργάνωση που χρειαζόταν άμεσα, να μαζέψουμε τα email, να βρούμε τους γονείς, να περάσουμε στοιχεία στο myschool. Είχαμε τότε πραγματικά άπειρες ώρες δουλειάς, σε ένα αντικείμενο που δεν γνωρίζαμε και χωρίς να έχουμε σύμμαχο το καλό ίντερνετ ή την σωστή λειτουργία στα εργαλεία.

7. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)

- a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Πριν την πανδημία οι γονείς επικοινωνούσαν τηλεφωνικά ή δια ζώσης. Η συχνότητα θα πω είναι ανάλογα την οικογένεια. Κάποιοι επικοινωνούσαν συχνά, άλλοι όχι τόσο, άλλοι αρκετά αδιάφοροι. Μετά την πανδημία αυξήθηκε σημαντικά η επικοινωνία και γινόταν μόνο με ηλεκτρονική μορφή. Αυτή η μορφή επικοινωνίας θα πω ότι διευκόλυνε πάρα πολύ την σχολική μονάδα. Να μπορείς να στείλεις μαζικά email σε όλους τους γονείς μας έλυσε τα χέρια.

- b. Ποια ζητήματα χρειάστηκε να ρυθμίσετε εσείς ως διευθυντής (πέρα από τεχνολογικά προβλήματα και δυσκολίες της πρώτης περιόδου); Δώστε παραδείγματα.

Δεν είχα δυσκολίες, αισθάνομαι τυχερή γιατί οι συνάδελφοι όλοι ανταποκρίθηκαν σε αυτό που είχα εγώ στο μυαλό μου. Εκτός από έναν στην πρώτη φάση συνάδελφο, όπου αυτός λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο. Επομένως δεν ένιωσα καμία άλλη δυσκολία πέρα από το τεχνολογικό κομμάτι.

- 8. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Υπήρχαν ναι αλλά ήταν ελάχιστοι. Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας ήταν περισσότεροι αλλά στο δεύτερο κλείσιμο ήταν ελάχιστοι οι γονείς που δεν

ανταποκρίθηκαν. Οι λόγοι που δεν ανταποκρίθηκαν θεωρώ πως είναι η αντίληψή τους αυτή, η κουλτούρα τους. Τους δώσαμε της ευκαιρία σαν σχολική μονάδα να τους βοηθήσουμε αλλά δεν το προσπάθησαν. Ανήκουν σε μια ομάδα που δεν ενδιαφέρονται τόσο για την μόρφωση των παιδιών τους.

9. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Παράγοντες που επηρέασαν θετικά την απομακρυσμένη διδασκαλία στο σχολείο μας ήταν αρχικά το ατομικό ενδιαφέρον του κάθε εκπαιδευτικού. Ήθελαν και προσπάθησαν να εμπλακούν παρόλο που δεν είναι επιμορφωμένοι σε σχέση με τις ΤΠΕ και που πριν την πανδημία δεν ασχολούνταν καθόλου με αυτό το κομμάτι. Ο ένας συνάδελφος με τον άλλο δημιούργησαν άτυπα δίκτυα μάθησης και αυτό το στοιχείο της συνεργασίας ίσως ήταν το μεγαλύτερο ατού της σχολικής μονάδας. Υπήρχε μεγάλη προσφορά από αυτούς που ήξεραν αλλά και διάθεση από τους υπόλοιπους να μάθουν. Βασικό στοιχείο επίσης είναι ότι το σχολείο διέθετε την υλικοτεχνική υποδομή ώστε οι εκπαιδευτικοί να πάρουν στο σπίτι τους τα laptop του σχολείου. Ο κάθε εκπαιδευτικός τότε βρέθηκε σε δύσκολη θέση γιατί στο κάθε σπίτι δεν επαρκούσαν τα τεχνολογικά μέσα (σύζυγος εκπαιδευτικός- παιδιά κλπ έκαναν χρήση τεχνολογικών μέσων).

- Υπήρξε πιστεύετε κατανόηση της συναισθηματικής κατάστασης του μαθητή στην απομακρυσμένη διδασκαλία από τον δάσκαλο;

Θεωρώ πως υπήρχε ναι, αλλά ο δάσκαλος μέσω αυτού του εργαλείου δεν ήταν εύκολο να παρέμβει όπως θα το έκανε στην τάξη. Σε κάποιες περιπτώσεις μου έλεγαν συνάδελφοι πως έμεναν στην πλατφόρμα μετά το τέλος του μαθήματος να λύσουν κάποια προβλήματα. Δεν θεωρώ όμως πως όλο αυτό ήταν το ίδιο αποτελεσματικό με την δια ζώσης διδασκαλία.

10. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Οι δυσκολίες ήταν σε κάποιες ομάδες κοινωνικές που δεν μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στα μέσα (φτωχές οικογένειες- Ρομα). Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν ακριβώς όπως και στην τάξη. Όσοι συμμετείχαν στην δια ζώσης διδασκαλία το ίδιο έκαναν και στην απομακρυσμένη. Δυστυχώς αυτοί που ήθελαν περισσότερο την βοήθεια του εκπαιδευτικού έχασαν στην εξ αποστάσεως διδασκαλία γιατί δεν είχαν δίπλα τον δάσκαλο όπως τον έχουν στην τάξη.

11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσαρέσκεια και για ποιοι λόγους; Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μου μονάδας ανταποκρίθηκαν πολύ βοηθητικά στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Θα έπρεπε όμως να έχει γίνει μια επιμόρφωση από το καλοκαίρι που ξέραμε τι θα μας περιμένει την νέα σχολική χρονιά. Περίμεναν οι εκπαιδευτικοί μια σωστή επιμόρφωση από έναν κεντρικό φορέα. Κάτι βέβαια έκανε ο κάθε συντονιστής αλλά ήταν επαναλαμβανόμενα όλα αυτά και όχι τόσο βιωματικά και βοηθητικά. Κάτι άλλο που ίσως να ανέμενε ο εκπαιδευτικός είναι μια αλλαγή στο πρόγραμμα σπουδών, να είχε σχεδιαστεί ένα πρόγραμμα για έκτακτες ανάγκες και σίγουρα να είχαν γίνει ψηφιακά μαθήματα. Το φωτόδεντρο που υπάρχει δεν λειτουργεί σε μεγάλο ποσοστό και δεν είναι βοηθητικό. Θα περιμέναμε λοιπόν να προσαρμοστεί κατάλληλα η ύλη με ψηφιακά μαθήματα.

➤ Θεωρείτε πως ήταν ικανοποιημένοι από τα μαθησιακά αποτελέσματα;

Όχι δεν ήταν όλοι ευχαριστημένοι, γιατί κάποιοι μαθητές έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από την βοήθεια του δασκάλου, τον θέλουν δίπλα τους να τους παροτρύνει να συμμετέχουν. Στην δια ζώσης διδασκαλία παρέχεται σε αυτούς εξατομικευμένη διδασκαλία. Αυτοί οι μαθητές λοιπόν, έχασαν και έμειναν πιο πίσω στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Οι αδύναμοι μαθητές δυσκολεύτηκαν, οι δυνατοί θα προχωρούσαν έτσι κι αλλιώς.

12. Ποιο θεωρείτε πως ήταν το μεγαλύτερο πρόβλημα της σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που έπρεπε να αντιμετωπιστεί;

Το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν σίγουρα η δυνατότητα πρόσβασης και μετά θεωρώ πως ήταν η έλλειψη ψηφιακού υλικού που θα έπρεπε να έχει διατεθεί για την διδασκαλία.

13. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Οι γονείς ανταποκρίθηκαν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό και προσπάθησαν όλοι να βρουν τρόπο να επικοινωνήσουν. Πάρα πολλοί έκαναν μάθημα ακόμα και από ένα κινητό. Θεώρησαν ότι έπρεπε να κάνουν τα πάντα τα παιδιά τους να μην μείνουν πίσω. Υπήρξαν ανησυχίες από τους γονείς ειδικά στα πλαίσια της διδακτέας ύλης και αν θα χάσουν τα παιδιά την χρονιά τους. Αν δηλαδή θα καταφέρουν να διδαχθούν τα ίδια με αυτά που θα έκαναν στην δια ζώσης διδασκαλία. Αυτή ήταν η κύρια ανησυχία τους αλλά εμείς τους καθησυχάσαμε και αυτή ήταν και η δική μου παραίνεση στους συναδέλφους. Να μην ανησυχούν οι γονείς για την ποιότητα του μαθήματος και την ύλη.

14. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα).

Αυτό που μας μένει είναι η ανάγκη και η αποτελεσματικότητα της συνεργασίας της σχολικής μονάδας σε διάφορα πλαίσια. Μεταξύ σχολείου και οικογένειας, μεταξύ εκπαιδευτικών αλλά και μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών. Θεωρώ πως μετά την πανδημία οι δάσκαλοι καταξιώθηκαν σε μεγάλο βαθμό στα μάτια της κοινωνίας.

15. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνετε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.).

Θα πρότεινα σίγουρα λιγότερους μαθητές στην τάξη αλλά αυτό προϋποθέτει διορισμούς και δεν είναι διατεθειμένη η κυβέρνηση να τους κάνει. Σίγουρα θα πρότεινα αναπροσαρμογή της ύλης, δημιουργία ψηφιακού υλικού και να υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης από όλους τους μαθητές και με άνεση. Πρέπει να φροντίσουμε την στελέχωση των σχολικών μονάδων με επαρκή υλικοτεχνικό εξοπλισμό για να μπορεί να διατίθενται στους μαθητές. Θέλουμε να παρέχουμε ουσιαστική εξ αποστάσεως εκπαίδευση και για όλους.

Διευθυντής 4

Φύλο: Άντρας

Ηλικία: 59

Επίπεδο σπουδών: Πανεπιστημιακές σπουδές

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 36

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια: 12

Διδακτικό ωράριο: 10

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α' επιπέδου, Β' επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Β' επίπεδο δημόσιου φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 115

Περιοχή σχολείου : αστικό

19. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Θεωρώ πως οι ψηφιακές τεχνολογίες θα πρέπει να εντάσσονται σε όλα τα μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος. Θα πρέπει να γίνεται ένας συνδυασμός του μαθήματος με τις ΤΠΕ.

20. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;

- για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
- για τους εκπαιδευτικούς
- για το σχολικό οργανισμό

Σίγουρα υπάρχουν οφέλη από την χρήση των ΤΠΕ. **Οι μαθητές** εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, ψάχνουν στο διαδίκτυο και βρίσκουν τις πληροφορίες που χρειάζονται, συνδυάζουν την μάθηση με την ανακάλυψη και το παιχνίδι. **Οι εκπαιδευτικοί** βρίσκουν πληροφορίες και υλικό, κάνουν καλύτερη παρουσίαση του μαθήματος μέσω των ΤΠΕ και αυτό γίνεται ευκολότερα κατανοητό από τους μαθητές. **Ο σχολικός οργανισμός** έχει να κερδίσει πολλά από την σωστή χρήση των ΤΠΕ. Μπορείς να κάνεις

καλύτερα και πιο εύκολα την δουλειά σου και αναβαθμίζεται η κουλτούρα του σχολείου και το όνομά του προς την κοινωνία.

21. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Λόγω του ότι έχουν όλες οι τάξεις την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή (προσωπικό υπολογιστή και σταθερό προτζέκτορα) χρησιμοποιούσαν όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου και πριν την πανδημία τις ΤΠΕ. Είναι ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια τους που βοηθά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Γινόταν καθημερινή χρήση πριν από την έναρξη της πανδημίας.

22. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας όπου δεν υπήρχε καμία υποχρεωτικότητα περίπου το 50% του σχολείου ή και λιγότερο ανταποκρίθηκε στην επαφή με τους μαθητές μέσω σύγχρονης μορφής webex. Κάποιοι από τους εκπαιδευτικούς ασχολήθηκαν με την e-me και κάποιοι άλλοι με την πλατφόρμα e-class.

a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Στην δεύτερη περίοδο της πανδημίας όπου έγινε υποχρεωτικό όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας χρησιμοποίησαν την webex και κάποιοι από αυτούς έστειλαν και ασκήσεις μέσω email ή μέσα από τις πλατφόρμες που έχει εγκρίνει το Υπουργείο.

23. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Το σχολείο μας ήταν αρκετά προετοιμασμένο θα έλεγα για την διαχείριση της πανδημίας. Αρχικά αυτό που έπρεπε να γίνει ήταν να βγάλει κάθε μαθητής έναν κωδικό στο πανελλήνιο σχολικό δίκτυο για να μπορέσει να μπει στις πλατφόρμες. Κάποιοι γονείς δεν μπορούσαν να τα καταφέρουν οπότε χρειάστηκε να βοηθήσει το σχολείο. Τέλος, ένα πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε ήταν ο ελλιπής υλικοτεχνικός εξοπλισμός της οικογένειας και προσπαθήσαμε με ότι μέσα είχαμε να βοηθήσουμε.

24. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)

a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Η σχέση με τους γονείς στην σχολική μονάδα που διοικώ είναι πολύ καλή. Είναι πολύ συνεργατικοί με το σχολείο και βοηθητικοί μεταξύ τους. Οι γονείς ξέρουν πως το σχολείο είναι ανοιχτό σε αυτούς. Το σχολείο είναι ναί μεν αστικό αλλά επειδή βρίσκεται στην άκρη της πόλης, οι γονείς είναι διαφορετικοί και συνεργάζονται άψογα με το σχολείο. Η επικοινωνία πριν την περίοδο της πανδημίας γινόταν με τον σύλλογο γονέων ή με τον κάθε γονέα ξεχωριστά. Κυρίως είχαμε δια ζώσης επικοινωνία και σε κάποιες περιπτώσεις τηλεφωνική. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας η επικοινωνία έγινε πιο πολύ ηλεκτρονική μέσω email ή και τηλεφωνική με τους γονείς και σίγουρα ήταν πιο συστηματική.

b. Ποια ζητήματα χρειάστηκε να ρυθμίσετε εσείς ως διευθυντής (πέρα από τεχνολογικά προβλήματα και δυσκολίες της πρώτης περιόδου); Δώστε παραδείγματα.

Το να μαζέψουμε όλα τα email ξαφνικά όταν κλείσαμε ήταν ένα πρόβλημα που έπρεπε άμεσα να αντιμετωπιστεί. Εμείς τα είχαμε βέβαια τα πιο πολλά, αλλά έπρεπε να βοηθήσουμε και κάποιους γονείς να φτιάξουν οι οποίοι δεν είχαν.

25. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Ελάχιστοι γονείς δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο. Αυτοί είναι γονείς που ανήκουν σε μια κοινωνική ομάδα που δεν ενδιαφέρονται τόσο πολύ για την μόρφωση των παιδιών τους. Είναι Ρομά.

26. Πόσο ικανοποιημένοι ήταν οι γονείς από την παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Δεν νομίζω πως ήταν πολύ ικανοποιημένοι λόγω των τεχνικών προβλημάτων που είχε η επικοινωνία μέσω webex. Όσον αφορά τη μαθησιακή διαδικασία, το μάθημα ήταν λίγο (20' ανά μάθημα) και ο δάσκαλος δεν μπορούσε να κάνει το μάθημα που θα έκανε δια ζώσης. Ο δάσκαλος στην εξ αποστάσεως έλεγε τα πιο βασικά, ο χρόνος δεν

επαρκούσε και αν σκεφτείς και τα τεχνολογικά προβλήματα βλέπουμε ότι η παρεχόμενη εκπαίδευση είχε πολλά προβλήματα.

27. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας;

Αυτό που σαφώς επηρέασε και αποτελεί από τα κύρια προβλήματα ήταν η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και συσκευών. Στην αρχή η κουλτούρα των εκπαιδευτικών σίγουρα επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Είχαν ενδοιασμούς κατά πόσο αυτό θα ήταν εφικτό να ανταποκριθούν είτε οι γονείς είτε οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Επίσης έντονος ήταν ο φόβος για το ρόλο των γονέων σε αυτό, αν θα παρενέβαιναν στον ρόλο τους ή αν θα τους κατέγραφαν ψηφιακά, μιας και σε αυτή τη διαδικασία ο κάθε εκπαιδευτικός άνοιγε το σπίτι τους. Τα προσωπικά δεδομένα ανησυχούσαν ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς. Τέλος, από τα μεγαλύτερα προβλήματα ήταν ο ασαφής σχεδιασμός του Υπουργείου, ο οποίος δημιούργησε μια σύγχυση στους εκπαιδευτικούς, μιας και ο καθένας που εμπλεκόταν με την εκπαίδευση (συντονιστές, πρωτοβάθμια κλπ) είχε διαφορετική αντιμετώπιση με τις δράσεις που θα έπρεπε να πραγματοποιηθούν. Στην πρώτη φάση δεν καταλάβαινε κανείς αν έπρεπε να κάνει σύγχρονη ή ασύγχρονη εκπαίδευση.

28. Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας χρησιμοποίησαν και σύγχρονη και ασύγχρονη εκπαίδευση με τις πλατφόρμες του Υπουργείου. Βασική δυσκολία για τους εκπαιδευτικούς ήταν το θέμα με τις ταχύτητες και το γεγονός πως οι πλατφόρμες δεν δούλευαν και πολλοί εκπαιδευτικοί αναγκάζονταν να ξαγρυπνούν για να δημιουργήσουν ψηφιακό υλικό. Οι μαθητές θεωρώ ανταποκρίθηκαν αρκετά άμεσα χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες.

29. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετείχε ενεργά. Υπήρχαν βέβαια και κάποιοι οι οποίοι προφασίζονταν διάφορα προβλήματα τεχνολογικής φύσεως για να δικαιολογήσουν

μόνιμα την απουσία τους. Και φυσικά υπήρχαν και αυτοί που το άνοιγαν και πήγαιναν σε άλλο δωμάτιο ή απλώς άκουγαν.

30. Οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας ήταν ικανοποιημένοι από τα μαθησιακά αποτελέσματα της απομακρυσμένης διδασκαλίας;

Θεωρώ πως ήταν μερικώς ικανοποιημένοι. Άλλο το μάθημα δια ζώσης και άλλο εξ αποστάσεως.

31. Ποια προβλήματα θεωρείτε πως προέκυψαν στην σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Οι μαθητές δεν μπορούσαν να κατανοήσουν καλά δύσκολες έννοιες, ειδικά σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα που είχε το κάθε μάθημα. Επίσης άλλο ο μαθητής να είναι στον πίνακα, να συμμετέχει και να αλληλεπιδρά και άλλο απλά να ακούει κάποιον να κάνει διάλεξη. Δεν υπήρχε διάδραση και ενεργός συμμετοχή στην σύγχρονη εκπαίδευση.

32. Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Σίγουρα περίμεναν, μετά από τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα και λόγω του ότι είχε ήδη περάσει το πρώτο κύμα της πανδημίας, καλύτερη οργάνωση και αποφυγή αρκετών τεχνολογικών προβλημάτων. Παρόλο που υπήρξε μια καλύτερη κατάσταση από ότι στην πρώτη φάση της πανδημίας, παρέμεναν αρκετά προβλήματα επίσης.

33. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.);

Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας σίγουρα όχι. Στην δεύτερη όμως θεωρώ πως επειδή το περίμεναν ότι θα συμβεί είχαν κάνει κάποια προετοιμασία, είτε με καλύτερο εξοπλισμό είτε με ψηφιακό υλικό. Τις δυσκολίες που προέκυψαν τις αντιμετώπισε ο σύλλογος μεταξύ μας. Επειδή είμαστε μικρός σύλλογος, ο ένας βοηθά άμεσα τον άλλον. Έχουμε μια καλή συνεργασία στους συναδέλφους οπότε δημιουργήθηκαν

άτυπα δίκτυα μάθησης και ο καθένας μετέφερε την αποκτηθείσα γνώση στον συνάδελφο και αυτό βοήθησε πάρα πολύ την σχολική μονάδα.

34. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Οι γονείς ανταποκρίθηκαν στο έργο μας όμως δυσκολεύτηκαν αρκετά στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αφενός η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και γνώσεων και αφετέρου η ανάγκη και η συνεχής βοήθεια που θα έπρεπε να δίνουν στα παιδιά τους, τους έφερε σε δύσκολη θέση. Ανησυχούσαν σίγουρα για το αν θα βγει η ύλη και αν οι μαθητές θα χάσουν γνώσεις μέσω της εξ αποστάσεως. Αυτοί που δυσκολεύτηκαν περισσότερο ήταν οι γονείς των μικρότερων τάξεων όπου τα παιδιά τους είχαν μεγαλύτερη ανάγκη και πολλοί δεν γνώριζαν πώς να τους βοηθήσουν. Αυτή η κατάσταση δημιούργησε μια γενικότερη σύγχυση.

35. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα).

Αυτό που θα μένει στο σχολείο είναι ο εξοπλισμός και η αξιοποίηση της αποκτηθείσας γνώσης αυτής της τεχνολογίας (webex, e-me, e-class). Όλη αυτή η κατάσταση θεωρώ πως θα ενισχύσει την χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

36. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνατε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.).

Θα πρότεινα σίγουρα να εξοπλίσουν καλύτερα τα σχολεία με την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή, να έχουν τα σχολεία καλύτερα δίκτυα κα ταχύτητες για να χρησιμοποιήσουν και φυσικά έναν καλύτερο σχεδιασμό ως προς τα προγράμματα σπουδών, τις ώρες διδασκαλίας. Τέλος, χρειάζεται περικοπή ύλης και να ενισχυθεί το σχολείο με ψηφιακό υλικό.

Διευθυντής 5

Φύλο: Άντρας

Ηλικία: 59

Επίπεδο σπουδών: μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 38

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια: 19

Διδακτικό ωράριο: 8

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α' επιπέδου, Β' επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Β' επίπεδο δημοσίου φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 143

Περιοχή σχολείου : ημιορεινό

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Θεωρώ πως θα πρέπει να είναι ένα ξεχωριστό πρόγραμμα με τις δικές του ώρες διδασκαλίας.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Φυσικά και προκύπτουν πολλαπλά οφέλη από την χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Για τους **μαθητές** είναι ένα πάρα πολύ χρήσιμο εργαλείο για να κατακτήσουν την γνώση. Οι **εκπαιδευτικοί** μπορούν να το χρησιμοποιήσουν για να μεταφέρουν αυτά που θέλουν στους μαθητές πολύ πιο εύκολα. Τέλος, ο **σχολικός οργανισμός** που χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ αναβαθμίζεται.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Οι εκπαιδευτικοί στη δική μου σχολική μονάδα χρησιμοποιούν καθημερινά τις ΤΠΕ και σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το σχολείο διαθέτει την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή. Έχει ένα εργαστήριο πληροφορικής με 14 υπολογιστές και κάθε αίθουσα διαθέτει διαδραστικό σύστημα διδασκαλίας και προσωπικό laptop για τον κάθε εκπαιδευτικό. Το σχολείο λοιπόν παρείχε τη δυνατότητα πλήρους ένταξης των ΤΠΕ σε όλους τους εκπαιδευτικούς, όπου και σε ένα ποσοστό 80-90% ανταποκρίνονταν σε αυτό.

4. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας το σχολείο μας έκανε ασύγχρονη εκπαίδευση και με τις δύο πλατφόρμες που προτεινόταν από το Υπουργείο (e-me, e-class). Κάποιοι από τους εκπαιδευτικούς 2-3 φορές την εβδομάδα χρησιμοποιούσαν και την πλατφόρμα webex για αλληλεπίδραση και επεξήγηση γνωστικών αντικειμένων με τους μαθητές τους.

- a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Κατά την δεύτερη περίοδο φυσικά και υπήρξαν αλλαγές. Έγινε υποχρεωτική η σύγχρονη μορφή εκπαίδευσης, οπότε και όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας χρησιμοποίησαν την webex. Επιπροσθέτως, χρησιμοποιούσαν και την ασύγχρονη όπου ανέβαζαν ασκήσεις και υλικό και γινόταν ένας συνδυασμός σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης.

5. Από την δική σας σκοπιά και αλληλεπίδραση, αξιολογείστε μου παρακαλώ το βαθμό ικανοποίησης της παρεχόμενης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Από την πλευρά της προσπάθειας των εκπαιδευτικών ήταν πολύ ικανοποιημένοι οι γονείς θα έλεγα σε ένα ποσοστό πάνω από 80%. Από πλευράς υλικοτεχνικής υποδομής και των ιδίων αλλά και των εκπαιδευτικών ήταν μέτρια ευχαριστημένοι.

6. Θεωρείτε δηλαδή πως η αντίδραση του εκπαιδευτικού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναβάθμισε το ρόλο του;

Ναι φυσικά θεωρώ πως ο ρόλος του εκπαιδευτικού αναβαθμίστηκε σημαντικά στα μάτια του γονέα, ειδικά κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας όπου ήταν

υποχρεωτική η σύγχρονη εκπαίδευση. Εκεί εντόπισαν και οι ίδιοι οι γονείς τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει καθημερινά ο εκπαιδευτικός στην μεταφορά της γνώσης και τα διάφορα προβλήματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

7. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Όχι, μπορώ να πω ότι δεν ήταν το σχολείο προετοιμασμένο. Από τις μεγαλύτερες δυσκολίες στην πρώτη φάση ήταν να κατανοήσει το προσωπικό ότι θα πρέπει να δουλέψει πλέον με έναν άλλον τρόπο. Τώρα πώς τις διαχειρίστηκα; Κοιτάζτε, θεωρώ αρχικά πως αυτοί που είχαν επιμορφωθεί και διέθεταν κάποιες παραπάνω γνώσεις ως προς τις Νέες Τεχνολογίες δυσκολεύτηκαν λιγότερο. Οπότε αυτοί ήταν γνώστες του αντικειμένου και δε χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια από εμένα για να τους πείσω. Στην δεύτερη κατηγορία βρήκα αντιδράσεις αλλά και αυτοί κατάλαβαν ότι θα υπήρχε μια σύνδεση με την υποχρεωτικότητα και με το μισθό τους, οπότε πείστηκαν και αυτοί και ξεκίνησαν την προσπάθεια.

8. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)
- a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Προ της πανδημίας οι γονείς επικοινωνούσαν με τους δασκάλους σε μηνιαία βάση δια ζώσης και φυσικά αν υπήρχε κάποιο πρόβλημα μετά από τηλεφωνική επικοινωνία θα υπήρχε και δια ζώσης συνάντηση είτε με τον εκπαιδευτικό είτε με εμένα. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας όλο αυτό άλλαξε μορφή. Υπήρχε η επαφή μόνο μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων και τηλεφωνικής επικοινωνίας. Στη δεύτερη περίοδο της πανδημίας η επαφή με τους γονείς γινόταν και μέσω τηλεδιασκέψεων. Σίγουρα με την ηλεκτρονική μορφή επικοινωνίας οι γονείς ήταν πιο παρεμβατικοί και η επικοινωνία ήταν πολύ πιο συχνή.

- b. Ποια ζητήματα χρειάστηκε να ρυθμίσετε εσείς ως διευθυντής (πέρα από τεχνολογικά προβλήματα και δυσκολίες της πρώτης περιόδου); Δώστε παραδείγματα.

Ένα από τα ζητήματα που χρειάστηκε να ρυθμίσω ήταν το γεγονός πως κάποιοι γονείς παρακολουθούσαν λαθραία το μάθημα του εκπαιδευτικού και σύμφωνα με τις

προσωπικές τους απόψεις για το πώς θα έπρεπε να διδάσκεται το εκπαιδευτικό αντικείμενο, έκαναν παρεμβάσεις στην δουλειά του εκπαιδευτικού. Σε αυτή την περίπτωση επικοινωνήσα με αυτούς τους γονείς τηλεφωνικά και τους συνέστησα να σταματήσουν αυτή την παρεμβολή και αν χρειάζονται κάτι να έχουν προσωπική επικοινωνία με τον εκπαιδευτικό για να τους εξηγήσει τον τρόπο της διδασκαλίας.

9. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Αυτή η ανταπόκριση που υπήρξε θα μπορούσα να την χαρακτηρίσω συγκινητική γιατί και άνθρωποι χαμηλών οικονομικών στρωμάτων προκειμένου να μην μείνουν τα παιδιά τους πίσω προσπάθησαν και βρήκαν τον τρόπο να ανταποκριθούν στην εξ αποστάσεως διδασκαλία. Μπορώ με χαρά να σας πω ότι το ποσοστό συμμετοχής στο σχολείο μας ήταν πέραν του 99%. Οι γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν μας ανέφεραν πως δεν υπήρχε σύνδεση στο ίντερνετ ή η οικονομική δυνατότητα να αγοραστεί ο εξοπλισμός. Το σχολείο επίσης βοήθησε με ότι πλεονάζοντα εξοπλισμό είχε , τις οικογένειες που δεν είχαν την δυνατότητα.

10. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Το σχολείο μας βρίσκεται σε μια ημιορεινή περιοχή όμως το οικονομικό υπόβαθρο των γονέων είναι από μεσαίο έως υψηλό, οπότε και οι γονείς κατάφεραν να εξοπλιστούν τεχνολογικά. Επίσης πολύ θετικά συντέλεσε η άριστη επικοινωνία που έχουν οι γονείς με τη διεύθυνση του σχολείου και τους εκπαιδευτικούς. Στον αντίποδα, υπήρξαν και ορισμένοι εκπαιδευτικοί οι οποίοι στην αρχή διαφώνησαν με αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας ως προς τα προσωπικά τους δεδομένα αλλά και αυτοί έπαψαν να διαμαρτύρονται και στην δεύτερη περίοδο της πανδημίας όλα αυτά είχαν ομαλοποιηθεί.

11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Από την προσωπική μου επαφή καθημερινά με τις τηλετάξεις έβλεπα ότι οι μαθητές συμμετείχαν καθημερινά και σε πολύ μεγάλο ποσοστό στον εκπαιδευτικό της τάξης και σε λίγο μικρότερο ποσοστό στο μάθημα της ειδικότητας. Αρχικά σίγουρα οι μαθητές αντιμετώπισαν κάποιες δυσκολίες τεχνολογικής φύσεως και προσαρμογής στα νέα δεδομένα. Ειδικά οι μαθητές των μικρότερων τάξεων παρατήρησα πως είχαν μια δυσκολία στο να συμπεριφερθούν όπως όταν βρίσκονταν στην τάξη και αυτό μου δίνει την εντύπωση πως έγινε γιατί τους παρακολουθούσε ο γονιός τους. Δεν εκδηλώνονταν ελεύθερα δηλαδή οι μικρότεροι μαθητές.

12. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσaráσκεια και για ποιος λόγους; Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Οι εκπαιδευτικοί ανταποκρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό και ειδικά στην δεύτερη περίοδο χωρίς δυσaráσκεια. Οι εκπαιδευτικοί θεωρώ πως περίμεναν από τους φορείς της εκπαίδευσης να λάβουν ορισμένα μέτρα αρχικά κατά της πανδημίας όπως μείωση αριθμού μαθητών στις τάξεις, η στελέχωση με νοσηλευτικό προσωπικό ή ψυχολόγους κλπ. για να βοηθηθεί το έργο τους. Επίσης περίμεναν υλικοτεχνική υποστήριξη γιατί οι περισσότεροι δεν είχαν τα μέσα και αρκετοί από τους εκπαιδευτικούς έχουν και παιδιά, οπότε και τα τεχνολογικά μέσα δεν επαρκούσαν για την οικογένεια. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί που ήταν και οι δύο γονείς αντιμετώπισαν το πρόβλημα απασχόλησης των παιδιών τους, κάτι που το Υπουργείου δεν είχε προβλέψει.

13. Θεωρείτε πως ήταν ικανοποιημένοι οι εκπαιδευτικοί από τα μαθησιακά αποτελέσματα;

Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας δυστυχώς αυτό δεν μπορέσαμε να το διαπιστώσουμε μιας και δεν έγιναν τα επαναληπτικά μαθήματα ούτε κάποια τεστ για να μπορέσουμε να διαπιστώσουμε τι κατακτήθηκε. Στην δεύτερη φάση σίγουρα οι εκπαιδευτικοί ήταν πιο οργανωμένοι και δημιούργησαν εμπεδωτικές ασκήσεις οπότε έχουν μια καλύτερη εικόνα της κατάστασης. Έπειτα από συζητήσεις που έκανα με τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μου μονάδας απεφάνθη πως αυτός ο τρόπος διδασκαλίας δεν έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να κατακτήσουν το σύνολο της γνώσης που θα κατακτούσαν στην δια ζώσης διδασκαλία. Ο καλός μαθητής βέβαια θα προχωρήσει σε όλες τις συνθήκες. Τα άλλα επίπεδα μαθητών δυσκολεύτηκαν ιδιαίτερα κάτω από αυτές τις συνθήκες.

14. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.;)

Σε κάποιο βαθμό ήταν αρκετά προετοιμασμένη οι εκπαιδευτικοί της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας μιας και έχω προσπαθήσει εγώ εδώ και πολλά χρόνια προς αυτή την κατεύθυνση. Σε περιπτώσεις συναδέλφων που θα τους χαρακτήριζα τελείως αδαείς ως προς την χρήση των τεχνολογιών βοήθησε ο εκπαιδευτικός της πληροφορικής ο οποίος προσπάθησε να τους επιμορφώσει εξ αποστάσεως. Το πιο σημαντικό όμως θεωρώ πως είναι τα άτυπα δίκτυα μάθησης και συνεργασίας που δημιουργήθηκαν μεταξύ τους.

15. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Στην αρχή οι γονείς ήταν πάρα πολύ επιφυλακτικοί και εντόπισαν και τις δικές τους δυσκολίες, αφού δεν μπορούσαν να χειριστούν τα email , να εισέρθουν στις πλατφόρμες, να βγάλουν κωδικούς κ.α. Αυτές τις δυσκολίες τις αντιμετώπισα με προσωπική επικοινωνία με τους γονείς και πρότευνα και τους κατάλληλους ανθρώπους που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν εδώ στο χωριό. Στη συνέχεια υπήρξε μια σύγχυση μιας και δεν είχαν εκτυπωτές, οι μαθητές ήταν δύσκολο να γράφουν στον υπολογιστή και χρειάζονταν την βοήθεια τους και όλο αυτό δυσχέρανε την κατάσταση. Όλα όμως αυτά ομαλοποιήθηκαν στην δεύτερη περίοδο της πανδημίας.

16. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα).

Μένει το γεγονός ότι οι Νέες Τεχνολογίες είναι ένα απαραίτητο εργαλείο για το δάσκαλο. Είναι αδύνατο πλέον να υπάρχει το μάθημα χωρίς την χρήση των ΤΠΕ για να μπορέσουν να διδαχτούν και να εμπεδωθούν τα διδακτικά αντικείμενα. Επίσης δόθηκε η δυνατότητα σε ανθρώπους απομακρυσμένων περιοχών που δυσκολεύονται να βρουν εκπαιδευτικούς γιατί είναι άγονο το μέρος κλπ να δουν μια άλλη οπτική

μαθήματος που θα μπορούσε να οργανωθεί για να γίνεται με αυτό τον τρόπο η διδασκαλία.

17. Θεωρείτε πως από την σύγχρονη εκπαίδευση υπήρχε κατανόηση της συναισθηματικής κατάστασης των μαθητών;

Θα σας πω με βεβαιότητα πως ο εκπαιδευτικός ο οποίος κατανοεί τον μαθητή του στη δια ζώσης εκπαίδευση, το ίδιο μπορεί να κάνει και στις άλλες μορφές εκπαίδευσης. Είναι θέμα του εκπαιδευτικού θεωρώ και μόνο. Το δύσκολο στην τηλεεκπαίδευση είναι ότι δεν μπορεί να μιλήσει στον κάθε μαθητή προσωπικά όπως πολύ εύκολα θα έκανε στην τάξη.

18. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνατε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.).

Θα πρότεινα να κάνουν ένα ερωτηματολόγιο προς τους εκπαιδευτικούς και να ζητήσουν την συμβολή και την γνώμη τους για να έχουν μια αλληλεπίδραση και ανατροφοδότηση της κατάστασης. Μπορώ να πω ότι το Υπουργείο πήρε ένα μεγάλο μάθημα και πως στο δεύτερο κύμα της πανδημίας ανταποκρίθηκε πολύ καλύτερα. Για μια χώρα η οποία σε πολλά πράγματα μας έχει δείξει αργοκίνητη η απομακρυσμένη διδασκαλία πήγε εξαιρετικά καλά και αυτό οφείλεται στο μεράκι του εκπαιδευτικού και το ζήλο που επέδειξε. Προτείνω λοιπόν στο Υπουργείο να είναι πιο έτοιμο από πλευράς υλικοτεχνικής υποδομής και δικτύων αλλά και σχεδιασμού και προγραμμάτων προς τους εκπαιδευτικούς. Θα περίμενα να δημιουργηθεί ψηφιακό υλικό το οποίο θα διατεθεί στους εκπαιδευτικούς.

Διευθυντής 6

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 55

Επίπεδο σπουδών: Υποψήφια διδάκτωρ

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 31

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια: 15

Διδακτικό ωράριο: 8

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α' επιπέδου, Β' επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Β' επίπεδο δημοσίου φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 180

Περιοχή σχολείου : ημιαστικό

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Θεωρώ πως είναι το κομμάτι της ολικής προσέγγισης δηλαδή να είναι το εργαλείο και να διαχέεται σε όλα τα μαθήματα. Καλό είναι να έχουν και ξεχωριστά το μάθημα για να παίρνουν τις γνώσεις χρήσης των τεχνολογιών ειδικά οι μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων θα πρέπει να έχουν την πληροφορική ως αυτόνομο διδακτικό αντικείμενο. Όμως σίγουρα πιστεύω στην ενσωμάτωση των ΤΠΕ, που θα πρέπει να είναι το μέσο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Στην εποχή που ζούμε με όλη αυτή την επανάσταση στον τομέα των τεχνολογιών δεν μπορεί το σχολείο να μένει αμέτοχο. Τα παιδιά μας είναι ψηφιακοί ιθαγενείς, μας έχουν ξεπεράσει σε όλο αυτό και σαφώς είναι σε θέση να χειριστούν τα μέσα πολύ ευκολότερα και πιο επιδέξια από εμάς. Εδώ που θα πρέπει το σχολείο να συμβάλει είναι στο να ενισχύσει αυτό το κομμάτι της δημιουργικής, της κριτικής σκέψης γιατί η πληροφόρηση είναι μεγάλη, ταχύτατη και πρέπει να έχεις αντιστάσεις. Θα πρέπει να βοηθήσουμε τους μαθητές να αξιοποιήσουν το εργαλείο και να κατανοήσουν ποια πληροφορία είναι αληθής και ποια όχι. Οι **μαθητές** λοιπόν μπορούν να οξύνουν την κριτική τους σκέψη και η μάθηση να γίνει ένα δημιουργικό παιχνίδι. Οι **εκπαιδευτικοί** μπορούν να διευκολύνουν την δουλειά τους αν δεν αντιστέκονται στην αλλαγή. Το να δουλέψει με ένα καινούριο εργαλείο, σίγουρα ανοίγει και τους δικούς του ορίζοντες

και τον εμπλουτίζει και σαν άνθρωπο αλλά και στην δουλειά του ως εκπαιδευτικός. Τέλος, ο **σχολικός οργανισμός** αναβαθμίζεται με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Ο εξοπλισμός του κάθε σχολείου αποτελεί ένα πολύ μεγάλο εμπόδιο στην ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στη δική μας σχολική μονάδα, και αισθάνομαι ιδιαίτερα περήφανη γι' αυτό, έχουμε παλέψει πολύ μαζί με το Σύλλογο Γονέων και στήσαμε το εργαστήριο Πληροφορικής και με μια χορηγία από το ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος έχουμε 8 διαδραστικούς πίνακες στη σχολική μας μονάδα. Ακόμα και οι τάξεις που δεν διαθέτουν διαδραστικό, έχουν υπολογιστή και προβολικά συστήματα. Από την ανατροφοδότηση που έχω από τους εκπαιδευτικούς, το μεγαλύτερο ποσοστό χρησιμοποιούσε καθημερινά τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική τους πρακτική και μάλιστα με τη χρήση του διαδραστικού, μου λένε πως η δουλειά τους έγινε πολύ εύκολη. Πριν την πανδημία λοιπόν οι εκπαιδευτικοί έκαναν συστηματική χρήση των ΤΠΕ και αυτό τους διευκόλυνε σε πολλά μαθήματα.

4. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Μπορώ να πω και είμαι και πολύ περήφανη γι' αυτό, ότι πέρσι με το που έκλεισαν τα σχολεία, εμείς ανεξάρτητα από το Υπουργείο και πολύ πριν αυτό δώσει οδηγίες, δουλέψαμε με τα email και με τα blog των εκπαιδευτικών, ακόμη και με viber γιατί υπήρχαν γονείς που δεν είχαν όλα τα μέσα, αλλά εμείς βρήκαμε άμεσα τρόπο και επικοινωνήσαμε. Αυτό βέβαια αργότερα μας ειπώθηκε πως δεν ήταν και ακριβώς σύννομο, όμως εμείς θεωρήσαμε πως από το να χαθεί η επαφή και η επικοινωνία με τους μαθητές μέχρι να αντιδράσει το Υπουργείο, ήμασταν πολύ χαρούμενοι που τα είχαμε καταφέρει. Το σχολείο μας λοιπόν αντέδρασε αμέσως σε αυτή την πρόκληση. Στη συνέχεια, όταν το Υπουργείο πρότεινε τις πλατφόρμες ασύγχρονης εκπαίδευσης e-me/ eclass, ασχοληθήκαμε με αυτές αλλά και με την σύγχρονη εκπαίδευση webex. Είχαμε φτιάξει ένα πρόγραμμα και τότε για δύο 20λεπτα και η σύγχρονη λειτουργούσε επικουρικά

- a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Στη δεύτερη περίοδο ήταν όλα πιο έτοιμα και φυσικά είχε τεθεί το ζήτημα της υποχρεωτικότητας οπότε και συμμετείχε καθολικά το σχολείο. Κάναμε συνδυασμό ασύγχρονης και σύγχρονης εκπαίδευσης και λειτούργησε πολύ καλά. Σε κάποιες περιπτώσεις κάποιοι εκπαιδευτικοί έστελναν και στα προσωπικά email για ευκολία αλλά ανέβαζαν και στις πλατφόρμες κάτι για να φαίνεται η δουλειά τους.

5. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Σε ένα βαθμό μας βρήκε προετοιμασμένους θεωρώ. Εμείς κάναμε ότι έπρεπε να κάνουμε και αντιδράσαμε άμεσα στην κρίση. Δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε αρχικά είχαν να κάνουν με τον ασαφή σχεδιασμό και την ελλιπή ενημέρωση από το Υπουργείο. Σε κάποιες περιπτώσεις οι γονείς ενημερώνονταν μέσω του διαδικτύου για θέματα και εμείς δεν είχαμε λάβει ως πούμε την εγκύκλιο. Επίσης σοβαρές δυσκολίες είχαμε με τις ταχύτητες του διαδικτύου και με τις πλατφόρμες που κολλούσαν ασταμάτητα και αναγκαζόμασταν να ξαγρυπνάμε για να δημιουργήσουμε και να ανεβάσουμε ψηφιακό υλικό.

6. Μπορείτε να μου αξιολογήσετε από τη δική σας ανατροφοδότηση το βαθμό ικανοποίησης στην παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Θεωρώ πως ήταν πολύ ικανοποιημένοι, ευχαριστίες μας δίνανε. Βέβαια σίγουρα θα υπάρχουν και παράπονα, είναι και στη φύση του Έλληνα αυτό, να έχει ένα παράπονο. Σε γενικές γραμμές όμως πιστεύω πως πήγε καλά. Ήταν όλοι πολύ ευχαριστημένοι και δέχτηκα και αρκετά τηλέφωνα με θετικές κουβέντες.

7. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)

- a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Πριν την πανδημία η επικοινωνία γινόταν κατά κύριο λόγο δια ζώσης και βασικά επικοινωνώ με το Σύλλογο Γονέων, που είναι το θεσμικό τους όργανο. Βέβαια μέσω του my-school έστελνα και μαζικά μηνύματα όταν χρειαζόμουν κάτι. Η επικοινωνία

είχε την πάγια συχνότητα που είχαν ορίσει οι εκπαιδευτικοί και σε περίπτωση που χρειαζόταν κάτι έκτακτο, μέσω τηλεφώνου. Στη διάρκεια της πανδημίας, λόγω της κατάστασης η επικοινωνία γίνεται μόνο μέσω email και τηλεφωνικά και σίγουρα έγινε πολύ πιο συχνή και άμεση.

- b. Ποια ζητήματα χρειάστηκε να ρυθμίσετε εσείς ως διευθυντής (πέρα από τεχνολογικά προβλήματα και δυσκολίες της πρώτης περιόδου); Δώστε παραδείγματα.

Είχαμε κάποια ζητήματα να διαχειριστούμε ναι, όπως αρνητές μάσκας. Εκεί ενώ οι γονείς μου ζητούσαν την γνώμη μου, εγώ ξεκαθάρισα πως ως δημόσιος λειτουργός ο ρόλος μου είναι να ακολουθήσω τις οδηγίες που μου έχουν σταλεί και τους προέτρεψα να κάνουν το ίδιο για το καλό των παιδιών τους.

8. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Θυμάμαι έντονα πως στην πρώτη ειδικά φάση της πανδημίας οι δάσκαλοι υπερέβησαν τον εαυτό τους. Προσπαθούσαμε να βρούμε γονείς που δεν έμπαιναν στις πλατφόρμες ή δεν απαντούσαν στα email και για μέρες γινόταν αυτή η δουλειά. Θεωρώ πως σε πρώτη φάση δεν το θεωρούσαν τόσο σημαντικό και η άγνοια τους στα ψηφιακά μέσα έκανε πιο έντονη την αποχή.

9. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Το πιο σημαντικό μας θέμα ήταν τεχνολογικά προβλήματα και προβλήματα σύνδεσης, ειδικά σε αυτή την περιοχή. Σε περιπτώσεις κίολας με έντονες καιρικές συνθήκες αυτό γινόταν εντονότερο.

10. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Οι περισσότεροι μαθητές συμμετείχαν ενεργά και ήταν πολύ χαρούμενα με αυτή την διαδικασία. Το τελευταίο διάστημα έδειξαν να κουράζονται, στην αρχή ήταν πολύ

ενεργά. Την ίδια άποψη είχαν και οι εκπαιδευτικοί μου που το συζήτησα. Ήταν πολύ ευχαριστημένοι από την ανταπόκριση των μαθητών. Κάποιες δυσκολίες προσαρμογής ίσως αντιμετώπισαν οι μαθητές μικρότερων τάξεων. Η εξ αποστάσεως βοήθησε πολύ την ανάγκη τους να μιλήσουν και να κοινωνικοποιηθούν. Αυτό φάνηκε. Είχαν ανάγκη οι μαθητές να βρεθούν και να μιλήσουν.

11. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως υπήρχε κατανόηση της συναισθηματικής κατάστασης του μαθητή από τον εκπαιδευτικό;

Σε σημαντικό βαθμό θεωρώ πως υπήρχε κατανόηση. Βέβαια άκουσα και παράπονα από γονείς για κάποιους εκπαιδευτικούς και για τον τρόπο που μιλούσαν. Στα πλαίσια της τηλεεκπαίδευσης έχεις ανοίξει την πόρτα σου στο σπίτι και η συμπεριφορά σου θα πρέπει να είναι ανάλογη. Κάποιοι ίσως να μην το κατάλαβαν αυτό και να έμειναν σε αυτή τη συμπεριφορά του δασκάλου που είχαν στην τάξη.

12. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσανεμία και για ποιους λόγους;

Όλοι ήμασταν ανήσυχοι αλλά μπορώ να πω ότι συμμορφωθήκαμε άμεσα. Όλοι φορέσαμε τις μάσκες μας, ανταποκριθήκαμε σε ότι ζήτησε το Υπουργείο. Αναφορικά με την απομακρυσμένη διδασκαλία όχι μόνο δεν βρήκα αντιδράσεις από τους συναδέλφους αλλά ακριβώς το αντίθετο είχαν υπερβάλλοντα ζήλο και ήθελαν οι Στ' τάξεις να κάνουν παραπάνω μάθημα, μιας και τα παιδιά θα έφευγαν για το γυμνάσιο. Εκεί για να είμαι ειλικρινής δυσκολεύτηκα λίγο γιατί από την μια πλευρά δεν ήθελα να δώσω έγκριση σε μια τέτοια υπέρβαση γιατί αυτό θα έριχνε τους άλλους συναδέλφους, τους είπα να αποφασίσουν και να δράσουν μόνοι τους. Αυτοί έκαναν τελικά παραπάνω μάθημα απ' ότι έλεγε το Υπουργείο και νομίζω πως και εγώ στη θέση τους το ίδιο θα έκανα.

13. Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Σίγουρα μια ενημέρωση λίγο πιο εμπειριστατωμένη, μια επιμόρφωση. Ότι κάναμε, το κάναμε μεταξύ μας. Και αυτές οι επιμορφώσεις του 20λεπτου δεν βοήθησαν την κατάσταση ιδιαίτερα. Εμείς κάναμε παραπάνω χρόνο για να βρούμε πως λειτουργεί όλο αυτό. Επίσης η υπηρεσία μας, μας άφηνε χωρίς ενημέρωση και αυτό ήταν κάτι που ενόχλησε όλους. Δεν είναι δυνατόν να κυκλοφορεί η εγκύκλιος στο διαδίκτυο και να

την βλέπουν όλοι και να έρχεται στο σχολείο μετά από 10 μέρες. Εμείς έπρεπε να γνωρίζουμε πρώτοι και να έχουμε το χρόνο να δράσουμε και να προετοιμαστούμε.

14. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία- ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.;)

Σε ένα βαθμό θεωρώ πως ήταν προετοιμασμένοι. Στα πολύ θετικά αυτής της σχολικής μονάδας είναι ότι λειτουργήσαμε ως μια κοινότητα που μαθαίνει. Ο κάθε εκπαιδευτικός βοήθησε τον συνάδελφό του και αναπτύχθηκαν πολύ σημαντικοί δεσμοί και άτυπα δίκτυα μάθησης. Σίγουρα πάντα υπάρχουν και αυτοί που αντιστέκονται στην αλλαγή και σε τέτοιες περιπτώσεις δεν μπορείς να κάνεις και πολλά. Πάντως εδώ σε σημαντικό βαθμό βοήθησε ο ένας τον άλλον, ανταλλάξαμε καλές πρακτικές και είχαμε και σημαντική βοήθεια από τον εκπαιδευτικό πληροφορικής.

15. Πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικοί στα πλαίσια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν ικανοποιημένοι από τα μαθησιακά αποτελέσματα;

Σίγουρα χρειάστηκε να γίνει τροποποίηση σε αυτά που διδάχτηκαν οι μαθητές και άφησαν κάποια πράγματα για την δια ζώσης διδασκαλία και επίσης σίγουρα χρειάστηκαν επαναλήψεις. Πολλές φορές κακά τα ψέματα η σύγχρονη εκπαίδευση σε πρόδιε. Σε κάποιο βαθμό θεωρώ πως ήταν ικανοποιημένοι.

16. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Υπήρξε ένα θέμα με το ρόλο των γονέων στην απομακρυσμένη διδασκαλία. Οι γονείς αυτό που θα έπρεπε να καταλάβουν και δυστυχώς έχω ακούσει πολλές ιστορίες που αυτό συνέβαινε είναι το γεγονός πως η διδασκαλία γινόταν για το παιδί τους και όχι για τους ίδιους. Σε πολλές περιπτώσεις έχω ακούσει παρεμβάσεις είτε κόσμιες είτε άκομψες και να γίνεται μάθημα με όλη την οικογένεια. Δεν κατάλαβαν πως το παιδί για να αποδώσει θα πρέπει να έχει ένα σταθερό και ήρεμο περιβάλλον. Δεν θεωρώ πως όλοι είχαν πρόβλημα χώρου.

17. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα).

Μας δίδαξε σίγουρα ότι μπορούμε να κάνουμε τα πάντα! Μας έδειξε έναν άλλο τρόπο, τον οποίο δεν θα τον χαρακτήριζα ως βασικό τρόπο να γίνεται το μάθημα αλλά θα τον θεωρούσα περισσότερο συμπληρωματικό. Όμως είναι ένας τρόπος ο οποίος μας δίνει εφόδια και δυνατότητες και μπορεί πραγματικά να εκτινάξει την μαθησιακή διαδικασία. Αυτό σίγουρα μπορεί να μείνει και να χρησιμοποιηθεί με πολλούς τρόπους, από το να δώσω τα μαθήματα σε έναν μαθητή που λείπει, μέχρι να γίνει έτσι το μάθημα σε έκτακτα καιρικά φαινόμενα. Τέλος, μένει μια τεχνογνωσία στο σχολείο και τους συναδέλφους και κάποια εργαλεία που είναι προίκα μας, τα κουβαλάμε και τα εξελίσσουμε.

18. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνετε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.).

Θα πρότεινα μια υποστήριξη των σχολείων και των εκπαιδευτικών με κάθε τρόπο, από το τεχνολογικό κομμάτι, το κομμάτι της επιμόρφωσης κ.α. Σίγουρα βέβαια η επιμόρφωση είναι και ατομική ευθύνη αλλά είναι κάτι που το περιμένεις και από τους φορείς της εκπαίδευσης. Θα πρέπει να ξεκινά ως ατομική αναζήτηση η εξέλιξη αλλά σίγουρα να σε παροτρύνει και το Υπουργείο σου. Τέλος, να υπάρχει ένας καλύτερος σχεδιασμός και ενημέρωση από πριν σε εμάς. Να προβλέπουν τα πράγματα και να έχουμε ενημέρωση πριν φτάσει σε εμάς η κρίση για να είμαστε πιο προετοιμασμένοι.

Διευθυντής 7

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 56

Επίπεδο σπουδών: πανεπιστημιακή εκπαίδευση

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 36

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια: 17

Διδακτικό ωράριο: 10

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α΄ επιπέδου, Β΄ επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Β΄ επίπεδο δημοσίου φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 164

Περιοχή σχολείου : ημιαστικό

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Θεωρώ πως θα πρέπει να διδάσκεται σαν ξεχωριστό μάθημα, με τις παραμέτρους που γνωρίζει ο εκπαιδευτικός της πληροφορικής, αλλά παράλληλα να ενσωματώνεται στην μαθησιακή διαδικασία όλων των υπόλοιπων ειδικοτήτων της σχολικής μονάδας.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Για τους **μαθητές** προκύπτουν πολλαπλά οφέλη. Αφενός είναι η εξοικείωση με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και γενικότερα τα τεχνολογικά μέσα, και αφετέρου η καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωση. Επίσης είναι σημαντικό το γεγονός ότι ο μαθητής αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στη μάθηση. Η χρήση των ΤΠΕ για τον **εκπαιδευτικό** βοηθάν και εξελίσσουν την μαθησιακή διαδικασία και κάνουν το μάθημα πιο ζωντανό. Τέλος, ο **σχολικός οργανισμός** βοηθιέται και αναβαθμίζεται από την χρήση αυτής της τεχνολογίας και αφήνει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Το σχολείο έχει μια ικανοποιητική υλικοτεχνική υποδομή. Η κάθε τάξη διαθέτει ηλεκτρονικό υπολογιστή και προτζέκτορα οπότε δίνεται η δυνατότητα ενσωμάτωσης των ΤΠΕ από τον εκπαιδευτικό. Οι δάσκαλοι το χρησιμοποιούσαν καθημερινά για να προβάλλουν στον πίνακα το μάθημα ή κάποια πληροφορία ή κάποιο πρόγραμμα από το ΙΕΠ.

4. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Στην αρχή αρκετοί εκπαιδευτικοί ξεκίνησαν με email προσωπικά στους γονείς να στέλνουν κάποιες εργασίες. Στην συνέχεια λειτούργησαν με ασύγχρονη διδασκαλία μέσω της πλατφόρμας e-class και σε κάποιες περιπτώσεις που δεν έβρισκαν λύση έκαναν και τηλεφωνική επικοινωνία με τους γονείς ή με άλλα μέσα δικτύωσης όπως το viber. Κάποιοι ασχολήθηκαν και με την πλατφόρμα webex αλλά μιας και αυτό δεν ήταν υποχρεωτικό δε γινόταν συστηματικά και δεν είχε την ίδια μορφή με την δεύτερη περίοδο της πανδημίας. Σε ένα βαθμό της τάξεως 80% στο σύνολο της σχολικής μονάδας πάντως, ο καθένας με κάτι ασχολήθηκε, δεν έμεινε αμέτοχος.

- a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Στην δεύτερη περίοδο ήταν αρκετά διαφορετικά τα πράγματα. Βρήκε τους εκπαιδευτικούς πιο προετοιμασμένους και γνώστες της διαδικασίας και της τεχνολογίας αυτής. Από νωρίς φτιάχτηκε ένα πρόγραμμα για κάθε τάξη με 25 ώρες και τα προσωπικά link όλων των εκπαιδευτικών και των ειδικοτήτων. Όλοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου έκαναν σύγχρονη εκπαίδευση και σε κάποιες περιπτώσεις έκαναν και ασύγχρονη συμπληρωματικά.

5. Πόσο ικανοποιημένοι θεωρείτε πως ήταν οι γονείς από την παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Δεν θεωρώ πως οι γονείς είχαν πρόβλημα με το δάσκαλο αλλά κυρίως με το γεγονός ότι τα παιδιά δεν πήγαιναν σχολείο και έμεναν πολλές ώρες στην οθόνη του υπολογιστή. Σίγουρα βέβαια από την αλληλεπίδρασή μου μαζί τους μου είπαν ότι η εμπέδωση στην εξ αποστάσεως και στην δια ζώσης διδασκαλία δε συγκρίνεται.

6. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Στην αρχή θα έλεγα πως υπήρξε ένα αιφνιδιασμός. Δεν ήμασταν έτοιμοι, καθόλου θα έλεγα. Αρχικά σε επίπεδο ιατρικού εξοπλισμού (μάσκες, αντισηπτικά κλπ), έπειτα σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής για την εξ αποστάσεως διδασκαλία. Δυσκολίες

μεγάλες αντιμετωπίσαμε με τις συνδέσεις και τις ταχύτητες στο διαδίκτυο, καθώς και την άγνοια των εκπαιδευτικών στη χρήση αυτών των τεχνικών μέσων. Προέτρεπα συνεχώς τους εκπαιδευτικούς μου να παρακολουθήσουν τα σεμινάρια που γίνονταν από τους φορείς της εκπαίδευσης για να κατανοήσουν τι πρόκειται να κάνουν.

7. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)
 - a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Η μορφή επικοινωνίας πριν από την πανδημία ήταν καθαρά δια ζώσης και λιγότερο τηλεφωνική. Οι εκπαιδευτικοί είχαν ορίσει ημερομηνία και ώρα επικοινωνίας και οι γονείς ενημερώνονταν για την πρόοδο των παιδιών τους. Σε κάποιες περιπτώσεις όπου προέκυπτε κάποιο θέμα η επικοινωνία γινόταν πιο συχνή. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας η επικοινωνία είχε μόνο ψηφιακή μορφή μέσω email και λιγότερο τηλεφωνική. Αυξήθηκε σίγουρα η συχνότητα επικοινωνίας γιατί υπήρχαν και περισσότερα ζητήματα να διεκπεραιωθούν αλλά και οι γονείς ένιωσαν τον δάσκαλο πιο κοντά τους.

8. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Θα έλεγα πως οι γονείς ανταποκρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό. Σε ένα μεγάλο σχολείο βέβαια πάντα υπάρχουν γονείς που είναι αδιάφοροι, έτσι και σε αυτή την περίπτωση υπήρξαν λίγες τέτοιες περιπτώσεις. Η πλειοψηφία όμως των γονέων ανταποκρίθηκε στην επικοινωνία με το σχολείο.

9. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Καθετί το καινούριο όπως γνωρίζετε, έχει αντίσταση στην αλλαγή και ειδικά στον κλάδο μας είναι γνωστό αυτό. Έπειτα η άγνοια στα νέα αυτά αντικείμενα δημιούργησε σύγχυση, φόβο και άγχος στους εκπαιδευτικούς αν θα μπορέσουν να τα καταφέρουν. Στις δυσκολίες συγκαταλέγονται βέβαια και η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής αλλά και ψηφιακής γνώσης για μαθητές και για

εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές βέβαια ανταποκρίθηκαν πιο εύκολα και άμεσα. Στη δεύτερη περίοδο όλα αυτά ομαλοποιήθηκαν και τα πάντα λειτούργησαν καλύτερα.

10. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Οι μαθητές μπορώ να πω ότι είχαν μια καθολική συμμετοχή πέραν του 90% εκτός κάποιων λίγων περιπτώσεων που είτε στερούνταν το ψηφιακό μέσο είτε το διαδίκτυο. Η συμμετοχή τους ήταν ενεργή και μάλιστα αυτό που είναι εντυπωσιακό στην εξ αποστάσεως διδασκαλία είναι ότι κάποιοι μαθητές που στο σχολείο δε συμμετείχαν ιδιαίτερα, στην απομακρυσμένη διδασκαλία με το φόβο της παρατήρησης του γονέα που παρακολουθούσε, είχαν μια πολύ διαφορετική εικόνα. Αυτό μας εξέπληξε ευχάριστα. Η εποπτεία των γονέων σε αυτή την περίπτωση βοήθησε σημαντικά.

11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσανεμία και για ποιο λόγο; Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Ίσως ανέμεναν μια ταχύτερη αντίδραση όσον αφορά την ενημέρωση η οποία πολλές φορές ερχόταν από εξωτερικούς παράγοντες και όχι από το ίδιο το Υπουργείο. Περίμεναν πιο άμεση βοήθεια και επιμόρφωση από τους φορείς της εκπαίδευσης η οποία δεν υπήρχε και για μια ακόμη φορά στηρίχτηκε στην ατομική πρωτοβουλία. Θα έπρεπε επίσης να είναι πιο ξεκάθαρα τα πράγματα γιατί στην αρχή απλά υπήρχε ένα θολό και ασαφές τοπίο από πλευράς σχεδιασμού της δράσης. Στην δεύτερη περίοδο της πανδημίας η υποχρεωτικότητα της σύγχρονης εκπαίδευσης ξεκαθάρισε τα πράγματα.

12. Πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικοί είναι ικανοποιημένοι από τα μαθησιακά αποτελέσματα της σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Σε κάποιο βαθμό ναι ήταν ικανοποιημένοι αλλά σίγουρα κάποια μαθήματα θεωρούνταν δύσκολα και δεν είχαν το αποτέλεσμα που θα είχαν σε μια δια ζώσης διδασκαλία.

13. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.;)

Όχι, σχεδόν καθόλου προετοιμασμένοι θα έλεγα. Ελάχιστοι από τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μου μονάδας ήταν προετοιμασμένοι. Δεν είχαν γνώση για τις πλατφόρμες, για τη δημιουργία ψηφιακού υλικού και νομίζω δεν φαντάζονταν ποτέ ότι θα χρειαστούν αυτές οι γνώσεις. Το αντιμετωπίσαμε βήμα-βήμα. Κάναμε και εσωτερική επιμόρφωση με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού πληροφορικής. Πολλά βράδια κάναμε μεταξύ μας σύγχρονη εκπαίδευση για να δούμε πως λειτουργούν οι πλατφόρμες και για να επιμορφωθούμε εσωτερικά. Επίσης πολύ θετικό είναι το γεγονός πως λειτούργησαν εσωτερικά άτυπα δίκτυα μάθησης και γίναμε μια κοινότητα που μαθαίνει. Ο ένας βοήθησε τον άλλον.

14. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Οι γονείς ανταποκρίθηκαν σε σημαντικό βαθμό. Τα θέματα που τέθηκαν ήταν αυτά της μεγάλης χρήσης του κινητού και της ακτινοβολίας στην οθόνη, καθώς επίσης και το πρόβλημα της κοινωνικοποίησης που αντιμετώπιζαν οι μαθητές. Να αναφέρω εδώ και το σημαντικό πρόβλημα της έλλειψης υλικοτεχνικής υποδομής που ήταν βασικό πρόβλημα για την κάθε οικογένεια, ειδικά για αυτές που είχαν πάνω από ένα παιδί στο σχολικό περιβάλλον. Επίσης οι γονείς δεν είχαν τις ψηφιακές γνώσεις που απαιτούνταν για την εξ αποστάσεως διδασκαλία και όλο αυτό δημιούργησε μεγάλη σύγχυση. Φυσικά για να λυθούν όλα αυτά τα προβλήματα χρειάστηκε από πλευράς δικής μου και των εκπαιδευτικών συχνή επικοινωνία, ενημέρωση και βοήθεια.

15. Πιστεύετε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση βοήθησε τον γονέα να κατανοήσει καλύτερα την δουλειά του εκπαιδευτικού;

Πιστεύω πως η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ανέβασε την αίγλη και τον ρόλο του εκπαιδευτικού στα μάτια των γονέων. Χαρακτηριστικά άκουσα την έκφραση «τώρα

καταλάβαμε πόσο δύσκολη είναι η δουλειά σας». Σίγουρα ο ρόλος του εκπαιδευτικού αναβαθμίστηκε στα πλαίσια και της κοινωνικής καταξίωσης.

16. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα).

Μας δίδαξε πως τίποτα δεν είναι δεδομένο και στατικό και οι αλλαγές που έγιναν τόσο ξαφνικά ήρθαν για να μείνουν. Όλη αυτή η αλλαγή υπό άλλες συνθήκες θα ήθελε χρόνια για να γίνει και τώρα έγινε βεβιασμένα. Σίγουρα όμως μένει για να χρησιμοποιηθεί αυτή η τεχνογνωσία και να αξιοποιηθεί σε όποιες περιπτώσεις που υπάρχει ανάγκη (καιρικές συνθήκες, άρρωστοι μαθητές και άλλες ανάγκες). Η τεχνολογία σίγουρα θα πρέπει να βοηθά και να συνεπικουρεί την εκπαιδευτική διαδικασία.

17. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνατε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.).

Θα πρότεινα έναν καλύτερο σχεδιασμό και σίγουρα να στελεχώσουν τα σχολεία με την σωστή υλικοτεχνική υποδομή. Να ενισχυθούν οι εκπαιδευτικοί με σεμινάρια και περαιτέρω γνώση και σίγουρα την δημιουργία ψηφιακού υλικού. Μια ετοιμότητα καλύτερη στην γενικότερη διαχείριση κρίσεων.

Διευθυντής 8

Φύλο: Άρρεν

Ηλικία: 61

Επίπεδο σπουδών: πανεπιστημιακή εκπαίδευση

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 30

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής: 11

Διδακτικό ωράριο: 10

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α΄ επιπέδου, Β΄ επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Α΄ επίπεδο δημοσίου φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 113

Περιοχή σχολείου : ημιορεινό

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Θεωρώ πως θα πρέπει να υπάρχει ένας κατάλληλος συνδυασμός. Να είναι ένα ξεχωριστό μάθημα αλλά εφόσον είναι κατάλληλες οι συνθήκες να εντάσσεται και σε άλλα μαθήματα.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Φυσικά και προκύπτουν οφέλη από την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Επειδή πλέον βρισκόμαστε σε μια εποχή όπου η τεχνολογία είναι στα φόρτε της οι μαθητές μόνο κερδίζουν όταν κάνουν χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. **Οι μαθητές** κάνουν καλύτερη πρόσληψη γνώσης και των τεχνικών μέσων και αυτό θα μπορούν να το εφαρμόσουν γενικότερα στη ζωή τους. **Οι εκπαιδευτικοί** έχουν ένα πολλαπλό όπλο στη φαρέτρα τους. Μέσω της χρήσης ΤΠΕ έχουν μια άλλη διέξοδο για να εμπλουτίσουν την εκπαιδευτική τους διαδικασία. Έχουν μια πολύ σημαντική ποικιλία. **Ο σχολικός οργανισμός** δουλεύει πολύ καλύτερα με την χρήση των ΤΠΕ και γίνεται η δουλειά μας πολύ πιο εύκολα με το myschool και όλα αυτά τα προγράμματα.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Δεν μπορώ να πω ότι στη σχολική μας μονάδα γίνεται συστηματική χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική. Κάποιοι συνάδελφοι έπαιρναν τον προτζέκτορα στην τάξη τους και έκαναν μάθημα και κάποιοι εξυπηρετούνταν και με το εργαστήρι Πληροφορικής. Όμως οι τάξεις μας δεν διαθέτουν την κατάλληλη υλικοτεχνική

υποδομή για καθημερινή ενσωμάτωση. Καμία τάξη δεν διαθέτει σταθερό υπολογιστή και υπάρχουν δύο λάπτοπ και 3-4 τάμπλετ για όλους τους συναδέλφους.

4. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας η οποία και μας βρήκε πολύ ξαφνικά και απροετοίμαστους δεν αξιοποίησαν όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας τις ΤΠΕ. Κάποιοι ασχολήθηκαν με την ασύγχρονη μέσω της πλατφόρμας eclass, κάποιοι έστειλαν φωτοτυπίες στα προσωπικά email των γονέων, κάποιοι άφηναν χειρόγραφες φωτοτυπίες και σημειώσεις εδώ σε ένα σημείο στο χωριό και πήγαιναν οι γονείς να τις πάρουν και μόνο ένας συνάδελφος έκανε και σύγχρονη αλλά και ασύγχρονη εκπαίδευση στην πρώτη φάση της πανδημίας. Εδώ πρέπει να σημειώσω πως είχαμε και μικρή συμμετοχή από τους μαθητές.

- a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Φυσικά και υπήρξαν αλλαγές στη δεύτερη περίοδο της πανδημίας. Λόγω της υποχρεωτικότητας της σύγχρονης εκπαίδευσης μέσω της εγκυκλίου, όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας έκαναν σύγχρονη εκπαίδευση μέσω webex. Άλλαξε και η συμμετοχή των μαθητών η οποία και αυξήθηκε. Κάποιοι συνέχισαν να στέλνουν και ασκήσεις και φωτοτυπίες στα email ή στις πλατφόρμες.

5. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως ήταν ικανοποιημένοι οι γονείς από την παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Μιας και στην πρώτη περίοδο της πανδημίας δεν είχαν καθόλου εξ αποστάσεως εκπαίδευση, στη δεύτερη περίοδο ήταν αρκετά ικανοποιημένοι γιατί τα παιδιά τους κάτι έκαναν. Αν κρίνω κιόλας από την μεγαλύτερη συμμετοχή στην δεύτερη περίοδο σίγουρα θα έλεγα πως ήταν ικανοποιημένοι.

6. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Όχι το σχολείο μας δεν ήταν καθόλου προετοιμασμένο για την διαχείριση της πανδημίας. Όλα έγιναν πολύ ξαφνικά. Καταβάλαμε πολύ μεγάλη προσπάθεια και

ανταπεξήλθαμε τις αντιξοότητες. Από τις πρώτες δυσκολίες που αντιμετώπισα ήταν να βρω όλα τα email για να υπάρχει επικοινωνία με τους μαθητές αλλά και με τους δασκάλους. Η επικοινωνία ήταν γενικότερα δύσκολη προς όλες τις κατευθύνσεις.

7. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)
 - a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Η επικοινωνία πριν την πανδημία γινόταν δια ζώσης και κάποιες φορές τηλεφωνική. Γινόταν όταν είχε οριστεί από τον δάσκαλο του τμήματος και αν υπήρχε και κάποιος λόγος γινόταν και πιο συχνά. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας η επικοινωνία άλλαξε μορφή και έγινε μόνο ηλεκτρονική και σε κάποιες περιπτώσεις τηλεφωνική. Έγινε πιο συχνή γιατί οι γονείς τώρα είχαν περισσότερο άγχος και απορίες με την όλη κατάσταση και χρειάζονταν πολύ περισσότερο την βοήθεια του δασκάλου.

8. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Υπήρξαν κάποιοι γονείς που δεν είχαν καμία ανταπόκριση και οι οποίοι επικαλέστηκαν την έλλειψη του τεχνολογικού εξοπλισμού. Επίσης υπάρχει μια μειονότητα παιδιών που μεγαλώνει με άλλους συγγενείς και δεν μπορούσαν να τους παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια.

9. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Εγώ πιστεύω ότι ο καθένας κατέβαλε την προσπάθεια του. Σίγουρα υπήρχε μια φοβία για το καινούριο, άγνοια για τις νέες γνώσεις που ζητούνταν και παγιωμένες αντιλήψεις των εκπαιδευτικών ως προς την μορφή και τον τρόπο διδασκαλίας. Επίσης υπήρχαν συνάδελφοι οι οποίοι στερούνταν και τον απαιτούμενο εξοπλισμό. Στην πρώτη περίοδο δεν χρησιμοποιήθηκαν όλα τα μέσα μιας και δεν ήταν υποχρεωτικό. Στην δεύτερη περίοδο και με την υποχρεωτικότητα της κατάστασης κάμφθηκαν οι αντιστάσεις και χρησιμοποιήθηκε η σύγχρονη εκπαίδευση από όλους.

10. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Σε μεγάλο βαθμό συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα. Βέβαια υπάρχουν οι περιπτώσεις που δεν συμμετείχαν και απλά είχαν ανοιχτό τον υπολογιστή αλλά αυτό είναι κάτι που θα συναντούσαμε και στην δια ζώσης διδασκαλία στην τάξη.

11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσaréσκεια και για ποιος λόγους; Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Σίγουρα υπήρχαν δυσaréσκεις και αντιδράσεις στην αρχή κυρίως λόγω παγιωμένων αντιλήψεων και άγνοιας από τους εκπαιδευτικούς. Αυτό που θεωρώ πως περίμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης είναι μια έγκαιρη επιμόρφωση και να διαμοιράσουν ψηφιακό υλικό για να καταφέρουν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί σωστά την δουλειά τους. Επίσης θα έπρεπε να βοηθήσουν τα σχολεία με την υλικοτεχνική υποδομή.

12. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.;)

Οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μου μονάδας δε θεωρώ πως ήταν επαρκώς προετοιμασμένοι για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία. Έγιναν διάφορες επιμορφώσεις από τους φορείς αλλά και ενδοσχολική επιμόρφωση από εμένα και τον εκπαιδευτικό πληροφορικής. Τέλος, αυτό που ουσιαστικά λειτούργησε ήταν η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και η ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ τους. Όποιος έβρισκε κάτι το μοιραζόταν με την ομάδα οπότε και γίναμε μια κοινότητα μάθησης θα μπορούσαμε να πούμε. Επίσης, έμπειροι συνάδελφοι ήταν πρωτοπόροι σε όλο αυτό και αυτό μας βοήθησε ιδιαίτερα.

13. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Οι γονείς ανταποκρίθηκαν στην απομακρυσμένη διδασκαλία αλλά είχαν αρκετές ανησυχίες. Αν τα παιδιά τους θα μείνουν πίσω στα μαθήματα, αν θα τα εμπεδώσουν. Όλο το βάρος της διδασκαλίας είχε πέσει σε αυτούς και αυτό τους άγχωνε πολύ και θεωρούσαν πως είναι πολύ δύσκολος αυτός ο ρόλος.

14. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα);

Αυτό που μας δίδαξε είναι η σχολική ετοιμότητα στη διαχείριση μιας κρίσης. Θα πρέπει να είμαστε έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε καθετί που έρχεται. Η τεχνολογική εμπειρία μένει στα θετικά της σχολικής μονάδας και θα μπορεί να αξιοποιηθεί και στο μέλλον σε πολλές καταστάσεις.

15. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνατε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.);

Θα πρότεινα να στελεχώσουν καλύτερα τα σχολεία και να γίνει διάχυση της τεχνολογικής υποδομής ακόμα και στο τελευταίο χωριό για να δημιουργηθούν ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές. Επίσης θεωρώ πως θα πρέπει να γίνεται συνεχής επιμόρφωση στους εκπαιδευτικούς για να μπορούν να εξελιχθούν και να ενσωματώνουν τις νέες τεχνολογίες και γνώσεις.

Διευθυντής 9

Φύλο: Άρρεν

Ηλικία:57

Επίπεδο σπουδών: δεύτερο πτυχίο-πανεπιστημιακές σπουδές

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση:34

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής/ντρια:19

Διδακτικό ωράριο:6

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α' επιπέδου, Β' επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Β' επίπεδο δημοσίου φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 255

Περιοχή σχολείου : αγροτική - ημιαστική

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Πιστεύω σε έναν συνδυασμό και των δύο. Θα πρέπει η πληροφορική να αποτελεί ένα ανεξάρτητο μάθημα αλλά οι ΤΠΕ μπορεί να έχουν εφαρμογή υποστηρικτική σε όλα τα μαθήματα. Στη σημερινή εποχή δεν μπορείς να διδάξεις τίποτα χωρίς την χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Φυσικά και προκύπτουν οφέλη από την χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για τον **μαθητή** το μάθημα γίνεται πιο ελκυστικό και έχει άμεση πρόσβαση στην πηγή της πληροφορίας. Επίσης μπορεί να νιώσει και ο ίδιος ερευνητής, να μάθει μέσω της ανακάλυψης και αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός ρόλος. Στα αρνητικά όμως της χρήσης θα έλεγα πως χάνει την συγκρότησή του και μαθαίνει στην έτοιμη τροφή, δεν γράφει και αυτό δημιουργεί περαιτέρω δυσκολίες στην ορθογραφία και στη σύνταξη. Τέλος, ο γραπτός και ο προφορικός λόγος χάνει από την δύναμη της εικόνας. Βέβαια με μια σωστή καθοδήγηση ο μαθητής θα οξύνει την κριτική του σκέψη και μεταγνωστικά θα είναι ικανός να ανακαλύψει τι είναι σημαντικό για περαιτέρω αξιοποίηση. Ο **εκπαιδευτικός** διευκολύνεται από την χρήση των ΤΠΕ στην μαθησιακή διαδικασία. Είναι ένα εργαλείο που λύνει στον εκπαιδευτικό τα χέρια να υποστηρίξει καλύτερα την διδασκαλία του. Μέσα από τις ΤΠΕ αναβαθμίζεται ο **σχολικός οργανισμός** και έχει ένα καλύτερο θα λέγαμε πρεστίζ στα μάτια της κοινωνίας.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Στη σχολική μας μονάδα υπάρχουν σε όλες τις αίθουσες, ακόμη και σε αυτή του τμήματος ένταξης, ηλεκτρονικοί υπολογιστές και συστήματα προβολής σταθερά. Σε κάποιες αίθουσες βέβαια δυστυχώς είναι παλιάς τεχνολογίας και κάπως αργούν. Προ πανδημίας θα έλεγα πως υπήρχε τεχνολογικός αναλφαβητισμός στο 50% των συναδέλφων. Δεν μπορώ να πω ότι γινόταν καθολικά συστηματική χρήση αλλά σίγουρα κάποιοι με διάφορους τρόπος κυρίως υποστηρικτικούς χρησιμοποιούσαν τις ΤΠΕ.

4. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Καταρχάς υπήρχε ένα 20ήμερο που ήμασταν όλοι στα βαθιά νερά χωρίς να ξέρουμε τίποτα. Εκεί οι δάσκαλοι πήραν πρωτοβουλίες και κάποιοι έστειλαν email, έφτιαξαν blogs και 2 δασκάλες που δεν το είχαν καθόλου με την τεχνολογία, πήγαν στα σπίτια πόρτα-πόρτα και μοίρασαν φωτοτυπίες. Εκεί ήρθαμε σε μια σύγκρουση γιατί αυτή η κίνηση με βρήκε τελείως αντίθετο. Στη συνέχεια όταν έγινε ξεκάθαρη η εξ αποστάσεως ασύγχρονη εκπαίδευση από το Υπουργείο ασχοληθήκαμε όλοι με την πλατφόρμα eclass και ένα ποσοστό 10/12 επικουρικά λειτούργησαν και με την webex.

- a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Σε αυτή την φάση ήμασταν άψογοι και εφαρμόσαμε πιστά το πρόγραμμα. Όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας έκαναν webex, και 2 περιπτώσεις λόγω έλλειψης τεχνολογικού εξοπλισμού έρχονταν και έκαναν μάθημα από το σχολείο. Η διαδικασία αυτή λειτούργησε πολύ καλά και είχε πολύ μεγάλη συμμετοχή παιδιών.

5. Μπορείτε να μου αξιολογήσετε το βαθμό ικανοποίησης της παρεχόμενης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Θεωρώ πως πήγε αρκετά καλά αλλά δεν ξέρω στο τέλος γιατί κούρασε και μαθητές και δασκάλους. Και δεν είμαι σίγουρος απόλυτα για τα μαθησιακά αποτελέσματα.

6. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Πιστεύω ότι στην αρχή δεν ήταν πραγματικά κανείς προετοιμασμένος, όμως πολύ σύντομα προετοιμαστήκαμε. Αυτό που ήταν σλόγκαν για μένα και το πέρασα και στους συναδέλφους είναι η φράση που άκουσα από μια σχολική σύμβουλο «παιδιά πρέπει να δούμε την κρίση ως ευκαιρία». Πρέπει να αποκαταστήσουμε την αμφισβητούμενη άποψη που έχει ο κόσμος για εμάς και να αποδείξουμε ότι είμαστε επιστήμονες και ότι μπορούμε να τα βγάλουμε πέρα. Από τις δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε ήταν να εφοδιαστούμε άμεσα με αντισηπτικά κλπ, να βρούμε τρόπο επικοινωνίας με τους μαθητές, να καταγράψουμε τα ελλιπή στοιχεία στο myschool και να καλύψουμε την ανυπαρξία τεχνολογικού εξοπλισμού στους εκπαιδευτικούς για να στηρίξουμε την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το σχολείο τους διέθεσε χρεωστικά τα λάπτοπ του.

7. Πιστεύετε ότι άλλαξε η εικόνα του δασκάλου μέσω της απομακρυσμένης διδασκαλίας;

Πιστεύω ότι βελτιώθηκε σημαντικά η εικόνα του δασκάλου μέσα από την πανδημία στην κοινωνία και τους γονείς. Μας είχαν αρκετά απαξιωμένους και μέσα από αυτή την περίοδο άλλαξε ο ρόλος μας και η θέση του δασκάλου στην κοινωνία. Ακόμα και οι παραβατικοί γονείς- αυτοί που μας κατασκόπευαν- έβλεπαν πόσο δύσκολος ήταν ο ρόλος του δασκάλου συντονιστή και παράλληλα καθοδηγητή.

8. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)

- a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Η μορφή επικοινωνίας προ πανδημίας ήταν εντελώς παραδοσιακή. Γινόταν δια ζώσης, ανάλογα με τις μέρες που είχε ορίσει ο κάθε εκπαιδευτικός και τηλεφωνική εάν προέκυπτε κάποιο ζήτημα. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας αυτό άλλαξε και έγινε ηλεκτρονική μόνο με email. Επίσης πιστεύω πως επειδή πλέον η επικοινωνία είναι πιο άμεση αυξήθηκε η συχνότητά της.

- b. Ποια ζητήματα χρειάστηκε να ρυθμίσετε εσείς ως διευθυντής (πέρα από τεχνολογικά προβλήματα και δυσκολίες της πρώτης περιόδου); Δώστε παραδείγματα.

Είχαμε μια πολύ καλή ενημέρωση και συνεργασία με τους γονείς και σε αυτό βοήθησε ιδιαίτερα ο Πρόεδρος του Συλλόγου Γονέων και κηδεμόνων του σχολείου μας. Έφτιαξε δικές του οδηγίες καλύτερες και από του Υπουργείου και στείλαμε στους γονείς και ανεβάσαμε και στην ιστοσελίδα. Κάποιες οικογένειες που χρειάζονταν περαιτέρω τεχνολογική υποστήριξη, έκανα εγώ τις διαδικασίες για τον κωδικό στο πανελλήνιο σχολικό δίκτυο, περίπου 60-70 παιδιά τα έγραφα μόνος μου.

9. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Υπήρχαν ναι αλλά ήταν η μειοψηφία και πιο πολύ έγινε αυτό στην πρώτη περίοδο της πανδημίας. Στην δεύτερη ήταν ελάχιστοι και επικαλέστηκαν έλλειψη δικτύου και τεχνολογικής υποδομής.

10. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Το αδύναμο δίκτυο της περιοχής ήταν ένας παράγοντας που επηρέασε αρνητικά και δεν αφήναμε να ανοίξουν τις κάμερες για να δουλέψει λίγο καλύτερα. Η τεχνολογική ανεπάρκεια και το δίκτυο ήταν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες.

11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν πολύ ενεργά ναι και μάλιστα το διασκεδάζαν, ειδικά οι μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων. Εκτός από τα προβλήματα τεχνολογικής φύσεως δεν έχω να διακρίνω κάτι άλλο.

12. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσaráσκεια και για ποιος λόγους; Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Στην πρώτη φάση υπήρξαν αντιδράσεις και δυσaráσκειες ειδικά όσο δεν ήταν υποχρεωτικό. Έθεσαν λόγους προσωπικών δεδομένων, άγνοιας του αντικειμένου, υποχρεωτικότητας και άλλες. Η ουσιαστική αντίδραση ήταν η αντίσταση στο

καινούριο και η δυσκολία να φύγω από την σιγουριά της τάξης μου. Στην δεύτερη φάση δεν βρήκα καμία αντίδραση. Αυτό που κυρίως περίμεναν από τους φορείς της εκπαίδευσης ήταν μια σωστή ενημέρωση και μια καλή επιμόρφωση. Ηθική υποστήριξη είχαμε, αλλά όχι επί της ουσίας ενημέρωση και επιμόρφωση.

13. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.);

Ήταν αρκετά έτοιμοι και μπήκαν και με πολύ μεγάλο ζήλο σε όλες αυτές τις επιμορφώσεις που γίνονταν κατά καιρούς. Με δική μου πρωτοβουλία έγιναν εσωτερικές επιμορφώσεις μιας και κατέχω καλά το αντικείμενο. Λειτουργήσαμε ως μια κοινότητα που μαθαίνει, κάναμε πολλά βράδια πρόβες για το πώς λειτουργεί και ο ένας συνάδελφος βοηθούσε τον άλλον. Επίσης τρομερή βοήθεια πήραμε και από τον εκπαιδευτικό πληροφορικής ο οποίος μας έκανε και τεχνολογική υποστήριξη σε επίπεδο μηχανημάτων.

14. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα);

Μας δίδαξε ότι αλλάζουν οι καιροί, ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήρθε για να μείνει και θα αξιοποιείται σε αλλαγές καιρικών συνθηκών και για άλλους λόγους. Πλέον δεν θα χάνεται ποτέ διδακτική ώρα. Επίσης μας δίδαξε ότι πρέπει το σχολείο να είναι ευέλικτο, να βρίσκει λύσεις, να επικοινωνεί με την κοινωνία, να μην υπάρχει εσωστρέφεια στη σχολική μονάδα και να αξιοποιούμε την τεχνολογία.

15. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνατε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.);

Θα πρότεινα να βοηθήσει τα σχολεία με τον τεχνολογικό τους εξοπλισμό και να υποστηρίξει και τις οικογένειες που δεν έχουν τεχνολογικό εξοπλισμό. Επίσης να δοθούν ψηφιακά προγράμματα για να βοηθήσει το έργο του δασκάλου και να βελτιώσει

σημαντικά τα δίκτυα. Τέλος, μια επιμόρφωση και ανατροφοδότηση της κατάστασης στο Υπουργείο θα βοηθούσε σημαντικά για να διορθώσουμε τυχόν λάθη.

Διευθυντής 10

Φύλο: Άρρεν

Ηλικία: 56

Επίπεδο σπουδών: πανεπιστημιακή εκπαίδευση

Έτη υπηρεσίας στην εκπαίδευση: 32

Έτη υπηρεσίας ως διευθυντής: 12

Διδακτικό ωράριο: 10

Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα σε σχέση με τις ΤΠΕ:

Α' επιπέδου, Β' επιπέδου, Άλλου φορέα πιστοποίησης: Α' επίπεδο δημοσίου φορέα πιστοποίησης

Δυναμικότητα σχολείου: 181

Περιοχή σχολείου : αστικό

1. Ποια είναι η άποψή σας για το ρόλο-τη θέση που έχουν (ή πρέπει να έχουν) οι Ψηφιακές Τεχνολογίες στο Πρόγραμμα Σπουδών του σημερινού ελληνικού σχολείου; (π.χ ξεχωριστό μάθημα, ένταξη σε άλλα μαθήματα)

Θεωρώ πως θα πρέπει να υπάρχει ένας κατάλληλος συνδυασμός. Να είναι ένα ξεχωριστό μάθημα αλλά εφόσον είναι κατάλληλες οι συνθήκες να εντάσσεται και σε άλλα μαθήματα. Αυτό βέβαια προϋποθέτει να είναι άρτια εξοπλισμένη η σχολική μονάδα και να υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ του Εκπαιδευτικού του μαθήματος της Πληροφορικής και των υπολοίπων εκπαιδευτικών.

2. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας ουσιαστικά οφέλη (και ποια) που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση;
 - για τους μαθητές (συμβάλουν στην μάθηση και πώς;)
 - για τους εκπαιδευτικούς
 - για το σχολικό οργανισμό

Φυσικά και προκύπτουν οφέλη από την ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Επειδή πλέον βρισκόμαστε σε μια εποχή όπου η τεχνολογία είναι στα φόρτε της οι μαθητές μόνο κερδίζουν όταν κάνουν χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. **Οι μαθητές** κάνουν καλύτερη πρόσληψη γνώσης και των τεχνικών μέσων και αυτό θα μπορούν να το εφαρμόσουν γενικότερα στη ζωή τους. Επίσης, μέσα από το μάθημα αυτό μπορούν να μάθουν να κάνουν ορθή χρήση του διαδικτύου. **Οι εκπαιδευτικοί** έχουν ένα πολλαπλό όπλο στη φαρέτρα τους. Μέσω της χρήσης ΤΠΕ έχουν μια άλλη διέξοδο για να εμπλουτίζουν την εκπαιδευτική τους διαδικασία. Έχουν μια πολύ σημαντική ποικιλία. **Ο σχολικός οργανισμός** δουλεύει πολύ καλύτερα με την χρήση των ΤΠΕ και γίνεται η δουλειά μας πολύ πιο εύκολα με το myschool και όλα αυτά τα προγράμματα.

3. Πόσο συστηματικά και με ποιους τρόπους χρησιμοποιούσαν πριν την πανδημία του COVID-19 οι εκπαιδευτικοί της σχολικής σας μονάδας τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική της τάξης τους; Δώστε παραδείγματα.

Δεν μπορώ να πω ότι στη σχολική μας μονάδα γίνεται συστηματική χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική. Κάποιοι συνάδελφοι έπαιρναν τον προτζέκτορα στην τάξη τους και έκαναν μάθημα και κάποιοι εξυπηρετούνταν και με το εργαστήριο Πληροφορικής. Όμως οι τάξεις μας δεν διαθέτουν την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή για καθημερινή ενσωμάτωση. Καμία τάξη δεν διαθέτει σταθερό υπολογιστή και υπάρχουν δύο λάπτοπ και 3-4 τάμπλετ για όλους τους συναδέλφους.

4. Βρισκόμαστε στο μέσο της πανδημίας του COVID-19. Πώς χρησιμοποίησαν οι εκπαιδευτικοί τις ΤΠΕ στην πρώτη περίοδο της πανδημίας; Ποια μέσα και με ποιους τρόπους; Δώστε παραδείγματα.

Στην πρώτη περίοδο της πανδημίας η οποία και μας βρήκε πολύ ξαφνικά και απροετοίμαστους δεν αξιοποίησαν όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας τις ΤΠΕ. Κάποιοι ασχολήθηκαν με την ασύγχρονη μέσω της πλατφόρμας eclass, κάποιοι έστειλαν φωτοτυπίες στα προσωπικά email των γονέων, κάποιοι άφηναν χειρόγραφες φωτοτυπίες και σημειώσεις εδώ σε ένα σημείο στο χωριό και πήγαιναν οι γονείς να τις πάρουν και μόνο ένας συνάδελφος έκανε και σύγχρονη αλλά και ασύγχρονη εκπαίδευση στην πρώτη φάση της πανδημίας. Εδώ πρέπει να σημειώσω πως είχαμε και μικρή συμμετοχή από τους μαθητές.

- a. Υπήρξαν αλλαγές κατά τη δεύτερη περίοδο της πανδημίας; Δώστε παραδείγματα.

Φυσικά και υπήρξαν αλλαγές στη δεύτερη περίοδο της πανδημίας. Λόγω της υποχρεωτικότητας της σύγχρονης εκπαίδευσης μέσω της εγκυκλίου, όλοι οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας έκαναν σύγχρονη εκπαίδευση μέσω webex. Άλλαξε και η συμμετοχή των μαθητών η οποία και αυξήθηκε. Κάποιοι συνέχισαν να στέλνουν και ασκήσεις και φωτοτυπίες στα email ή στις πλατφόρμες.

5. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε πως ήταν ικανοποιημένοι οι γονείς από την παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Μιας και στην πρώτη περίοδο της πανδημίας δεν είχαν καθόλου εξ αποστάσεως εκπαίδευση, στη δεύτερη περίοδο ήταν αρκετά ικανοποιημένοι γιατί τα παιδιά τους κάτι έκαναν. Αν κρίνω κιόλας από την μεγαλύτερη συμμετοχή στην δεύτερη περίοδο σίγουρα θα έλεγα πως ήταν ικανοποιημένοι.

6. Ήταν προετοιμασμένο το σχολείο σας για τη διαχείριση της πανδημίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε εσείς ως διευθυντής και πώς τις χειριστήκατε;

Όχι το σχολείο μας δεν ήταν καθόλου προετοιμασμένο για την διαχείριση της πανδημίας. Όλα έγιναν πολύ ξαφνικά. Καταβάλαμε πολύ μεγάλη προσπάθεια και ανταπεξήλθαμε τις αντιξοότητες. Από τις πρώτες δυσκολίες που αντιμετωπίσα ήταν να βρω όλα τα email για να υπάρχει επικοινωνία με τους μαθητές αλλά και με τους δασκάλους. Η επικοινωνία ήταν γενικότερα δύσκολη προς όλες τις κατευθύνσεις. Πολλοί συνάδελφοι ενώ είχαν κωδικούς του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου αντιμετώπισαν πρόβλημα σύνδεσης σε αυτό καθώς και στη δημιουργία λογαριασμού στις πλατφόρμες ασύγχρονης εκπαίδευσης.

7. Ποια ήταν η σχέση σχολείου-γονέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας; (μορφή και συχνότητα επικοινωνίας;)

- a. Υπήρξαν αλλαγές σε σχέση με την περίοδο προ της πανδημίας; Ποιες ακριβώς;

Η επικοινωνία πριν την πανδημία γινόταν δια ζώσης και κάποιες φορές τηλεφωνική. Γινόταν όταν είχε οριστεί από τον δάσκαλο του τμήματος και αν υπήρχε και κάποιος λόγος γινόταν και πιο συχνά. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας η επικοινωνία άλλαξε

μορφή και έγινε μόνο ηλεκτρονική και σε κάποιες περιπτώσεις τηλεφωνική. Έγινε πιο συχνή γιατί οι γονείς τώρα είχαν περισσότερο άγχος και απορίες με την όλη κατάσταση και χρειάζονταν πολύ περισσότερο την βοήθεια του δασκάλου. Ωστόσο όσο περνάει ο καιρός οι γονείς εξοικειώνονται και χρειάζονται όλο και λιγότερη στήριξη.

8. Υπήρχαν γονείς που δεν ανταποκρίθηκαν στην επικοινωνία με το σχολείο; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν ανταποκρίθηκαν οι γονείς αυτοί;

Υπήρξαν κάποιοι γονείς που δεν είχαν καμία ανταπόκριση και οι οποίοι επικαλέστηκαν την έλλειψη του τεχνολογικού εξοπλισμού. Επίσης υπάρχει μια μειονότητα παιδιών που μεγαλώνει με άλλους συγγενείς και δεν μπορούσαν να τους παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια.

9. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας στο σχολείο σας; Ποια μέσα χρησιμοποιήθηκαν και ποιες ήταν οι δυσκολίες για μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Εγώ πιστεύω ότι ο καθένας κατέβαλε την προσπάθειά του. Σίγουρα υπήρχε μια φοβία για το καινούριο, άγνοια για τις νέες γνώσεις που ζητούνταν και παγιωμένες αντιλήψεις των εκπαιδευτικών ως προς την μορφή και τον τρόπο διδασκαλίας. Επίσης υπήρχαν συνάδελφοι οι οποίοι στερούνταν και τον απαιτούμενο εξοπλισμό. Στην πρώτη περίοδο δεν χρησιμοποιήθηκαν όλα τα μέσα μιας και δεν ήταν υποχρεωτικό. Στην δεύτερη περίοδο και με την υποχρεωτικότητα της κατάστασης κάμφθηκαν οι αντιστάσεις και χρησιμοποιήθηκε η σύγχρονη εκπαίδευση από όλους.

10. Πώς ανταποκρίθηκαν οι μαθητές στην απομακρυσμένη διδασκαλία; Συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα; αν όχι γιατί; Ποιες δυσκολίες είχαν (τεχνολογικές, δυσκολίες προσαρμογής, υπήρξαν προβλήματα συναισθηματικής ή ψυχολογικής φύσης;)

Στην πρώτη φάση της καραντίνας όπου κατά κύριο λόγο γινόταν ασύγχρονη εκπαίδευση, η συμμετοχή των μαθητών ήταν μέτρια. Στη δεύτερη καραντίνα, όπου έγινε υποχρεωτική η σύγχρονη εκπαίδευση, σε μεγάλο βαθμό συμμετείχαν ενεργά στο μάθημα. Βέβαια υπάρχουν οι περιπτώσεις που δεν συμμετείχαν και απλά είχαν ανοιχτό τον υπολογιστή αλλά αυτό είναι κάτι που θα συναντούσαμε και στην δια ζώσης διδασκαλία στην τάξη.

11. Πώς ανταποκρίθηκαν οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μονάδας; Υπήρξαν αντιδράσεις-δυσανεπεία και για ποιο λόγο; Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε ή ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης;

Σίγουρα υπήρχαν δυσανεπείες και αντιδράσεις στην αρχή κυρίως λόγω παγιωμένων αντιλήψεων και άγνοιας από τους εκπαιδευτικούς. Αυτό που θεωρώ πως περίμεναν οι εκπαιδευτικοί από τους φορείς της εκπαίδευσης είναι μια έγκαιρη επιμόρφωση και να διαμοιράσουν ψηφιακό υλικό για να καταφέρουν να κάνουν οι εκπαιδευτικοί σωστά την δουλειά τους. Επίσης θα έπρεπε να βοηθήσουν τα σχολεία με την υλικοτεχνική υποδομή.

12. Κατά τη γνώμη σας, σε ποιο βαθμό ήταν προετοιμασμένοι οι εκπαιδευτικοί του σχολείου σας για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε επιμόρφωση, συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς, αν αξιοποιήθηκαν έμπειροι εκπαιδευτικοί για επιμόρφωση συναδέλφων κ.λπ.;

Οι εκπαιδευτικοί της σχολικής μου μονάδας δε θεωρώ πως ήταν επαρκώς προετοιμασμένοι για να παρέχουν απομακρυσμένη διδασκαλία. Έγιναν διάφορες επιμορφώσεις από τους φορείς αλλά και ενδοσχολική επιμόρφωση από εμένα και τον εκπαιδευτικό πληροφορικής. Τέλος, αυτό που ουσιαστικά λειτούργησε ήταν η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και η ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ τους. Όποιος έβρισκε κάτι το μοιραζόταν με την ομάδα οπότε και γίναμε μια κοινότητα μάθησης θα μπορούσαμε να πούμε. Επίσης, έμπειροι συνάδελφοι ήταν πρωτοπόροι σε όλο αυτό και αυτό μας βοήθησε ιδιαίτερα.

13. Πώς αντιμετώπισαν οι γονείς την απομακρυσμένη διδασκαλία; Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν-βοήθησαν το έργο σας; Πώς χειριστήκατε τις δυσκολίες στο σχολείο σας; (αν υπήρξε συνεργασία-ενημέρωση και ποια ακριβώς;)

Οι γονείς ήταν συνεργάσιμοι με το σχολείο όμως ειδικά στην πρώτη περίοδο υπήρχε συνεχόμενη παρεμβολή στον προσωπικό χρόνο του δασκάλου. Οι γονείς ήταν παρεμβατικοί ακόμα και τη νύχτα για να λύσουν απορίες. Δεν υπήρχε κανένας σεβασμός του προσωπικού τους χρόνου. Καταστρατηγήθηκε πλήρως η αίσθηση του διδακτικού και σχολικού ωραρίου. Οι γονείς βρέθηκαν σε δύσκολη θέση με την απομακρυσμένη διδασκαλία και βίωσαν πολύ άγχος, ειδικά αυτοί που δεν ήταν

εξοικειωμένοι με την τεχνολογία. Το βασικότερο πρόβλημά τους ήταν ότι καλούνταν να παίξουν τον ρόλο του εκπαιδευτικού. Δεν τον ήθελαν τον ρόλο αυτό και ταράχθηκαν οι ισορροπίες τους.

14. Κατά τη γνώμη σας, τι μας δίδαξε η εκπαιδευτική εμπειρία της πανδημίας (ως εκπαιδευτικός-διευθυντής); Τι μένει στο σχολείο και μπορεί να αξιοποιηθεί στο μέλλον (από σας, τους εκπαιδευτικούς, τη σχολική μονάδα);

Μας δίδαξε ότι αλλάζουν οι καιροί, ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήρθε για να μείνει και θα αξιοποιείται σε αλλαγές καιρικών συνθηκών και για άλλους λόγους. Πλέον δεν θα χάνεται ποτέ διδακτική ώρα. Επίσης μας δίδαξε ότι πρέπει το σχολείο να είναι ευέλικτο, να βρίσκει λύσεις, να επικοινωνεί με την κοινωνία, να μην υπάρχει εσωστρέφεια στη σχολική μονάδα και να αξιοποιούμε την τεχνολογία.

15. Με βάση την εμπειρία της πανδημίας, τι θα προτείνατε στους φορείς της εκπαιδευτικής πολιτικής (Υπουργείο, ΙΕΠ, Περιφέρεια, Διεύθυνση Α/θμιας κ.λπ.);

Θα πρότεινα έναν καλύτερο σχεδιασμό και σίγουρα να στελεχώσουν τα σχολεία με την σωστή υλικοτεχνική υποδομή. Να ενισχυθούν οι εκπαιδευτικοί με σεμινάρια και περαιτέρω γνώση και σίγουρα την δημιουργία ψηφιακού υλικού. Μια ετοιμότητα καλύτερη στην γενικότερη διαχείριση κρίσεων.